

ახეულა

ლიტერატურული ჟურნალი
N1-2, 2020

მხ. ია ახსენიშვილი

სანა იანს დე ლა
ჯანის პოეზია

ბამახვაძეანი
მოთხრობების
ანალიზი

ლევან გოთუა -115

ქეთევან შენგელია —
ბზავნილი ჯაილო ფანჯიანს

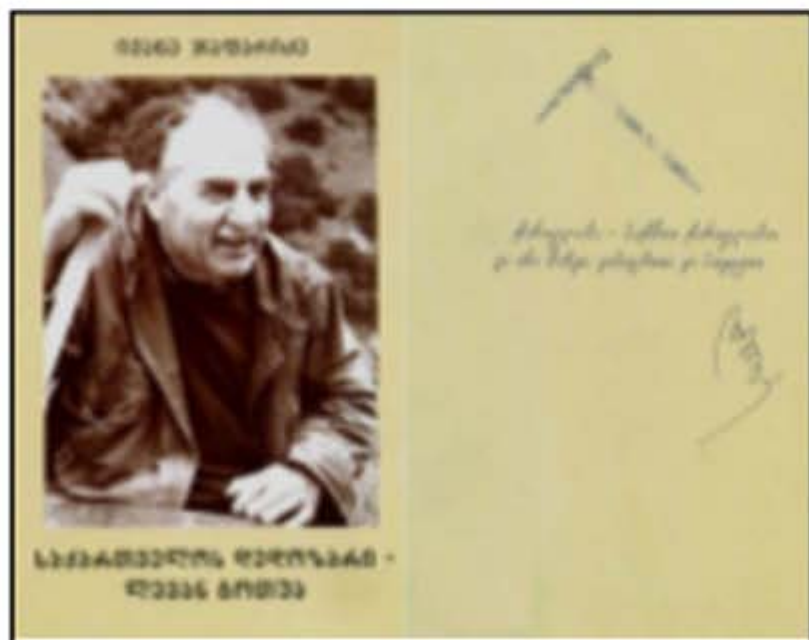

Իլյա Նանոշվիլիս յոկոյից

„Նյայիհելիս ճուղի ցուտը“

Ցեպտեմբեր 11 Յրիս յընց յըյանշվիլի

ՆԱՆՈՆՈՅՎԻՐՈՒ

ՆԱՆՈՅՎԻՐՈՒՄ – ՆԱՄՈՒ ՆԱՆՈՅՎԻՐՈՒՄ ԵՎ
ՆԱՆՈՅՎԻՐՈՒՄ ԵՎ ՆԱՆՈՅՎԻՐՈՒՄ

ԵՎ ՆԱՆՈՅՎԻՐՈՒՄ

ანალი

№1-2. (№27) მარტი - ივნისი. 2020

ლიტერატურული ქ ე ნ ი

ლექსი – ალამი	
მოხის ფოსნიშვილი დავით გარეჯა	3
რევაზ ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსის შედეგები	4
თამაზ შანიშვილის ახალი ლექსი გარეჯო	5
ლიტერატურა – ბეჭედი	
თამაზ ჯაბოღანიშვილი „ერთი მოთხრობის“ კონკურსი და სამი გამარჯვებული მოთხრობა	6
ნოზარ ბახტაძის თვალსაზრისით თამარ მეფის განდმრთობასთან დაკავშირებით	10
პეტრია	
ნა ხასანი	12
ნოზარ ბახტაძის	14
პეტრია	
ნათანა ღვინჯიანი საათი	16
მინა თვალაშვილი ქალის მალაქუსლიანი ფენასაცმლის მონოლოგი	17
ლელა ანაბაშვილი ნოველები	19
პეტრია თამაზ ჩაბაძის	22
ხანა ნესე და ლა ხაჩის ჰოჯინა ესპანურიდან თარგმნა ანა ჩიქოვანმა	23
ქალთაღ-ბესაგაძის კბედი „გამშვები პუნქტი“	26
ბიბიტასი ჩანაჭიჭიძე ამიხან ხაბაძი გუმინდელივით მახსოვს	27
მინაღვინჯიანი ნელი ბობაძე	28
ნათანა ბონაძის „მიწიერი ღმერთები“	30
ნახაბი ხვანთაძის ნანა არაბულის პოეზია	32
ასალი მასლოვი	
ლელი ხვანთაძის ახალი მასალები რევაზ სირაძის კულტურულ-სამეცნიერო მიღწევანი	36
ფიქსი ჩაბაძის ახალი ლექსი აპა, ეს გული	39
რეზანდელი მთიანე	
ნახა ლეონი ჩემი ზაალ ბოტკოველი	40
პეტრია	
სოსნაში სანაშვილი-ბაქაძის თანაგრძობის საზღაური	42
ნახაბი მინაშვილი მშვიდობით, საქართველო!	44
ნახა მინაშვილი ნაპოვნი წიგნი	47
პეტრია თინათინ ჭაქია	49
ლექსი გთუა – 115	
სახიზო ხაჩიძე მოგზაურობა მთათუშეთში	51
ნახაძი „უცებ ცაზე ლევანის უზარმაზარი ფიგურა გამოისახა“	53
თითქმის დღის დიქტიონი ვაჟა-ფშაველას ლექსი „იუბილე“ გახშირდა	56
ნახა ნახაშვილის ზღაპარი ნაპერწკალი	57
ნათანა მინაშვილი მინი-პორტრეტი მხატვრისთვის – გზავნილი კარლო ფაჩულიას	58
ნახა ბონაშვილი ახალი სიტყვა ლინგვოკრიმინალისტიკაში	61
პეტრია	
მინა მინაშვილი	62
ბიონი ნახაშვილი	63
ლელი ჩაბაძის	64
ლელა სანაშვილი	65
„ანდრეის“ პეტრია სტეფანაძე	
11 წლის მხატვარი, რომელიც რევაზ ინანიშვილის შემოქმედებას ხატავს	66
ნახა ბონაშვილის მოთხრობა ფერისცვალება	67
მზია ხეთაგური – 75 „საგულისხმო ჩანაწერები“	71
ნახა ბახტაძე „მწერლისთვის კალმის დაღება სიკვდილია“	72

ISSN 1987-9717

ენციკლედ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანელი“

ენციკლედ „ანელი“ ახსებელი
ლიტერატურული გაერთიანება:

რეზო (მემლიანე) ადამია
რევაზ ბალანჩივაძე
თამარ ბაბროშვილი
თამარ მიქაძე
თენგიზ შთმელიძე
ლელა ქიტოშვილი –
სახლთსუცოშვილი
თემურ ჩალაბაშვილი
მანანა ჩიტიშვილი
ნინო ჩხიკვიშვილი
თამაზ ხმალაძე
ივანე ჯაფარიძე
ჯუბა ღებელი

მთავარი რედაქტორი

თამარ შაიშვილი

პასუხისმგებელი რედაქტორი

სტოვიო ჯაფარიძე

ლოგოს ავტორი

ბიოგრაფიული რედაქტორი

გაზეთის პირველი რედაქტორი: იანა ჩხიკვიშვილი ნამუშავენი

გაზეთის ბოლო რედაქტორი: ივანე ჩხიკვიშვილი სანჯოხის „ერთი მოთხრობის“ ავტორი

ჩეხოსლოვაკიის ტელეფონი: 551 00 50 58

რედაქციის ინტერნეტფოსტა: aneuli@mail.ru

ენციკლედში გამოქვეყნებულ მასალებზე პასუხისმგებელია ავტორი

ენციკლედის დაბეჭდილი სოციალური თემატიკის სახეში, შშმ პირების მონაწილეობით

მოხის ფოსნიშვილი

დავით გარეჯა

არ კმარა, რაც ითარემა
ჟამმა აშარმა ჩვენში?! –
ტკივილი – დავით გარეჯა,
ვით სევდა – დავით გარეჯა,
ვით ცრემლი – დავით გარეჯა,
ჩქარა ჭკუიდან შემშლის.

ან სამართალი არ არი,
ან ისევ გვბანგავს „არგო“,
სამიზნედ – წმინდა ტაძარი,
რა ღვთის წყრომაა, ჩანგო?!

„რა არს მესია?“ – ღვთისმშობლის
მოდგმა ვის გენზე ზრუნავს,
სად არის წმინდა გიორგი,
რატომ არ თრგუნავს უნასს?!

სული დაცხრა თუ დაეჭვდა,
სიტყვამ დაჰკარგა გეში, –
ღუმილი – დავით გარეჯა,
წყურვილი – დავით გარეჯა,
სურვილი – დავით გარეჯა
და კვლავ ჭურვის ხმა ზვრებში.

იქნებ მომხვდურმა აგვიჩხა,
იქნებ ვერაფერს ვერ ვცვლით, –
გოდება – დავით გარეჯა,
ვით ფერფლი – დავით გარეჯა,

ვით ცეცხლი – დავით გარეჯა,
ისევ და ისევ ცეცხლი!

ქულზე კაცს უხმობს ქვეყანა,
ხენეშის უდაბნო, ხენეშის, –
გზა დავით გარეჯისაკენ
სიმივით მიჟღერს ხელში.

ვაი მას, მიწა გამჯდარი
წმინდა მამების ძვლებში
ვისაც ეგონა დამცხრალი
კირი, სილა და ხრეში.

ვინ მოვიხსენო აუგად,
იქნებ არც არვის ახსოვს,
ფრესკის ღიმილში რა უნდა
ტყვიას ტყვიაში ნასროლს?!

საით წავილო თვალები,
ღმერთი თვალებში გვიმზერს, –
გოლგოთა – დავით გარეჯა,
ვით ჯვარცმა – დავით გარეჯა
და მაინც ფიქრი სხივზე.

მკვლრეთით აღმდგარის რწმენა მაქვს,
ესვამ მზის სინათლეს ჰეშვით, –
ნაღმივით სკდება უთქმელი
სიტყვა და ლექსი ყელში.

და თუ მე არ ვთქვი,
ვინ იტყვის,
და შენ თუ არ თქვი,
ვინ იტყვის,
და ჩვენ თუ არ ვთქვით,
ვინ იტყვის
ხვალ-ზეგ იმედად ჩვენდა, –
„შენი ჭირიმე, ქართველო,
თვალს თუ ახელ და ხედავ!“

კრებულიდან – „გზა ტაძრისაკენ“
1990 წელი

რევაზ ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსი

მეათე – საიუბილეო დაჯილდოების ცერემონიალი

2019 წლის რევაზ ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ მეათე საიუბილეო კონკურსის გამარჯვებულები გახდნენ: **კახა მჭედლიშვილი** – „ორმოცი დღის საიდუმლო“ (I პრემია), **ვასილ ბესელია** – „ქურდი“ (II პრემია), **ლევან ლორია** – „მეფეხბურთი, მამაჩემი და გამრავლება“ (III პრემია).

სამი გამარჯვებულის გარდა, წლევეანდელ კონკურსს 5 პრიზიორი ჰყავს: თამარ არჩვაძე, ბექა ქურხული, მარი თაბაგარი, მზია თვალაბეიშვილი, არდამელ თაქთირიძე.

2019 წლის კონკურსის გამარჯვებულები გამოავლინა ჟიურიმ: ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი თემურ ჯაგოღანიშვილი (თავმჯდომარე), მწერალი თამაზ ხმალაძე, ლიტერატურათმცოდნე ნინო ჩხიკვიშვილი, პოეტი ჯუშუბერ გოგრიჭიანი (ჯუბა ღებელი).

როგორც რევაზ ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსის დამფუძნებელმა, ლიტერატურულ ჟურნალ „ანეულის“ რედაქტორმა, ფილოლოგიის დოქტორმა თამარ შაიშველაშვილმა აღნიშნა, წლევეანდელი კონკურსის დაფინანსება, ბოლო ექვსი წლის მსგავსად, თბილისის მერიის კულტურის, მეცნიერების, განათლებისა და სპორტის სამსახურმა უზრუნველყო.

„კონკურსის ისტორიის ათი წლის განმავლობაში, გარდა სამი საპრიზო ადგილისა, საუკეთესო მოთხრობები სპეციალური პრიზებით – ნახატებით და ხელოვნების სხვა ნიმუშებით დაჯილდოვდა. უნდა აღინიშნოს, რომ კონკურსში ყოველწლიურად სოლიდარობის განცდით მხატვრები და კერძო შემომწირველები ერთვებიან, ისინი თავად აწესებენ ნომინაციებს, პრიზებს და წახალისების ფორმებს, რაც ტრადიციად დამკვიდრდა და მეტყველებს კონკურსის პოპულარობასა და რეზონანსულობაზე. მადლობა მხატვრებს და ხელოვნებს, თანამდგომ ადამიანებს. ათი წლის მანძილზე 50-ზე მეტი ავტორი სპეციალური პრიზებითა და დიპლომებით დაჯილდოვდა“.

წლევეანდელი პრიზების ავტორები არიან: **რეზო (ემელიანე) ადამია**, **მაია დიაკონიძე**, **თამარ იორამაშვილი**, **ფატი კახნიაშვილი**, **შოთა რეხვიაშვილი**, **ლინა ბარათაშვილი**, **მზია ხეთაგური**, **მზია ხალვაში**, **124-ე საჯარო სკოლის პედაგოგები**: **იზო სამუშია** და **ცისმარ ყურაშვილი**, **საგარეჯოს კულტურის ობიექტების გაერთიანების ხელმძღვანელი ბესიკ ღვინაშვილი**, **საქართველოს მწერალთა კავშირი**.

დაჯილდოების ცერემონიაზე შუბერტისა და ჰაიდნის ნაწარმოებები შეასრულა ევგენი მიქელაძის სახელობის სამუსიკო სასწავლებლის მე-7 კლასის მოსწავლემ ბარბარა ყალაბეგაშვილმა, მსმენელის წინაშე საინტერესოდ წარდგინა: მიხეილ ჯავახიშვილის სახელობის 124-ეს საჯარო სკოლის მოსწავლეები: ნიკა ჭკადუა და ლიზი ლაზარიაშვილი.

დაჯილდოების ცერემონიალს ესწრებოდნენ სტუმრები ისრაელიდან: საქართველოს კულტურის დესპანი ისრაელში, არქიტექტორი და ქველმოქმედი პაატა იოსებაშვილი, მწერალი და ქველმოქმედი იზოლდა მოშიაშვილი, რომელთაც სხვა შემომწირველებთან ერთად დიდი წვლილი შეიტანეს საიუბილეო კრებულის გამოცემაში.

ისრაელელი სტუმრები საკრებულოს მე-5 მოწვევის დეპუტატმა და კონკურსის საორგანიზაციო ჯგუფის წარმომადგენელმა გულიკო ზუმბაძემ წარადგინა და დიპლომები გადასცა.

ნომინაციაში – „უცხოეთში მცხოვრები თანამემამულე მწერალი“ – დიპლომით დაჯილდოვდა რევაზ ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსის მონაწილე ისრაელში მცხოვრები მწერალი ნუგზარ ჯანაშვილი.

იმ დღესვე გაიმართა რევაზ ინანიშვილის სახელობის ლიტერატურული კონკურსის „ერთი მოთხრობის“ კრებულის წარდგენა. კრებულში გაერთიანდა 10 წლის განმავლობაში გამარჯვებული 33 მოთხრობა. კრებული შემოწირულობით გამოვიდა.

კრებული „ერთი მოთხრობა“ დამსწრე საზოგადოებას წარუდგინა და შემომწირველებს მადლიერების დიპლომები გადასცა ჟურნალ „ანეულის“ თანადამფუძნებელმა, დეკანოზმა ივანე ჯავახიშვილმა.

მადლობა თანადგომისთვის, მწერალსა და ფილოლოგს ლეილა ქიტოშვილი-სახლთხუციშვილს, – მას გადაეცა დიპლომი – რევაზ ინანიშვილზე გამოქვეყნებული წერილების ციკლისათვის და აქტიური ლიტერატურული მოღვაწეობისათვის.

რევაზ ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის კონკურსის“ საიუბილეო კრებულის გამოცემაში თანადგომისთვის, კონკურსის საორგანიზაციო ჯგუფი მადლობას უხდის იმ ადამიანებს, ვისი უშუალო შემოწირულობითაც გამოიცა კრებული.

ეს პიროვნებები არიან: **ციცინო ბაბუციძე, ნინო გიორგაძე, როლანდ გიორგაძე, ნელი გოგუაძე, ლალი გულისაშვილი, მაია დიაკონიძე, გულიკო ზუბაძე, პაატა იოსებაშვილი, ნინო კახალიკაშვილი, ისააკ (ირაკლი) კრიხელი, გიორგი ლალიაშვილი, ლევან ლორია, ეთერ მათურელი, ციური მესხიშვილი, მარინა მოდებაძე, იზოლდა მოშიაშვილი, ნანა ნიკოლაძე, ბადრი სულაძე, დალი უბილავა-დეგრაფი, მარინა ყალაბეგაშვილი, ნათია შათირიშვილი, მარინა შანიძე, ირაკლი შამათავა, თამარ შაიშვილი, დავით შემოქმედელი, ლალი ჩხეიძე, რეზო ჯორბენაძე, ფიქრია ჩუბინიძე, გიული ჩქარეული, ლიკა ხარჭამაძე.**

აღსანიშნავია, რომ კრებულ „ერთ მოთხრობაში“ შევიდა კონკურსის გამარჯვებულების, უცხოეთში მოღვაწე თანამემამულე მწერლების – ირმა გოდერძიშვილის, სალომე გოგოლაძის, რეზო ჯორბენაძის ნაწარმოებები. განსაკუთრებული მადლობა – გერმანიაში მოღვაწე ექიმს, **რეზო ჯორბენაძეს**, ჟურნალ „ანეულისა“ და საიუბილეო კრებულ „ერთი მოთხრობის“ გამოცემაში გაწეული დიდი თანადგომისათვის.

მადლობა ვეფხია სამსონიძეს და ნიკო ბალაშვილს, დაჯილდოების ცერემონიალის გადაღებისთვის.

მადლობა „პიკის საათს“, რადიო „იმედს“, გაზეთ „ლიტერატურულ საქართველოს“ და ივანე ამირანაშვილს, მეათე საიუბილეო კონკურსის ოპერატიულად გაშუქებისთვის.

დაჯილდოებას რევაზ ინანიშვილის ოჯახის წევრები ესწრებოდნენ.

რევაზ ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსი ლიტერატურულ ჟურნალ „ანეულთან“ 2010 წლიდან არსებობს და მიზნად ისახავს როგორც ახალგაზრდა და ძველი თაობის ნიჭიერი ავტორების წარმოჩენას, ისე რევაზ ინანიშვილის სახელის პოპულარიზაციას და ლიტერატურულ პროცესებში წვლილის შეტანას.

კონკურსის მხარდამჭერი იყო – ილია ჭავჭავაძის სახელობის საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა.

გარეჯო...

ქარი ვარ, ფრთებით გიცავ, გარეჯო,
რომ გაზაფხულზე მზეს შეგავედრო...

ამ სამოთხეში სისხლის წვეთია,
ეკლიან ღრუბლებს რად უწვეთიათ?

რად მგლოვიარობს კოშკი მღუმარე
და გულის ძახილს ვით იმღულარებს?

ვინ ამომანთა მზერა მარიამს,
ცხონების ქელზე ავსიზმარია?

მოწვეთავს წყარო – მადლის მახარე,
მაგრამ ცისთვალეებს ველარ ახარებს...

ბინდის ნამგლებით მოდის ურჯულო,
ამ ბელშავ ჟამში ვინ მოარჯულოს?

მხოლოდ ქარნია! მეც ფრთებით გიცავ,
რომ შემოვევლო შენს მართალ მიწას!

2019წ.

ლიცერსცერს - ლეკენხი

თემურ ჯგაგორიძე, პროფესორი, ჟიურის თავმჯდომარე

„ერთი მოთხრობის“ კონკურსი და სამი გამარჯვებული მოთხრობა

ჟურნალ „ანეულის“ რედაქციის, უპირველესად კი მისი რედაქტორის, პოეტ თამარ შაიშველაშვილის ძალისხმევით, 2019 წელს მეთედ ჩატარდა ცნობილი ქართველი მწერლის რევაზ ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსი.

თანამედროვე ქართული ლიტერატურული ცხოვრების ერთი არსებითი ნიშანი ნაირგვარი ლიტერატურული კონკურსების სიუხვეა და ეს მოვლენა, უპირატესად, ქართული მწერლობის მაჯისცემის მაჩვენებელია. აღიარება ადამიანის შემოქმედებითი მოღვაწეობის უძძლავრესი იმპულსია და ლიტერატურულ კონკურსებში გამარჯვება, პრემიების მოპოვება, ლაურეატობა აღიარებასთან ერთად წამახალისებლობით არის ღირებული.

რეზო ინანიშვილის სახელობის ლიტერატურულ კონკურსს, რასაკვირველია, აქვს გამართლება, რადგან იგი თანამედროვე ქართული მინიატურული პროზის დიდ წარმომადგენლად და უაღრესად საინტერესო ნოველისტად მოეგლინა ქართველ მკითხველს. რევაზ ინანიშვილმა ახალ სიმაღლეზე აიტანა ქართული მინიატურული პროზის ის გასაოცრება, რამაც ჩვენს მწერლობაში XIX საუკუნის დასასრულსა და XX საუკუნის დასაწყისში იჩინა თავი. მან შეძლო მწერლობის ენაზე აქვეყნებდნენ იმ უაღრესად ქართული მენტალური მიკროსამყაროს კულტურული ცნობიერების მინავლებული პულსაცია, უჯარმის, ხაშმის, პატარძეულის, ნინოწმინდის,

საერთოდ გარეჯის რეგიონით რომ არის შემოსაზღვრული და ჯერაც რომ ატარებს ვახტანგ გორგასლის ეპოქის მესიტყვეობის ათინათებს და რაც სახალხო კულტურულ ცნობიერებაში უპირველესად ნაწერი სიტყვისადმი მეტ სიმპათიებში გამოიხატება ზეპირსიტყვიერთან (ფოლკლორულთან) მიმართებაში.

რევაზ ინანიშვილის მხატვრულ სამყაროში, მისი პერსონაჟების ყოფაში, მეტყველებაში იმ უშორესი კულტურული ცნობიერების რეალიები გვესაუბრება. ამის გამო არის რევაზ ინანიშვილის მხატვრული პროზა არა მხოლოდ დიდად ღირებული, არამედ იმ სიმაღლის დემონსტრირებაც, რომელიც მიბაძვის, მასთან სწორების, სამწერლო ნიმუშის მნიშვნელობას შეიცავს. ამიტომაც არის მისი მხატვრული სამყარო ის ნიშნული (ის დონე), რომლითაც უნდა გაიზომოს სამწერლო ასპარეზზე გამოსულ ახალგაზრდა პროზაიკოსთა ნიჭიერება და პროზაიკოსობა (პროზაიკოსობის უნარი). ამიტომ რევაზ ინანიშვილის სახელობის ლიტერატურული კონკურსის შედეგების შეჯამების სასაფუძვლო პრინციპს ამ საინტერესო მწერლის მხატვრული ხედვა, თხრობის მანერა, განსაკუთრებით ქართული სიტყვის გრძნობა და მწერლური ოსტატობის თავისებურებები ქმნის.

2019 წელს რევაზ ინანიშვილის სახელობის ლიტერატურული კონკურსის ლაურეატები გახდნენ: კახა მჭედლიშვილი (პირველი პრემია, მოთხრობისათვის „ორმოცი დღის საიდუმლო“), ვასილ ბესელია (მეორე პრემია, მოთხრობისათვის „ქურდი“), ლევან ლორია (მესამე პრემია, მოთხრობისათვის „მე, ბიძაჩემი, ფეხბურთი და გამრავლება“).

კახა მჭედლიშვილის მოთხრობა „ორმოცი დღის საიდუმლო“, უპირველესად, სიმბოლიკითა და მეტაფორიკით იქცევის ყურადღებას. ამას კი უკვე სათაურიც ცხადყოფს, სადაც ბიბლიური 40 წლისა და უდაბნოში მყოფობის ანალოგიურობა შეგვახსენებს თავს. ამას კიდევ უფრო აკონკრეტებს ეპიგრაფად წამძღვარებული სახარებისეული ფრაზები: „ორმოცი დღე დაჰყო უდაბნოში და გამოიცდებოდა ეშმაკისაგან: მხეცებს შორის ცხოვრობდა და ანგელოზები ემსახურებოდნენ მას“ (მარკოზის სახარება) და „ორმოცი დღის განმავლობაში გამოიცდებოდა ეშმაკისაგან – არაფერი უჭამია იმ დღეებში“ (ლუკას სახარება).

ცნობილია ბიბლიის ინტერესი მორწმუნე ადამიანის რწმენის სიმტკიცე – სიმყარის გამოცდისადმი. ბიბლიაში ეს დიდი თემა და ამას სხვასთან

ერთად იობის წიგნის ამბავი და ეშმაკისაგან გამოცდის უძნელესი პერიპეტეიებიც გვიდასტურებს. უდაბნოში 40 (საკრალური!) დღის მანძილზე ადამიანის გამოცდას საკუთარ თავზე სულიერი ამაღლების, ფერისცვალების ქვეტექსტურობაც ახლავს. არც ის არის, ცხადია, შემთხვევითი, რომ მარკოზისა და ლუკას სახარებებიდან მოყვანილი ერთგვარი თქმის „გამოვრებას“ არ მოერიდა ავტორი (ლვთისავარის გამოცდა ეშმაკისაგან). მისთვის ამ ერთგვაროვნობის ფონზე მნიშვნელოვანი იყო ბიბლიურ თქმებში შთაბეჭდილი აზრობრივი სხვაობანი: ერთ შემთხვევაში, ანგელოზების მსახურება (იგივე თანადგომა), მეორე შემთხვევაში, 40-დღიანი შიმშილობა, განსაკუთრებით უაღრესად თანამედროვე მეტაფორიკა მარტოსულობისა და საზრდოს უქონლობისა. თუმცა ბიბლიაში შთაბეჭდილი კაცობრიობის ისტორია უკვე თავად არის გამოცდა, რადგან ადამიანის ამქვეყნიური არსებობის საზრისი ისტორიაში შესვლის მცდელობაა.

კ. მჭედლიშვილის მოთხრობის ბიბლიასთან სიახლოვეს უპირველესად თხრობის მანერა და იდეოსტილიც განაპირობებს, თავისი ნართაულობით, ქვეტექსტურობით, მეტაფორულობითა თუ სიმბოლურობით. ამ იდეოსტილის არსებითი ნიშანია სახეობრივი აზროვნების უნარი, ინდივიდუალურ-საავტორო თქმები, ტროპები და ბინალურ ოპოზიციებზე დამყარებული სჯანი.

კ. მჭედლიშვილის მწერლური ნიჭიერების მაუწყებელია მშობლიური ენის გრძნობის დონე და მის სასიტყვეთში ყოფნის შინაარსი. არცთუ იშვიათად იგი ქართული სიტყვის მოულოდნელ და მხოლოდ მისთვის ხილულ გაფორმებებს ამოზიდავს. ასე მაგალითად, სიტყვიდან „მღვრიე“ საინტერესო ქვეტექსტურ ცნებას ქმნის – „მღვრიეთი“ და ადამიანური ყოფის უთავბოლოობის მეტაფორის ფუნქციას აკისრებს. მსგავსი დატვირთვისაა სიტყვა „ლოდოვანი“ („ეს რომ მოისმინეს, ღრენით უკუიქცნენ ლოდოვანში“, გვ. 243).

კ. მჭედლიშვილის მხატვრული აზროვნების საინტერესო მოვლენაა ცნებით-სემანტიკური ბინალურობა, კონტრასტულობა, ნებისმიერ ხელომელებაში საპირისპირო საწყისების დანახვა და განსჯის ურთიერთგამომრიცხავ გამოვლინებებზე დაფუძნება. მაგალითად, ქართული სიტყვა „უკაცრიელი“ მის ენობრივ ცნობიერებაში ბინარული ოპოზიციის წევრია, მას უპირისპირდება „აღდგენილი“ სიტყვა „კაცარიელი“ წინადადებაში „...განა კაცარიელ სამყაროში უფრო მეტი უდაბურება და

უწყლობა არ არის“ (გვ. 241).

კ. მჭედლიშვილის სამწერლობო ენას ამშვენებს ინდივიდუალურ-საავტორო ხატოვანი სიტყვა-თქმანიც. სულ რამდენიმე მაგალითი:

- „უცებ მდინარემ ტალღა გააწნა სახეში და წივილით უთხრა“ (გვ. 236);
- „კაცის გაუდაბნოება მოგწონს“ (გვ. 247);
- „ამ უდაბნოდან იმ უდაბნოში მივდივარ, საიდანაც ძნელია უკან დაბრუნება“ (გვ. 249);
- „საკუთრი შიმშილი უნდა შეჭამო“ (გვ. 250).

აქ, განსაკუთრებით ბოლო თქმაში, ქართული ენობრივი ცნობიერების სიღრმეები იმზირება. თუ გვაქვს გამოთქმა „სირცხვილის ჭამა“ (გაფრთხილება: „სირცხვილი არ ჭამო“), სრულიად ბუნებრივად უნდა მივიღოთ „შიმშილის ჭამაც“ – ზნეობრივი სიმართლის შენარჩუნების ქვეტექსტურობით. სხვა მაგალითების მოყვანაც მრავლად შეიძლება, თუმცა, ვფიქრობ, თქმულიც ცხადყოფს ავტორის ენობრივი სამყაროს რაგვარობას და მშობლიური ენის განცდის სიღრმეებს. ახლა ცნებით – სემანტიკური ოპოზიციების კონტრასტულობის ხაზგასმით გამოყენების ორიოდ ნიმუშსაც გავეცანით, რასაც მოთხრობის თითქმის ყველა ეპიზოდი ემყარება და სათქმელის გამოხატვის უმთავრესი ფუნქცია აკისრია.

მეთხუთმეტე დღის საღამოს ეპიზოდში ღვთისავარს უდაბნოს ნაპრალის პირით ეკითხებიან:

„როგორ შეძლებ სულისაც იტვირთო, ხორცისაც?“

ღვთისავარი პასუხობს:

– „განა არ ვიტვირთე ადამიანით ორივე? – მიწაზე სულისა, ზეცაში ხორცისა?“ (გვ.239).

პასუხის არსი ნათელია. უფალმა ადამიანის მოვლენით სულისა და ხორცის დიადი პარადიგმა უკვე შექმნა. ეს იცის მოთხრობის მთავარმა პერსონაჟმა – ღვთისავარმა, იობის ორეულმა. მისთვის ისიც გასაგებია, რატომაც ცდის ეშმაკი ადამიანის სულს ამქვეყნიურობაში და ხორცს ზეცაში (იმიერეთში).

ზემოთქმულის კიდევ ერთი მაგალითია „XVII დღის ნაშუადღევის“ ეპიზოდი. აქ ნაშუადღევსაც საინტერესო სიმბოლური დატვირთვა აქვს. კაცობრიული ცივილიზაციის შუადღე გადასულობის დროით შინაარსზე მიანიშნებს. იგულისხმება, რომ ცივილიზაცია ბუნების მრავალ იდუმალებას სწვდა, მრავალიც შესაცნობი დარჩა. შესაცნობია სამყაროს უსასრულობა. ადამიანები მოსვენებას დაკარგავენ დედამიწას რომ გასცდებიან და სამყაროს უსას-

რულობის შეცნობას მონიღომებენ.

ავტორი ამ სურვილს სულის უსასრულობას უპირისპირებს (გვ. 240): ეშმაკის აზრს „როცა ვარსკვლავიდან ვარსკვლავამდე მანძილებს გაზომავენ, მოსვენებას დაკარგავენ, მთელი სამყაროს შეცნობა მოუნდებათ“, ღვთისავარი პასუხობს:

„– მე მათ სულის უსასრულობასა და ძლიერებაზე მოეუყვები... თუ მოახერხებენ და ამ საიდუმლოს ვარსკვლავიდან ვარსკვლავებამდე წაიღებენ, ამით არაფერი შეიცვლება. შენ იქაც ჩემი წინააღმდეგი იქნება, მე კი – შენი“.

ღრმა სიმბოლიკა შემოგვცქერის XIX დღის შუადღის ეპიზოდიდან. განსჯა აქ ასეთ ოპოზიციას ემყარება: სამყარო ადამიანებს საფიქრებლად ეძლევა, ისინი კი დაუფიქრებლად ჭამენ („საფიქრებლად/დაუფიქრებლად“).

„მათ ღორმუცელობას“ უპირისპირდება ფიქრი და მარხვა. სიმბოლოურია ისიც, რომ ღვთისავარის პასუხი უკომენტაროდ რჩება. ადამიანების „ღორმუცელობის“ დამღუპველობა ახალი არგუმენტებით მყარდება, კერძოდ, უაღრესად თანამედროვე ფლერადობის შეხედულებით იმის შესახებ, რომ „მაღე ისინი მთელ დედამიწას შესანსლავენ, თავიანთ სამყოფელს გაანადგურებენ, მთებს დაღრღნიან და წყლებს გამოხრავენ“ (გვ. 240).

აღნიშნული კი იმასაც ცხადყოფს, რომ კ. მჭედლიშვილთან უაღრესად ტრადიციულიც არის და თანამედროვეც ის საცთურები, რითაც ეშმა გამოცდებს უწყობს ღვთისავარს.

ასეთია, მაგალითად, „მეჩვიდმეტე დღის ნაშუადღევის“ ეპიზოდი, რომელშიც მოთხრობილია ღვთისავარის მიერ უდაბნოს ქვიშაზე ლექსის წერის ამბავი. ეშმაკი ქარბორბალად მოეკლინა, ეცა, „ჰაერში გააბნია უსახელო ლექსის ქვიშიანი მარცვლები და ჩასძახა ღვთისავარს: „ლექსის წერის დრო არა გვაქვს, ღვთისავარ...“ (გვ. 240). სრულიად ბუნებრივად გვეძალება ქართული პოეზიის გამოძახილი „რა დროს ლექსიაო“, რომელიც ანალოგიურად აფასებს სახელმწიფოზე ფიქრისა და ზრუნვის სანაცვლოდ პოეზიით გატაცების უღრობას.

ზოგიერთ ეპიზოდში, თითქოს, ის ისტორიამდელი დროა გაცოცხლებული, როცა ქართული ყოფიერების შუქ-ჩრდილები განცდის ტიპურობით ენობრივსა თუ კულტურულ ცნობიერებაში ილექსებოდა ანდაზებად, მყარ გამონათქვამებად ან აფორიზმებად ჩამოიქმნებოდა. ასეთად წარმომიდგება „ოცდამეცხრე დღის დილის“ ეპიზოდში

გადმოცემული ამბავი ღვთის კოლტის მიერ წყლის ამღვრევის შესახებ. თუ წყალი სათავეში აიღვრევა, „წყარო მუდამ მღვრიედ იდინებს და უფრო მეტ კალმასს დავიჭერთ“ (გვ. 244). აქ პირადად მე მღვრიე წყალში თევზის ჭერის ქართული ანდაზის „სათავეებს“ ვხედავ.

კ. მჭედლიშვილის მხატვრულ სამყაროში ყოფიერება ბინალურობას ემყარება. მისი არსებობის პირობა ერთი მოვლენის ორი ურთიერთსაპირისპირო გამონათქვამების ჩაღრმავებული განხრეკა, შეწონება და მის არსზე მკითხველის დაფიქრების მცდელობაა. სხვა არაერთი ეპიზოდის მსგავსი განსჯა გვეხმიანება „ოცდამეათე დღის საღამოს“ ამბავში. ღვთისავარს ეშმა უზარმაზარი გველის სახით გამოეცხადა, საუბარი გაუბა ნათლისა და სიბნელისა და სიკეთე-ბოროტების შესახებ, დაემუქრა: „...ნათელს ბოროტებისათვის გამოვიყენებ და სიკეთეს ბნელში დავტოვებ“, ... იმით, რომ „ბნელს სინათლედ გამოვაცხადებ, ხოლო სინათლეს – სიბნელედ!“ მუქარას უპირისპირდება რწმენა იმისა, რომ ვერც ბოროტება იქცევა ვერასოდეს სიკეთედ და ვერც სიკეთე იქცევა ბოროტებად.

ყოფიერება სიბნელისა და სინათლის, იგივე ბოროტებისა და სიკეთის ჭიდილის ასპარეზია, ამ ბინალურობას ეჭვქვეშ არავინ აყენებს, ასეა კ. მჭედლიშვილთანაც. ასეთივეა ღვთისავარის პირით გაცხადებული პასუხი: ესაა რწმენა ბნელზე ნათლისა და ბოროტებაზე სიკეთის გამარჯვებისა, მაგრამ რწმენას ამ შემთხვევაში ფაქტობრივი არგუმენტები არ ახლავს და ამის სიმბოლოურობა ღვთისავარის ნაღვლიანი პოზიციას.

კ. მჭედლიშვილის მოთხრობა „ორმოცი დღის საიდუმლო“ ბევრ ფიქრს იწვევს და ცხადყოფს ავტორის მწერლურ ნიჭიერებას. ამ ნიჭის შეფასების შესაბამისია მისთვის რევაზ ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ 2019 წლის კონკურსში გამარჯვება – პირველი პრემიის მოპოვება.

2019 წელს რეზო ინანიშვილის სახელობის ლიტერატურული კონკურსის მეორე პრემია მოიპოვა ვასილ ბესელიამ მოთხრობისათვის „ქურდი“.

ამ მოთხრობაში დანაშაულისა და სასჯელის ისეთივე ძველთაძველი პრობლემა დაყენებული, როგორც თავად კაცობრიობაა. ეს პრობლემა საინტერესო რეგისტრებით არის წარმოჩენილი. აქაა დანაშაულის დანაშაულებრივი არსის ნიუანსებიც, სამაგიერო საზღაურის ასპექტიც, სამართლის სამართლიანობისა და მართლზომიერების განსჯაც,

სიყვარულის ამამაღლებელი ფერისცვალების სილამაზეც, მონანიების მომწესხველი მშვენიერებაც და მონანიების ეთიკური მსჯავრის გულდასაწყვეტლობაც. და ეს ურთულესი, ძნელადპასუხგასაცემი საკითხები ერთი უბირი მეგრული კაცის, გუჯუ დარსალიას შუქჩრდილებიანი ცხოვრების ფონზეა მოთხრობილი.

თხრობას უაღრეს ხიბლს სძენს თავისთავადი, ბუნებრივი მხატვრულობით გამორჩეული მეგრული სინტაქსი, რომლის დიდი მშვენიერება ქართულ მწერლობაში კონსტანტინე გამსახურდიამ და ჭაბუა ამირეჯიბმა შემოიტანეს და ქართული სამწერლობო ენის ერთ გამოვლინებად დაამკვიდრეს.

ვ. ბესელიამ მოთხრობაში მკითხველი არცთუ მარტივი საფიქრალის წინაშე დააყენა: უხერხდება თუ არა ქურდს პატიება? რაშია პატიების სიდიადე და სამაგიეროს გადახდის ეთიკურობა დაბეზლებისა და ბეზლების სულმდაბლობა? ამ პრობლემების წინაშე დაყენებით არის ნაცადი მკითხველის ამადლება უზნეობაზე (დანაშაულის პატიებით უზნეობაზე ამადლება).

ტრადიციულია სიყვარულის ძალმოსილებით ადამიანის ზნეობრივი ფერისცვალების ავტორისეული ხედვა. ქურდობაში გაწაფული გუჯუ დარსალია სიყვარულმა, თანაც ახდენილმა სიყვარულმა, გამოცვალა. ქურდი, რომელსაც აკლებული ჰყავდა სოფელი – საქონელს იპარავდა, თანაც ისე, რომ ვერავინ წაასწრო ქურდობაზე – ერთ დღეს მონანიების გზას დაადგა, რადგან „მოკვდა ქურდი, გუჯუ მოკვდა, მოკლა სიყვარულმა...“ (გვ. 253). სიყვარულმა (ცოლის შერთვამ) გადააწყვეტინა მონანიება – მისი და მისი ამფსონების მიერ გაქურდული ადამიანებისათვის ფულის დაბრუნება მოპარული საქონლის სანაცვლოდ.

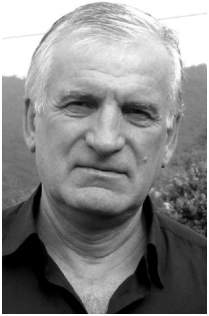
ამ მომენტიდან ავტორს თხრობა ახალ სიბრტყეზე გადააქვს, ქურდი აბრაგად გვევლინება, კეთილშობილ უბირად (გუჯუ დარსალიამ ფულის ბანკნოტების არც ცნობა იცის, არც დათვლა). იგი სწორედ მონანიებას ეწირება – მან მოპარული ძროხის საფასური დაუბრუნა მოხუცებულ ცოლქმარს. მათ კი დააბეზლეს და დააჭერინეს.

ცოტათი ხელოვნურია გუჯუ დარსალიას გათავისუფლების ეპიზოდი (მაღალი პარტიული თანამდებობის პირის ჩარევით), მაგრამ ყველაფერს ლამაზად ამთავრებს სიყვარულის ყოვლისშემძლეობა – გუჯუ დარსალიამ ბედნიერი ცხოვრებით იცხოვრა საკუთარ ოჯახში და შთამომავალიც

დატოვა – ვაჟიშვილი. ასეთია ვასილ ბესელიას მოთხრობა „ქურდის“ თემა და პრობლემატიკა – ცხოვრებისეული, ზნეობრიობის მქადაგებელი, რაც უდაოდ ცხადყოფს მის მხატვრულ ღირსებას.

მესამე პრემია მიენიჭა ლევან ლორიას მოთხრობისათვის „მე, ბიძაჩემი, ფეხბურთი და გამრავლება“. აქ თხრობა გამართულია კუმულაციური პრინციპით – პერსონაჟის (ამ შემთხვევაში ორი პერსონაჟის) სათავგადასავლო ეპიზოდებით. აშკარაა, რომ მოთხრობა უფრო ვრცელი იყო. ამას გვაფიქრებინებს ეპიზოდების ბმულობისა და ურთიერთისაგან გამომდინარეობის გადაუბმელობა ფრაგმენტულობა. ამას გარდა, ცალკეულ ეპიზოდში იმდენი ამბავია გაერთიანებული (ჩართული პასაჟების სახით), რომ ნებისმიერო მათგანი გამოდგება დამოუკიდებელი მინიმოთხრობის ფაბულად. მაგალითად, ცეცხლმაქრის ეპიზოდი (გვ. 266), საქორწინო ბეჭდის ეპიზოდი (გვ. 267), „მსუქანა კაცის ამბავი სტადიონზე ტოტალიზატორის პასაჟით, სადაც გულშემატკივრობა-პატრიოტობა და ფსონი – ფულად ინტერესს უბირისპირდება, სპორტის ჭეშმარიტი შინაარსის აზარტულ თამაშში დაკარგვის მწვავე პრობლემა დასმული. იგივე შეიძლება ითქვას თბილისში ღამისთევის ეპიზოდზე, სადაც ფეხბურთის ქვეყნის პრესტიჟის ასპექტში გააზრების თემა გრძელდება. მსგავსი სხვა ეპიზოდებიც არსებობს. ამბის ბმულობა სუსტია კახეთში ჩასვლის ეპიზოდშიც (გვ. 269-271). აქ მასპინძელი (კახელი გლეხი) და მთავარი პერსონაჟები – გიგლა მანჯავიძე და ბიძამისი კალისტო უკვე ენახში მიდიან და მერმე სთხოვენ, მიგვასწავლე ყურძენი ვის აქვს გასაყიდიო. მსგავსი სიუჟეტური ალოგიზმები სხვაგანაც შეინიშნება.

ლევან ლორიას მოთხრობის უდავო ღირსებაა გურულ კილოზე „გამართულ-გაწყობილი“ ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური და სიტუაციური იუმორი, რომელიც ხშირად კომიზმში გადაიზრდება. მკითხველი ამგვარი იუმორისა და კომიზმის წყალობით მიჰყვება ავტორს და მის მიერ შექმნილი მხატვრული სამყაროს მონაწილედ გრძნობს თავს. სწორედ თხრობის სილაღე და მწერლის თვალთ დანახული თანამედროვე გურია, იმერეთი, ქართლი და კახეთი თავთავისი ყოფითი რეალიების იუმორისტული გააზრებით ქმნის იმ მხატვრულ ეფექტებს, რითაც ლევან ლორიამ დაიმსახურა რევან ინანიშვილის სახელობის ლიტერატურული კონკურსის მესამე პრემია.

თამარ მეფის
განღმრთობასთან
დაკავშირებით

ქრისტიანულ სამყაროში მოხდა უპრეცედენტო რამ – მიწიერი არსება – XII საუკუნის ქართველთა მეფე თამარი – მისი სამი ისტორიკოსიდან ერთ-ერთის – ჟამთააღმწერლის მიერ, განცხადებულ იქნა ზეციურ არსებად – ღვთის მეოთხე პიპოსტასად და მას მამის, ძისა და სულიწმინდის გვერდით მიეჩინა ადგილი: „მეცა ესრეთ ვიწყო ამის თამარისა, სამგზის სანატრელისა და სამებისაგან ოთხად თანააღზევებულისა, რომელი ეთეროან იქმნა ხელმწიფეთა შორის“ („ქართლის ცხოვრება“, ს. ყაუხჩიშვილის რედაქციით, ტ. 2, გვ. 3, თბ., 1959).

გასაგებია, რომ თამარი უდიდესი სიყვარულით სარგებლობდა ხალხში, რაზეც ნათლად მეტყველებს თუნდაც ის, რომ საქართველოში დღემდე ლამის ყოველი მეორე ქალი, სალოცავი, ხიდი თუ წყარო, მის სახელს ატარებს.

მაშინ, როცა ქალს არავითარი პოლიტიკური უფლება არ გააჩნდა, ქალის გამეფებამ და შემდეგ მისმა დიდმა საქვეყნო და ჰუმანურმა ქმედებებმა, რომლითაც მან გაუსწრო კიდევ ეპოქას, სიცოცხლეშივე შარავანდედით შემოსა მისი სახელი. იქმნებოდა მასზე ლეგენდები, უძღვნიდნენ ლექსებს და უძღვროდნენ მას არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ შორეულ ქვეყნებშიც.

და მაინც უცნაურად გამოიყურება ის, რომ ვინმეს მიწიერი არსებისთვის უფლის გვერდით მიეჩინა ადგილი.

რა მოვლენასთან უნდა გვქონდეს საქმე?

რაც არ უნდა ქართული მესიანური იდეა დავინახოთ თამარის ისტორიკოსის ამ სიტყვებში, ვფიქრობთ, მაინც ანგარიშგასაწევია მაშინდელ მახლობელ აღმოსავლეთში გაბატონებული სპარსულენოვანი სახოტბო პოეზიის მხატვრული აზროვნებისთვის დამახასიათებელი თავისებურებანი.

მახლობელ აღმოსავლეთში ამ დროს სალიტერატურო ენად გაბატონებული იყო სპარსული. დიდა ამ დროის სპარსული მწერლობის გავლენა ქართულ ლიტერატურაზე. სწორედ მაშინ შემოვიდა ჩვენში სპარსული ლიტერატურის სხვადასხვა ჟანრის მსოფლიო მნიშვნელობის ისეთი უკვდავი ნიმუშები, როგორებიცაა: „ვისრამიანი“ (რომანტიკული), „მაჰნამე“ (საგმირო), „ქილილა და დამანა“ (დიდაქტიკური)...

საეჭვო არ უნდა იყოს ის, რომ მე-12 საუკუნეში გვექნებოდა დიდი ქართული სახოტბო პოეზია, რის დასტურადაც ის ფრაგმენტებიც ღალადებენ, რომელიც „თამარიანისა“ და „აბდულმესიანის“ სახით არის მოღწეული დღემდე.

არას ვამბობთ იმ სპარსულ ეპიკურ ტილოებზე, რომლებმაც ასევე ვერ მოაღწიეს ჩვენამდე, მაგალითად, ონსორისა (XI) და ნიზამი განჯელის (XII) პოემებმა, რომელთა ქართული თარგმანების არსებობა, სხვადასხვა წყაროებით, ქართულ მწერლობაში ეჭვს არ იწვევს (კ. კეკელიძე, ქართ. ლიტ. ისტორია, გვ. 292-293, თბ., 1981).

და აი, ამ დროს, ჩვენი ვარაუდით, შეუძლებელია, მახლობელი არ ყოფილიყო ჩვენთვის ის დიდი სპარსული სახოტბო პოეზია, რომელიც უკვე განვითარების მწვერვალს იყო მიღწეული და სწორედ რომლისთვისაც არის დამახასიათებელი მაღალფარდოვანი გაზვიადებული მხატვრულ-მეტაფორული აზროვნება, სადაც, მაგალითად, მეფე უფლის აჩრდილად („ზელ-ე ხოდა“) არის წარმოდგენილი დედამიწაზე.

დიახ, დედამიწაზე და არა ცაზე, რადგან ისლამის მიხედვით ალაჰი ერთადერთია.

რადგან XII საუკუნის სპარსულენოვანი სახოტბო პოეზია ვახსენეთ, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია, გაკვირით, მის სტილურ თავისებურებასაც შევხვოთ.

სპარსულ ლიტერატურაში არის სამი მთავარი სტილი, სამი მშვენება სპარსული მწერლობისა: ხორასნული (IX-XII სს.), ერაყული (XII-XVII სს.) და ინდური (XVI-XVIII სს.).

რადგან თამარის ეპოქა სპარსული ლიტერატურის ხორასნულ სტილს ემთხვევა, ორიოდ სიტყვით, მასზე შევაჩერებთ ყურადღებას.

ხორასნული სტილი იყოფა სამ ეტაპად: სამანი-დური, ღაზნევიდური და სელჩუკური, რომელთა ძირითადი დამახასიათებელი ნიშნებია:

I სამანიდურისთვის (X ს.): ენობრივი სისადავე,

სინამდვილის რეალურად აღქმა...

II ლაზნევიდურისთვის (962-1040 წწ): რთული ენობრივი პოეტური მეტყველებისკენ მიდრეკილება...

III სელჩუკურისთვის (XI-XII სს.) ენის რთული, მაღალფარდოვანი კონსტრუქციებით დამდიმება და რელიგიური თემატიკის გაძლიერება (ნ. ბართაია, სამი სტილი, ანუ სამი მშვენიერება სპარსული მწერლობისა, ჟურნ. „მნათობი“, გვ. 124-129, თბ., 2002).

თამარის ისტორიკოსი, ჩამოთვლილთაგან, ყველაზე უფრო ახლო ურთიერთობას სწორედ ამ უკანასკნელთან ავლენს, რომელიც ამ დროს გაბატონებული იყო მახლობელ აღმოსავლეთში.

უფრო ნათლად რომ გამოიკვეთოს თამარის ისტორიკოსის ხელწერა, შევადართო იგი დავით აღმაშენებლის ისტორიკოსის თხრობას.

ამონარიდი ლევან ბრეგაძის წერილიდან:

„სხვა ადგილას ისტორიკოსი მოგვითხრობს, რომ მეფე გამუდმებით ლაშქარს იყო, სწრაფად იცვლიდა ადგილსამყოფელს, ამიტომ მასთან, როგორც უზენაეს მოსამართლესთან, შეხვედრა უჭირდათ „მოჩივართ, დაჭირვებულთ და მიმძღავრებულთ“, ანუ მათ, ვინც მისგან სამართალს ელოდა. როცა გაიგებდნენ, ამა და ამ ადგილას უნდა გაიაროსო, მისგან მეფობრივი განკითხვისა და შეწვევის მომლოდინენი მისი ყურადღების მისაქცევად „ადვიდის ბორცუსა რასმე, გზისა მახლობელსა, ანუ კლდესა, გინა თუ ხესა, ვითარცა ზაქე“.

ეს ის ზაქეა, რომელზედაც სახარებაშია საუბარი (ლ. 19, 1-10), ტანმორჩილი უფროსი მეზვერეთა, რომელიც ხეზე ავიდა, რათა უკეთ დაენახა ქრისტე.

როცა დავით აღმაშენებლის ისტორიკოსის თხზულებას კითხულობთ, ატყობთ, რომ ეს კაცი დავითს აღმერთებს, მას მეფე ქართველთა განმახლებლად, მხსნელად, მესიად მიაჩნია, აქილევისი და ალექსანდრე მაკედონელი მასთან ვერ მოვლენო, – წერს. გრძობთ, ერთი სული აქვს, ქრისტე ღმერთს შეადაროს ხელმწიფე, მაგრამ ამას არ აკეთებს – მოკვდავის, თანაც საერო პირის, თუნდაც იგი დავით აღმაშენებელი იყოს, მაცხოვრისთვის შედარება მკრეხელობა იქნებოდა. მაგრამ იმას ვინ დაუშლის, დავითის სანახავად ხეზე ასული ხალხი ქრისტეს სანახავად ხეზე ასულ ზაქეს შეადაროს?

ქვეტექსტი ნათელია: თუ დავითის სანახავად ხეზე ასული ხალხი ზაქეს ჰგავს, მაშინ დავითი იმას ჰგავს, ვის სანახავადაც ზაქე ხეზე ავიდა!

ქვეტექსტის საშუალებით სასურველი აზრი ისე მიეწოდა მკითხველს, რომ ეტიკეტი არ დარღვეულა. სხვა ფუნქცია ამ შედარებას არა აქვს“ (ლ. ბრეგაძე, „სიტყვა ძველი, სიტყვა ახალი“, გვ. 236-237, თბ., 1988).

ღიას, განსხვავებით თამარის ისტორიკოსისგან, დავითის ისტორიკოსს, როგორც ლევან ბრეგაძე წერს: „ერთი სული აქვს, ქრისტე ღმერთს შეადაროს ხელმწიფე, მაგრამ ამას არ აკეთებს – მოკვდავის, თანაც საერო პირის, თუნდაც იგი დავით აღმაშენებელი იყოს, მაცხოვრისთვის შედარება მკრეხელობა იქნებოდა. მაგრამ იმას ვინ დაუშლის, დავითის სანახავად ხეზე ასული ხალხი ქრისტეს სანახავად ხეზე ასულ ზაქეს შეადაროს?“

ამგვარად, დავითისა და თამარის ისტორიკოსები, თავიანთ მეფეთა მიმართ ეტიკეტს არ არღვევენ.

მოდით, დავსვათ ასეთი კითხვა:

დავითისა და თამარისთვის რომ შეგვენაცვლებინა ადგილები, დაირღვეოდა თუ არა მათ მიმართ იმდროინდელი ეტიკეტი?

ალბათ, არა, დავითს მიეწერებოდა ის, რაც თამარს და პირიქით – თამარს ის, რაც დავითს და ძნელი მისახვედრი არ არის, ვინ გახდებოდა დავითის მეოთხე ჰიპოსტასი.

ცნობილია, რომ ისტორიულად მეფე, სხვადასხვა ხალხებსა და ეპოქებში თუ როგორ იყო აღქმული, როგორც ღმერთთან გატოლებული არსება, ამაზე საუბარი შორს წაგვიყვანდა. მხოლოდ ვიტყვი იმას, რომ გადმოცემის მიხედვით, ჯერ კიდევ ეგვიპტის პირველი ფარაონი თვით ღმერთი „რა“ იყო, ხოლო შემდგომი ფარაონები კი განკაცებულ ღმერთებად ითვლებოდნენ.

უფრო აქეთ, 332 წელს კი, ალექსანდრე მაკედონელი იქნა აღიარებული ეგვიპტის ფარაონად, ანუ დედამიწაზე განკაცებულ ღმერთად.

ამჯერად ჩვენ მხოლოდ კონკრეტული პირითა და ეპოქით ვიფარგლებით, სადაც ქების ობიექტის განმდრთობაში, როგორც აღვნიშნეთ, ჩვენი ვარაუდით, სახოტბო პოეზიასაც უნდა მოეხდინა გარკვეული გავლენა.

აქვე აღვნიშნავთ, რომ თუმცა ჟამთააღმწერლის მიერ თამარის განმდრთობას ოფიციალური აღიარება არ მოჰყოლია, ქართველი ხალხის ხსოვნაში იგი მაინც ღვთიური შარავანდელით არის შემოსილი.

პოეზია

იან ხანაია

ნიკალას

ვერ იგრძნო, მუზა რომ ეახლა
დარჩენილს მარტო.
სიზმარს, ერთხელ რომ სულს შეახმა,
ჭიქაში ალტობს.
ვერ წამოუდგა ერთგულ სტუმარს
დაღლილ მუხლებით.
გულმა კი რაღაც კვლავ მოხატა
მთლად ხელუხლები.
თვითმარქვია ხარ, – იქვე მტერი
სამსალას ასმევს.
თვითნასწავლი ხარ, – ჩვენც შევძლებთო
დავხატოთ ასე.
კი, ბატონებო, დახატავდით,
ალბათ, თვითონაც,
იმ სიყვარულს თუ ისწავლიდით,
მან რომ იცოდა.
საღღაც ციმციმებს მარგალიტად
„კაფე შანტანი“.
ცეკვავეს „აქტრისა მარგარიტა“
ათლილი ტანით.
ალისფერ ვარდებს წაუღეკავთ
მხატვრის ურევით.
ქუჩა სავსეა იმ ვარდებით
სავსე ურმებით.
რაც რამ ებადა, ყვავილების
მიწამ ათრია.
ცინცხალი გული უსახლკარო
მისამართია.
ათასი ვარდით გაცილება...
მშვენება... ელდა...
ლიანდაგის და ფუნჯის მაჯა
ერთად შენეღდა...
ჩუმი დიდების სადგურია
ბეელი სარდაფი.
მოლბერტზე გული ასვენია.
როგორც სადაფი.

* * *

იქნებ გგონიათ, ამაოდ ვიცლი,
როდესაც ვუცვლი ადგილებს საგნებს?
ვისაც ვუცნივარ, მხოლოდ ის მიცდის
და ვინც მიგრძნია, სწორედ ის მაგნებს.
ან თქვენ რა იცით, ასე შინიდან
გასულს რომ მამკობთ: „სათნო, რა ზრდილი!“
მე ერთი შლეგი ტრფობის შვილი ვარ
და უასაკო სევდის გაზრდილი...

* * *

კკითხე სიყვარულს:
– რამდენი წლის ხარ,
დასაბამით რომ ატრიალებ
ჩვენთვის მზიანეთს?
მითხრა:
– იმდენის, რამდენი ხნითაც
შენი პასუხი დააგვიანებს –
სულ არაფრისთვის ერთმანეთი
აბა, რამდენჯერ გყვარებით
აღამიანებს?..

* * *

მაცილებდა დედა და
გზა მსუბუქად მიმქონდა.
მერე მისი ცრემლები
ცამ რძესავით მიიკრა.
ქარმა ღრუბლის სათელად
ისე გადაიქროლა,
თითქოს ღმერთმა სურვილი
ჩემი გადაიფიქრა...
აპყრობილი დამირჩა
ხელი პირფურის საწერად,
სულში ჩამომისახლდა
რაღაც სუფთა, მთლიანი...
დაიხარა ღამე და
თითქოს ბედად და წერად
თითებზე ჩამომაცვა
მთვარე, დედისთვლიანი.

* * *

მე აღსარება ვუთხარი მუზას,
გადამაფარა თავზე ოლარი,
რა უბადრუკი გამიხდა იმ ჟამს
ვითომ მდიდარი სიტყვის სალარო...
თითქოს საკუთარ შხამით ვიწამლე,
როცა გავიგე გემო ჭიროფლის...
და რა მსუბუქი იყო იმ წამით
ლექსით ნაკემსი სულის ჭილოფი...

* * *

გზაზე წააწყდი ჯვარსა და ჯავარს,
 არც კი დაფიქრდი და წილი ჰყარე,
 აიღე ჯვარი, დასჯერდი მთავარს
 და ჯავრიანი გზა შეიყვარე.
 სადაც სიმშვიდის ალაყაფია,
 ცა შეიხვედრე, ჩუმი და სრული...
 გწამდა, რომ თვალი სულზე სწრაფია,
 მაგრამ თაღს უწინ აღებდა სული.
 ქვაზე დადებულ მაღლთან ნამყოფი
 ანგელოზი რომ სუნთქვას აკმეკდა,
 დილა მოჰქონდა შენი სამყოფი,
 იზმორებოდა მზე შენს სარკმელთან.
 თვალი იყავი ფერგადასული
 მიწის ტილოზე და ღირდი ამაღ –
 უკუღმა პირით მიწას ჩასული
 ამოკემსვოდი ცას მარად წამად...
 „ვინ მარჯვნივ ჩემდა! ვინ მარცხნივ ჩემდა!“
 იფხიზლე! მოვა რამეთუ მალე...
 გესმოდა, მაგრამ რული დაგჩემდა.
 ვაი, თბილი აქვს ვის სასთუშალი!...
 მწველი სინათლე გიჭერდა თვალში...
 სადაც მზე გიხმობს, გვერა, ზე ახვალ
 და გაგრძელებდი უდროო ჟამში,
 სადაც არ არის „გუშინ“, „დღეს“ და „ხვალ“...
 მანამ იქ ნებით ცად ჩაიქნები,
 გაგახსენდება, რა წილიც ჰყარე,
 ან რა იყავი... ან ვინ იქნები...
 გზა ჯავრიანი რად შეიყვარე.

* * *

ღლე რამდენი, მზეავლილი,
 გავიდა და გავა კიდეც...
 დავიწყების დიდ მდინარეს
 ერთი ცრემლით გავეკიდე.
 შუა გზაში თევზად იქცა,
 აჰყვა ზვითთა ნასხამ ტანებს...
 და ცხოვრების წყალმარჩხოვას
 კალმანხივით ვასხმარტალე.

* * *

ამინდმა იცის... ვივიწყებ ახალს
 და მახსენდება, რაც წინარეა...
 თხელი დოლბანდით მზე უხვევს მიწას
 ჭრილობას... სადაც ნაწვიმარია...
 თითქოს ნაპირთან მომდგარმა ტალღამ
 ჩემი ძარღვიდან უნდა იხუვლოს...
 კეკვლები... და თვალებს იმდენჯერ ვახეღ,
 რამდენჯერ ჩემს ლექსს ვინმე კითხულობს.

* * *

ჩემ სარკმელთან ცივი შუბლით
 შეაჩერა მინამ ქარი...
 და შეტოკდა ყურთან შენი
 ნაჩუქარი მინანქარი...
 მოვისინჯე, ერთი იყო,
 ჩამოერღვა იმედს კიდე...
 და საყურე ქარებს ცალი
 სურვილივით ჩამოვკიდე...

* * *

ეს თებერვალიც
 წაბაკუნდა
 წვიმის ქუსლებით...
 და გაზაფხულის
 პირველი დღის მზე
 სულ პირველ კვირტთან
 ხარობს პირველი დღის უფლებით.

* * *

გაცრეცილ კიბეს შემოდგომის
 მტვერი ფარავდა.
 ბავშვობის სახლში გაძარცული
 დამხვდა კარადა.
 ძირს ეგდო წიგნის თავფურცელი,
 თავს ვერ მაღავდა...
 „იყო და არა იყო რაო“...
 იყო, არადა...

* * *

აქ რას დავტოვებ,
 დავიმსახურო
 გლოვა, ხეები
 როგორც გლოვობენ...
 თუ დამრჩა ლექსი
 უდასასრულო,
 ჭადრის ფოთოლო,
 დამიბოლოვე...

ომარ კელაპტრიშვილის ხსოვნას

* * *

დამძიმდა ბილწთა ცოდვილი სული
 და ბორგავს მიწის გადაშლილ მკერდზე...
 ფიქრი მღლის მძიმე, ზღვარგადასული,
 მტრობით განხლეჩილ მამულის ბედზე.
 აღარ მათცებს სიშლეგე ქარის,
 შემოვარდნილი დილა-დილობით,
 მე ერთგულების მომყვება ვალი,
 შეუბღალავი შენი შვილობით.
 სადღასაც, ახლო, სუნია დენთის,
 ვილაც გვანიშნებს უხემ ძალაზე,
 განგაშის ზარი სივრცეებს ერთვის
 და ქართვლის ყველა კარი ჩარაზეთ!
 ვით მივაწვდინო უფალს სარჩელი,
 ნეტავი მომცა ფრთები, საფრენი,
 სამშობლო არის გადასარჩენი,
 გადაივიწყეთ სხვა ყველაფერი...

* * *

სად დგანან ნეტავ ზამთრის ჯარები,
 რომელ პოლიგონს შერჩნენ ღრუბლებად?!
 არცა სიმშვიდე მინდვრის ქარების
 და არცა თოვა – გადაუღებლად...
 მიჩვეული ვარ პატარა ქალაქს,
 მის ვარსკვლავიან ზეცის მინარეთს
 და როცა გულში ტკივილი მსჭვალავს,
 როგორც მკურნალი, მხვდება მდინარე.
 დროს ჩაბარდება წვიმაც და თოვლიც,
 ვერ ვპოვე ფიქრის თავი და ბოლო,
 სავსე ვარ მძიმე განცდით და თრთოლვით,
 სიმწრის ცრემლები მასველებს მხოლოდ.
 სულში ღამეა და ცივა გარეთ,
 ვუსმენ ქარების აწყვეტილ კვილს,
 შემომძივებდე ოღონდაც კარებს,
 ამაცილებდე წუხილს და ტკივილს...

 სად დგანან, ნეტავ, ზამთრის ჯარები?!

კაბადონზე მთვარე გაშლის დიადემას,
 წაიშლება ღამის ბნელი ყიამეთი...
 კავთისხევი ნათლის სვეტით დიადდება,
 სულს განაბავს რულდაკრული თრიალეთი...
 ცის გუმბათზე მოფრინდება მოლაღური...
 ლერწმის ტკბილი სალამური ამღერდება...
 მგალობელი... უფლის ხელით მონათლული
 იმ ჰანგებით არასოდეს დაბერდება...
 ზეფირს მიაქვს ხმები ტკბილი, ახლობელი...
 შეიხსნება ღრუბლის ლეგა ყაბალახი...
 დგას ირემი ჰანგის დიდი მწყალობელი,
 მთიდან ბარში ჩამოსული საბალახოდ...
 ჩამომარცვლის როცა ღამე მძივებს გიშრის
 და ფრთოსნებიც თვალებს მილულავენ მძინარს,
 ვაჰმე... იმ მგალობელ ომარ კელაპტრიშვილს
 სალამურით მკერდზე ცის „პარნასში“ სძინავს..

კვეტერა

მე მოვიდოდი შენკენ ოცნებით,
 არ მიძებნია ჟღალი ცხენები,
 მომაცილებდნენ ხეთა ფოთლები,
 ალერსს მაწვდიდნენ მწვანე ხელებით...
 იყო ცხოვრება – დიდი აღმართი,
 შენ მალღებოდი, ჩემო კვეტერა;
 ავბედით დროზე სიტყვაც არა თქვი,
 მაგ ბებერ კედლებს ისეც ეწერა...
 ეწერა წარსულ დღეთა ღაღადი,
 ქალ-ვაჟთა როკვა, ცხელი ფლოქვები,...
 ეხვია ციხეს თეთრი ბაღდადი,
 და ჩერდებოდნენ ღრუბლის ბოლქვები...

ბახტრიონთან

შორს...
 ბახტრიონთან...
 გახუნდება ღამის ქულაჯა,
 და კლდეთა მხრებზე
 ნისლს დავარცხნის
 ქარი თითებით,
 შემოფრინდება სულში დილა,
 როგორც ღურაჯი
 და გაზაფხულის უნაბისფერ
 მზით მოვირთვები.

 შორს...
 ბახტრიონთან...

იმედი

საით წავიდნენ ღამის ღრუბლები,
სად ჩამოსცალეს წვიმის მათარა?!
ველარ მოსდევენ სხეულს მუხლები,
ფართხალებს გულიც, ციციქნა, პატარა...
წველიადის ტალღას შებშია ქარი,
თავაწვეტილი დარბის და კივის...
ჩარაზულია ხილვების კარი,
ფერი არ ადევს უხორცო ტკივილს...
მიიზღაზნება ეშმაკის ძაღლი,
ამაოდ უღრენს ცისკრის განთიადს...
ღმერთის იმედით იღვიძებს სახლი,
სადაც სიცოცხლის შუქი ანთია...

კლდეკარი

ეს ზამთარიც ნისლევივით გაილევა,
იქნებ ძალა მისი ისევ თოვლში არის...
გულს გამინსნის გაზაფხულის გაელვება,
დამბალ მიწას ავარდება ოსშივარი...
ამ ტკივილით სახლში ველარ გავჩერდები,
სული ჩემი გიჟმაჟ ქართან დაწყვილდება...
წავალ მთაში, მიმელიან ჩანჩქერები,
წავალ, ვიდრე თრიალეთში გაწვიმდება.
რკონში ლოცვის ჟამი უდგათ ანგელოზებს,
ქვახიდაზე მზე დაჰკიდებს ფერად ფარდას...
ტყის ნიძვები შეისხნიან ავგაროზებს,
ჩამუხლავენ თამარ მეფის ნატერფალთან...
ალბათ, მოთოვს, ცამ შეყარა ღრუბლის ჯარი.
ამ სიჩუმის არცა მწამს და არცა მჯერა...
დგას კლდეკარი – უღრეკი და უშიშარი,
ვით კარიბჭე. – საქართველოს გულის ძგერა!...

გაზაფხული

თეთრ გვირილებს გაზაფხული,
მზის ველებზე დამიფენს...
მთის ჩხრიალა ნაკადული,
გზაწვრილებზე ჩამირბენს...
მათ ნადიმში ავმღერდები,
შენთან... დავიყვავილებ...
ჩქარა, თორემ... დავბერდებით,
მოდი... სადმე წავიდეთ...
ვიდრე თვალში გაწვიმდება,
ქართან ჯვარსაც დავიწერთ...
ვარსკვლავების წყება-წყებას,
მკერდის მოლზე დავიწვენთ...
სანამ გული გაცვივდება,
ხანძარივით დავიწვეთ...

ტაძრის გზად

მოწამებრივი სიცოცხლით,
სულდაკაწრული იარით,
ფიქრით, კრძალვით და რიდიტ...
მთას ფეხშიშველამ ვიარე,
ზღვაზე ვამრობდი იალქნებს,
ხატთან მუხლებსაც ვხრიდი...
გრძობის ემბაზით ნამული,
ტაძრის გზად ვდგავარ, მამულო...
შენთან ვარ რწმენით, ოცნებით...
ვედრებით ღამეს გაგითევ,
ლექსების კანდელს დაგინთებ,
საქართველოზე მლოცველი...

ჩადგება ზამთრის ქარბუქი

წუხელის მთვარემ ნამგალი
სარკმლის რაფაზე დაჰკიდა,
ვერ მოგიტანე სამხარი,
ვერ დავტკბი შენი ნახვითა.
მომძაღებია სურვილი,
აფეთქებული აპრილის,
ჩვენი ხე(ვ)ხმელას წყურვილი,
ძაღლი – პურის და მარილის,
ხოვლეში ახლა ჩიტები,
ნისლიან დღეებს კენკავენ;
იქნება როგორ გჭირდები,
სიზმრის კარიბჭეს ვერ გაველ.
იწვის იმედის პატრუქი,
ქრებიან მწუხრის ფერები...
ჩადგება ზამთრის ქარბუქი,
მოვალ და მოგვეფერები.

* * *

მიღიხარ... შენსას არ იშლი.
მე სამანს იქით ვერ გაველ...
ველარც მზის ნოხებს გაგიშლი,
ვერც ჯეჯიმებს და კრეტსაბმელს.
დავკარგე შენი გზა-კვალი,
ვებრძვი ტკივილს და იარას,
არც ვინმე, დილის მაყარი,
არც „პრინცმა“ ჩამოიარა.
ეს სიმარტოვე ბრალია,
ბედთან უძღური, მორჩილი...
გარეთ მსუსხავი ქარია,
სიკვილი-სიცოცხლის ქორწილი...
მიღიხარ, მაინც არ იშლი,
მეც არ მოგაწვდი ჩემს სათქმელს...
არცრა მზის ნოხებს გაგიშლი,
არც ჯეჯიმსა და კრეტსაბმელს.

ჩეთიან ღაქიიშვილი

საათი*

გუშინ ყველა საათი მუშაობდა. ქალი ყოველდღე დადიოდა მასთან საავადმყოფოში. ყოველ დღით, როცა სამსახურში მივდიოდი, ის საავადმყოფოდან მოდიოდა. ძალიან ნაღვლიანი იყო, მაგრამ ნაცნობებს მაინც ღიმილით ესალმებოდა, არ უნდოდა თავისი დარდი ვინმესთვის გაენაწილებინა. მხოლოდ თვალებს ეტყობოდათ, რა დიდი სატკივარი აწუხებდათ, მხოლოდ მათ ეტყობოდათ, თუ როგორ ეშინოდათ საათის გაჩერების, ისინი ხშირად უყურებდნენ საათს და მის წიკწიკს რომ ისმენდნენ, ცოტა მშვიდდებოდნენ.

„მას“ კი სულაც არ ეშინოდა საათის გაჩერების, არც უფიქრია, რომ შეიძლება მისი გაჩერება. ხომ არ შეიძლება დროის შეჩერება? ჰოდა, საათმაც უნდა იმუშაოს!

ის იწვა საწოლში და მშვიდად უყურებდა საავადმყოფოს თეთრ კედელზე დაკიდებულ საათს, მხოლოდ ქალის გამოჩენას ელოდა მოუთმენლად. გონების თვალთ სულ მას დაჰყვებოდა, მთელი დღის განმავლობაში გვერდიდან არ შორდებოდა და მასთან ერთად შემოდებოდა პალატაში. იწყებოდა ღამე... ის მშვიდდებოდა. ქალი მის სასთუმალთან ჯდებოდა და აძინებდა. თეთრ ხელებს შეუცურებდა თმებში და აძინებდა. როცა ხელები მასთან იყო, მას მშვიდად ეძინა.

...იმ ღამეს კი ვერ უშველეს ხელებმა, თუმცა ისევ ისე, სათუთად და სიყვარულით, დაფათურობდნენ თმებში, შუბლზე, ლოყებზე, ტუჩებზე... მაინც გაჩერდა საათი. მარტო მისი საათი გაჩერდა, ყველა დანარჩენი საათი მუშაობდა და მათ წიკწიკში ვერავინ გაიგო თეთრ კედელზე ჩამოკიდებული საათის გაჩერება, მხოლოდ ქალი მიხვდა, მიხვდა და... ჩაიძირა სიჩუმეში. სიჩუმემ გაავსო ოთახი და ქალიც ჩაყლაპა. ახლა ქალს

მოეჩვენა, რომ ყველა საათი გაჩერდა და სიჩუმე ურტყამდა მძიმე ჩაქუჩებს, სიჩუმე ახრჩობდა...

ქალმა ვეღარ აიტანა და პალატიდან გამოვარდა... კედელს მიეყრდნო... და ყველა საათის წიკწიკი გაიგონა, მხოლოდ ის, ის ერთი საათი იყო დაღუძმებული, ქალი მიხვდა, რომ უსაშველო რამ მოხდა და დაიბლავლა... მერე თეთრხალათიანები მოვიდნენ და ქალი აღარ შეუშვეს პალატაში...

მას აღარ ახსოვს, რამდენ ხანს ეძინა, რამდენჯერ დაღამდა და გათენდა. ქალმა შავები ჩაიცვა. ახლა ვეღარ მალავდა თავის სატკივარს და ნაცნობებსაც აღარ უღიძოდა. ისევ მხვდებოდა ყოველ დღით ის ქალი. საათი შესძაგებოდა და აღარ ატარებდა. მერე ბავშვთან ერთად მხვდებოდა, ისევ იმ ადგილას, საბავშვო ბაღში მიჰყავდა. გოგონა ძალიან ჰგავდა „მას“. ქალი ხშირად დაჟინებით უყურებდა შვილის პროფილს და სითბოს გრძნობდა. დრო გადიოდა და დედა-შვილი სულ ერთად დადიოდა.

.....

– დედა, ვთხოვდები, – ახლა დაინახა ქალმა, თუ როგორ გაზრდილა და დაქალბუღა მათი გოგონა. შეეშინდა მარტო დარჩენის, მაგრამ მაინც დართო ნება შვილს.

ქალი ახლა ხშირად დადიოდა მარტო, თმა შევერცხლოდა, თვალებში ისევ ნაღველი ედგა.

– დედი, ბიჭი თუ მეყოლება, მაჩაჩემის სახელს დავარქმევ, – უთხრა ერთხელ შვილმა.

თვალებში ჩაწოლილი ნისლი სინარულის ნაპერწკალმა გადაფარა. ეს პატარა ნაპერწკალი საკმარისი აღმოჩნდა, რომ იმედი ჩასახლებულიყო თვალებში. ქალმა მადლობის ნიშნად შვილს ხელი მოუჭირა და სინარული ვეღარ დაფარა.

.....

– ბიჭია, ბიჭი! – ყვიროდა მახარობელი და გახარებული მოჰქროდა კიბეებზე.

ქალმა სისუსტე იგრძნო და იქვე სკამზე ჩამოჯდა. ცრემლებმა გზა მონახეს, ორ ნაკადად, უხმოდ წამოვიდნენ და ორი ღარიც დაამჩნიეს სახეს. ქალს გაუწყრნენ, ცრემლი არ ვარგაო.

– ეს ხომ სინარულია! – თავი იმართლა მან და თავსაფრის ყურით შეიმშრალა თვალები.

.....

– დედი, ინსტიტუტში მივდივარ და აბა, შენ იცი, როგორ მოუვლი პატარა გიორგის.

ქალმა სიყვარულით შეხედა მძინარე შვილიშვილს და სითბო იგრძნო... პროფილი სულ „მისი“ ჰქონდა.

...ქალს წიკწიკი მოესმა, მიაყურა და... საათი, საათი ამუშავებულა! საათის წიკწიკმა აავსო მთელი ოთახი, მთელი სახლი, მთელი ქვეყანა! საათი მუშაობდა! მუშაობდა ძველებურად და ქალს აღარ ეშინოდა.

06. 09.74

* ეძღვნება ლიანა თომაშვილის თავდადებულ სიყვარულს.

ქალის მაღალქუსლიანი ფენსაცმლის მონოლოგი*

ო, რომ იცოდეთ, რა ლამაზი ვიყავი. როგორც ყველაფერი იტალიური, ჭეშმარიტი ხელოვნების ნიმუში გახლდით. დიას, არ შემცდარხართ, იტალიელი ვარ. ხელნაკეთი ორიგინალი, ექსკლუზივი, შედევრი, ფენსაცმლის დიდოსტატის კარლო ბრანჩინის ნახელავი. კიდევ ორი ტყუპისცალი მყავს, ჩვენ მხოლოდ ფერებით განვსხვავდებით ერთმანეთისგან, ერთი ამერიკაშია და ერთიც – საფრანგეთში. თავდაპირველად ჩემი შექმნა ლამაზმა ქერა ქალბატონმა ისურვა, მაგრამ ფენის ზომა არ დაემთხვა, მას ფართო ტერფი აღმოაჩნდა. ორივეს უზომოდ დაგვწყდა გული, განსაკუთრებით მე. ლამაზი ქალი იყო, მოვუნდებოდი. ქალმა სთხოვა დიდოსტატს, რომ მის ზომაზე შეეკერა ზუსტად ასეთი ფენსაცმელი და ის თანხას არ დაიშურებდა, მაგრამ ბრანჩინიმ უარი უთხრა, რადგან ორი წყვილი ამერიკასა და საფრანგეთში უკვე გაყიდულია ძალიან ცნობილ მსახიობებზე იმ პირობით, რომ ამ ფენსაცმლის მხოლოდ სამი სხვადასხვა ფერის წყვილი იარსებებს.

იმდენად გამორჩეული ვიყავი, რომ ოსტატი ჩემს თავს მხოლოდ განსაკუთრებულ კლიენტებს სთავაზობდა. ამიტომ ცდა მიწევდა, არ მიყვარდა ჩაბნელებულ ყუთში ყოფნა, მაგრამ ყველაფერს თავისი წესი აქვს.

მომდევნო ჯერზე ბრანჩინიმ ჩემი თავი არისტოკრატიული გარეგნობის მამაკაცს წარუდგინა, მან მაშინვე დამადგა თვალი და გულდასმით დამათვალიერა. შემდეგ უმორჩილესად სთხოვა ოსტატს და ჩემი თავი ყუთიდან შეანახინა. საკუჭნაოში თაროზე მიმიჩინეს ადგილი. არ მესიამოვნა სიბ-

ნელეში ყოფნა, მე ხომ მეჯლისებისა და დღესასწაულებისთვის ვარ შექმნილი. სულმოუთქმელად ველოდი მომავალ პატრონს. ველოდე ერთი დღე, ორი დღე, უკვე იმედი გადამეწურა, მეგონა, დავავიწყდი ყველას, როდესაც საკუჭნაოში ვიდაც შემოვიდა, დაავლო ხელი ჩემს ყუთს და სალონში გამიტანა. ყუთს თავსახური ახადეს და თვალი მომჭრა ჭახჭახა შუქმა. უცებ ვერც კი გავარჩიე, ვინ ვინ იყო. როცა სინათლეს თვალი შევაჩვიე, დავინახე ოსტატი, ნაცნობი მამაკაცი და უშეშვინიერესი ქალი. ქალს აღფრთოვანების შეძახილი აღმოხდა, ფრთხილად შემეხო და გულში ჩამიხუტა. იმ წუთშივე შემიყვარდა და ეს სიყვარული ორმხრივი იყო.

შემდეგ სკამზე ჩამოჯდა, მუხლმოყრილმა ოსტატმა კი კონტად მომარგო ქალის მშვენიერ ფენზე. ზუსტად მისი ზომა აღმოვჩნდი, დავამშვენე და დამამშვენა. თავისი უშუალოდ კი ჩემი გული უპირობოდ მოიგო. ოსტატიც აღფრთოვანდა. მის სახეს ღმილი მოეფინა და წამოიძახა:

– Bellissima!

ქალბატონს ფენსაცმლის განდა აღარ უნდოდა, მიდი-მოდიოდა და ქუსლებზე ტრიალებდა. მამაკაციც კმაყოფილი ჩანდა, ამაყად გადაინახა ჩემი საფასური, ქალს ხელმკლავი გაუკეთა და წავედით. ძველი ფენსაცმელები კი იქვე დავტოვეთ. ვერ წარმოიდგენთ, როგორ მიფრთხილდებოდა ჩემი თვალწარმტაცი ქალბატონი, ცივ ნიავს არ მაკარებდა. გულდაგულ მაპრიალებდა და განსაკუთრებულ ყუთში მათავსებდა. მისი ფავორიტი ვიყავი. ერთ პატარა საიდუმლოს გაგანდობთ, თავად ქალბატონი ფრიად დაბალი ტანისაა, ეს არის მისი ერთადერთი ნაკლი. ამიტომაც შემიყვარა უგონოდ, ჩემი ქუსლი 15 სანტიმეტრია. ჩაყოფდა თუ არა თავის კონტა ფენებს ფენსაცმელებში, სხვა ადამიანად იქცეოდა, ამაყი დედოფალი ხდებოდა, კლეოპატრა, ნეფერტიტი... თან ჩემი თავი ხომ საყვარელმა მამაკაცმა მიართვა საჩუქრად. ვერავინ მიწევდა მეტოქეობას.

ნეტავ, იცოდეთ, როგორ რომანტიკულად უყვარდათ მათ ერთმანეთი, მე ყველა ამ შეხვედრის მოწმე ვარ. ყოველ პაემანზე მხოლოდ მე მანდობდა ქალბატონი თავის კონტა ფენებს. ძალიან შევეთვისეთ ერთმანეთს. თითქმის ვეღარც კი ვძლებდით უერთმანეთოდ. ეჰ, რა მშვენიერი დრო იყო, მხიარული და ბედნიერი. თავდავიწყებით ვცეკვავდით ჩვენ ოთხნი, მე, ჩემი ქალბატონი, ის მამაკაცი და მისი შავი ელეგანტური ფენსაცმელი. მაგიდის ქვეშ კი ჩვენ ხშირად ვეხებოდით ერთმანეთს ფრთხილად, ვეალერსებოდით. ეს იყო ჩემთვის უბედნიერესი წუთები. მაგრამ, სამწუხაროდ, ამ ბედნიერებამ დიდხანს არ გასტანა.

ერთ საღამოს, ჩვეულებისამებრ, გამოეწყო ჩემი დედოფალი და სატრფოს მოლოდინში სიხარულით ათვალიერებდა საკუთარ თავს სარკეში. ამაყად გადი-გამოდიოდა, ხან წაიცეკვებდა, ხანაც

* მოთხრობამ 2020 წლის რევან ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსის პრიზი დაიმსახურა.

წამიღერებდა. დრო მიდიოდა და არავინ ჩანდა. ქალბატონი ნერვიულობდა, სიგარეტიც გააბოლა, ტელეფონს ეცა და რეკვა დაიწყო. არავინ უპასუხა, უფრო აფორიაქდა. იმ საღამოს ის მამაკაცი არ მოვიდა. აღარც მეორე საღამოს მოვიდა... აღარც... და საერთოდ აღარასოდეს აღარ გამოჩენილა. წავიდა და წავიდა...

იმ ღამეს ქალი ტანსაცმელ-ფეხსაცმლიანად ჩაწვა საწოლში და ასე იწვა ერთი კვირა. წამოდგებოდა, დაბორიალობდა ოთახებში და ისევ წვებოდა. მერე გაიხნა ტანსაცმელი, მეც მომიხროლა ფეხების ქნევით და ისევ დაწვა. ასე იცხოვრა დიდხანს... დიდხანს...

ერთ მშვენიერ ღამეს კი წამოდგა, იბანავა, მივიდა სარკესთან, შეხედა თავის თავს და ატირდა. ტიროდა ხმამაღლა და მოთქმით. თუ აქამდე ჩუმი გლოვობდა, ახლა გოდებდა.

მე ყუთში მიკრა თავი და მალა თაროზე შემომასკუპა. დავლონდი. დავლონდი და შევლონდი. რა მელია, არ ვიცოდი. ნუთუ აღარასოდეს აღარ ვიკაკუნებ ამყად, ნუთუ ვერასოდეს ვეღარ ვიცეკვებ. ვიყავი ასე მიტოვებული უსასრულოდ დიდხანს. თითქმის იმედიც კი დავკარგე, როცა უცებ ხმაური მომესმა. სწრაფი მოძრაობით ვილაცამ ყუთს სახურავი ახადა და ჩემი ქალბატონის გაბრწყინებული თვალები დავინახე. მეც გავბრწყინდი. ქალი შეცვლილი მეჩვენა, დალილი და უჩვეულოდ აღეზნებული. ლამაზად გამოეწყო და ნადიმზე წავედით. ისევ მელირსა წვეულება, გაჩახჩახებული ჭალები, მშვენიერი ქალები და მამაკაცები, სიცილი, ცეკვა და მხიარულება.

ქალი მთელი საღამო კისკისებდა. საზოგადოებამ დაშლა დაიწყო, ჩემი ქალბატონი ვილაც მამაკაცმა გამოაცილა და მისივე მანქანით თავისთან წაგვიყვანა. ქალი მასთან დარჩა. დილით კი მისი მანქანით მიგვაცილეს სახლში. შევედით სახლში, ჩემი ქალბატონი იქვე შესასვლელში ჩამოვდა სკამზე და ასე იჯდა დიდხანს, დიდხანს გაუნძრევლად. ამ დღის შემდეგ ქალი მსუბუქი, მხიარული ცხოვრებით ცხოვრობდა. ყოველ საღამოს საღვაც მივემგზავრებოდი, ვმხიარულობდი და სხვადასხვა კაცის თანხლებით ვტოვებდით შეკრებებს. სახლში კი ქალი სულ სევდიანი და ჩაფიქრებული იყო. ზოგჯერ კვირობით არ გამოდიოდა სახლიდან, არც არავინ აკითხავდა და არც არავის აინტერესებდა მისი არსებობა.

შემდეგ ისევ გამოეწყო ჩემი სევდიანი დედოფალი და ვუბრუნდებოდი გართობასა და დროსტარებას.

ყველაზე ხმაურიან და ხალხმრავალ ადგილებს ეტანებოდა, მარტობას გაუბოდა.

გამოჩნდებოდა თუ არა ქალბატონი, ყველა ქალი ფეხებს მალავდა, ვერცერთი ფეხსაცმელი

ვერ მიწვედა მეტოქეობას. ჩვენ კი ყველაზე გამოსაჩინ ადგილზე ვსხდებოდით და ფეხი-ფეხზე გადადებულნი ვაბოლებდით. ჩემი დედოფალი ფეხსაცმლის წვეტიან ცხვირს იმ მამაკაცისკენ მიმართავდა, რომელიც ესიმპათიურებოდა და გამომწვევად ათამაშებდა ფეხს. კაცების ყურადღების ცენტრში ექცეოდა. ამორჩეული მამაკაცი კი გვიანლოვებოდა და ყველანაირად ცდილობდა ქალის გულის მოგებას. საცეკვაოდ იწვევდა მას. ცეკვის დროს ჩემი ქალბატონი ფეხსაცმლის ქუსლს მაცდურად ადგამდა და აჭერდა მამაკაცს ფეხზე, მცირედ ტკივილს აყენებდა მას, თან კატის თვალებით თვალებში შესცქეროდა. ამით მამაკაცი საბოლოოდ ტყვევდებოდა და ებმებოდა მაცდურების ბაღში. შემდეგ ერთად ვტოვებდით იქაურობას და ყველაფერი თავიდან იწყებოდა ანუ მეორდებოდა.

ერთ-ერთ წვეულებაზე კი ქალი დასევდიანებული იჯდა, არაფერი აინტერესებდა, იქაურობაც მალე დატოვა და სახლისკენ ფეხით გაუყვა გზას.

მიდიოდა ჩემი ქალბატონი სახლისკენ და თან ცრემლები ღაპალუპით ჩამოსდიოდა. ტიროდა, გულამოსკვნილი ტიროდა. თვალები ებინდებოდა, მეც კი მეწვეთებოდა ამ დარდისა და სევდის მლაშე წვეთები. უცებ ფეხი რაღაცას წამოკრა, წაიბორძიკა, მარჯვენა ფეხი ამოუტრიალდა და ფეხსაცმელს ქუსლი მოსტყდა. უფრო მწარედ ატირდა ქალი, გამიძრო ფეხიდან და, როგორც სულ პირველი შეხვედრისას, სათუთად ჩამიკრა გულში. დიდხანს იდგა ასე ჩაფიქრებული და ტიროდა. შემდეგ თითქოს გამოფხიზლდაო, ნელ-ნელა გაუყვა ქუჩას. ნაგვის კონტეინერის დანახვაზე შეჩერდა, უკანასკნელად დამხედა, ბაგეებით შემეხო და სანაგვეში გადამისროლა. თვითონ კი ფეხშიშველი ტაატით გაუყვა ქუჩას.

ასე აღმოვჩნდი ნაგავსა და სიბინძურეში. მთელი ღამე აშშორებულ სუნში გავატარე. დილით მათხოვრები შემოესივნენ კონტეინერს. ერთმა დედაკაცმა იმარჯვა და ჩამიგლო ხელში. დიდხანს მათვალაიერა, შემდეგ მეორე ქუსლიც მომტენა, წამომიცვა თავის ჭუჭყიან, დახეთქილ ფეხებზე, ვერ ჩაატია თავისი ტერფები, ჩამთელა, გადამგლიჯა და ფლატუნით გაუყვა ქუჩას. ამიერიდან ამ ქალის საკუთრება გავხდი და მწარე ხვედრი მერგო. დავწანწალებ ქუჩებში აღმა-დაღმა, ზედ არავინ მიყურებს. ჩემი სილამაზისგანაც თითქმის აღარაფერი შემომჩნა.

მხოლოდ მოგონებებითა ვცხოვრობ. ნეტავ, სად არიან ან რა ბედი ეწიათ ჩემს ტყუპისცალებს? როგორ არის ჩემი მშვენიერი ქალბატონი? ან ის მამაკაცი? ან ჩემი ერთადერთი სიყვარული, ის კუბრით შავი ელეგანტური ფეხსაცმელი?! ეჰ!!!

...და ტიროდნენ მერხები

ელოდნენ...
 ყველაზე მეტად ამ დღის დადგომა უხაროდათ. ცუგრუმელები, კუდრაჭები, პატარა ცელქები უნდა მოსულიყვნენ, მხემოკიდებულები, გამოპრანჭულები, ბრტყელკბილიანები, დიდბაფთიანები, ქორწორშელამაზებულები, ლამაზჩანთიანები...
 ახალი სასწავლო წლის პირველი დღე იყო. მოდიოდნენ ჟივილ-ხივილით სკოლისკენ ჩანთა-აკიდებული ბავშვები, ვარდების, გეორგინებისა და მინაკების თაიგულებით. მოაცილებდნენ შშობლები. ახმაურდა დერეფნები, საკლასო ოთახები, ისმოდა მილოცვები, სიცილ-კისკისი... ნუ წარმოიდგენთ, რომ ისინი მრავალრიცხოვანნი არიან, არა! სულ რამდენიმე ათეული.
 აქ,პირველკლასელთათვის განკუთვნილ ოთახში, ოთხი გაპრიალებული მერხი იდგა.
 იდგნენ და ელოდნენ...
 არავინ აღებდა კარს.
 უგულოდ მიატოვეს ახალგაზრდებმა მთებით გარშემორტმული სოფელი და წავიდნენ ქალაქებში სამუშაოსა და იოლი ცხოვრების საძებნელად... თანდათან შემცირდა მოსწავლეთა რიცხვი. ყელმადალი ჭინჭარი მოედო ეზოებს, უმეტესი სახლების კიბეებს შამბმა გადაუარა. ბევრგან დარჩა კაკლები დასაბერტყი და ვაშლის ხეები მოსაკრეფი. ჩაჟანგდა ჭიშკრებზე ბოქლომები.
 გზაზე თინა ბებომ აიარა ჯოხის ბჯენით, ულოცავდა შემხვედრ პატარებს სასწავლო წლის დაწყებას. ზემოდან თამარ ბებო მობრძანდებოდა ნელი, ბებრული ნაბიჯებით, ალბათ, მალაზიაში მიდიოდა, ესალმებოდა ბავშვებს და ლოცავდა. ამ სურათის შემხედვარე აუცილებლად შეეხვეწებოდი ბუნების ძალას – არ ამოვარდეს ქარი, ვიდრე ეს მოხუცები სახლებში არ შევლენ,თორემ ერთ დროს უძლეველნი და ჯანმანარნი ვეღარ გაუძლებენ ბუნებასთან ჭიდილს და აუცილებლად დამარცხდებიან.
 თმადათოვლილი ხალხი ჭარბობდა იმ სოფელ-

ში უკვე და რა იცოდნენ მერხებმა, რომ სასკოლო ასაკის ბავშვი აღარ იყო აქ და უწყლოდ დარჩენილი თევზით დაფავდა სულს სოფელი.
 გაპრიალებული მერხები კი იდგნენ და ელოდნენ...
 უცებ ვილაცამ შემოიხედა:
 – ეეე, აქ არავინ არის?! – გაიკვირვა და სწრაფადვე გაბრუნდა.
 ზღურბლს მიღმა ხმაური...
 პირველკლასელთა ოთახში – ავისმომასწავებელი სიჩუმე...
 მაინც იდგნენ და გაკვეთილების ბოლომდე ელოდნენ კარის შემოსნას,მაგრამ...
 აღარ გაისმა იმ დღეს იმ საკლასო ოთახში:
 – დედიკო,შინ მინდა, არ მინდა სკოლაშიიიიი!
 – ბებიკო, მიშველეეეეე! აქ არ დამტოვო,ბებიკოოოოოოო! – გადმოუგორდებოდა, ალბათ, თხილისხელა ცრემლები ბებიის კალთიდან ახლად გადმოსულ რომელიმე ბუთხუზა ბიჭს.
 მათ შორის რომელიმე „ვაჟკაციც“ იქნებოდა და დაუწყებდა რჩევა-დარიგებებს:
 – რა გატირებს, ბიჭო?! მოდი, ერთ მერხზე დავსხდეთ და ძმაკაცები ვიყოთ.
 – შენთან არ მინდა, ჩემ გვერდით ბებო უნდა დაჯდეს,ჩვენ სახლში ასე მოვილაპარაკეეეეთ!
 – ნახე, ჩემს ჩანთას რა ახატია. აბა მაჩვენე, შენი ჩანთა როგორია, – ეს, ალბათ, რომელიმე პატარა „ქალბატონის“ ხმა იქნებოდა.
 აღარ იყო იმ დღეს „შეჯიბრი“,ვისი „დედაენა“ ჯობდა.
 აღარავის დავიწყებია უნებლიედ დედიკოს დახმარებით ზაფხულშივე ნასწავლი სახეიმო ლექსი.
 აღარავის უამბია იმ დღეს – როგორ მიეპარა წინა ღამეს მძინარეს მაკრატელი და კიბე-კიბე როგორ ჩუმად შეაჭრა ქორხორი.
 აღარავის უთქვამს იმ დღეს ოჯახში: ჩვენმა მასწავლებელმა არაფერიც არ იცის, ყველაფერს ჩვენ გვეკითხებოდაო.
 იმ საკლასო ოთახში აღარავის დაუჩივლია: მასწავლებელო, აი იმან ენა გამომიყო.
 აღარ იყო იმ დღისით საჩივრები: – მასწავლებელო,ჩემი ჩანთიდან ვილაცას ვაშლი ამოუღია, წითელი გვერდი მოუჭამია, მწვანე გვერდი ჩემთვის დაუტოვებია და უკანვე ჩაუღიაო.
 არ გამოჩნდნენ ონავარი ბიჭები, ისეთები, როგორც კი დაფისკენ შეტრიალებულ მასწავლებელს დაინახავენ, იტაცებენ ორივე ყურის ბიბილოზე თითებს, ჩამოაგრძელებენ, მერე მოკუშულ ტუჩებს ენას გამოაბერინებენ,ცხვირის ნესტოებს გააფართოვებენ და თანაკლასელებს აჩვენებენ: აი, რა შეგვიძლიაო! არ გაიღო იმ ოთახის კარი, არ მოვიდნენ ცელქები, აღარ მოვიდნენ... და ტიროდნენ მერხები...

უთქვენოდ...

ჩემი ტკბილი, თბილი, მოსიყვარულე თებრო ბაბო საზეზე სიკეთედაფენილი დადიოდა, ადამის მოდგმა ძალიან უყვარდა...

ცხოვრების განმავლობაში არავინ დაუწყევლია; სახლში მოსულ სტუმარს საჩუქრის გარეშე არ გაუშვებდა;

ღალატის, ორგულობისა და სიცრუის არაფერი გაეგებოდა; ქართული კაბა და მანდილი არასოდეს შეურცხვნიდა;

კაცებთან მოსახვევს არასოდეს მოიხსნიდა, სირცხვილიაო (პასპორტის სურათის გადასაღებად ძლივს მოვაცილებინეთ თავშალი).

სიბერეც ლამაზი ჰქონდა, ტკბილი... კარგი შვილების აღმზრდელი დედა იყო.

ის ანგელოზებთან წილნაყარი იყო...

ღუშეთის რაიონის სოფელ ხეობაში, ხარანაულების ოჯახში დაიბადა და გაიზარდა. თიანეთის რაიონის სოფელ ჩეკურაანთგორში გათხოვდა, მისი მეუღლე მოსე გორელაშვილი იყო. ურთიერთპატივისცემაზე დაფუძნებული სიყვარულით იცხოვრეს და ტკბილად შეაბერდნენ ერთმანეთს.

ჩემი სოფლის – ხეობის ფოთოლიც კიდევ მიყვარსო, აღიარებდა.

მგზავრობისას თუ სადმე ღუშელს შეხვდებოდა, ვამჩნევდი, სიხარულით ივსებოდა, ყველა ღუშელი მიყვარსო, ამბობდა.

ჩეკურაანთგორში ბებო-პაპის ფენდადგმული მიწა, ის აღმართ-დაღმართები მიყვარს, მათი ბებრულსუნშერჩენილი სახლი, მათი ხელშენავლები ნივთები და კედლები მიყვარს...

ახლა, როცა წვიმს, ნიაღვრები მათ ნაფეხურებს შლის და იმაზე ვდარდობ...

როცა წვიმს, ფიქრით მათთან ვარ და მგონია, ისე ეძახის პაპა: „მოდი, ქალო, შემოდი სახლში! არ გაცივდე, მოდი!“

როცა წვიმს, სულ მგონია – ეზოში ნარბენსა და გალუმპულს ისევე ჩამაწვენს ბაბო ლოგინში, არ გაცივდეო, დამახურებს ორ საბანს, მომიწყობს ბალიშებს და მომეფერება:

– „ენაცვლება ბებო!

ეტოლება ბებო!

ეჩუგება ბებო!

შენი ჭირი – ბებოსა!

შენი კვნესა – ბებოსა! “

რა ძნელია, ეს სიტყვები რომ გენატრება და აღარ გესმის!

როცა წვიმს, იმ სახლში გამოკეტილ თიხის ჯამებზე ვფიქრობ, ერთმანეთში ჩალაგებული ლამაზად რომ ელაგა კარადაში; მაგიდის ქვეშ მიწყობილსა და დაობლებულ, ლეკების მიერ მოკალულ სპილენძის თუნგებზე, თულუხებზე, პაპას გათლილ ქუბდიასა და ხონჩებზე ვფიქრობ;

იქ აისიც ლამაზი იყო და დაისიც ...

ბინდისას აღარ შეაქვს ბაბოს იმ ლამაზ, თბილ, ტკბილ სახლში ახალმოწველილი ქაფქაფა რძით საესე ვედრო და აღარ მისდევს ნაცარა ფისო, მალე დამისხი ჩემს ჯამშიო.

აღარ გამოსახავს ჯვარს ვარიიდან ახლად ამოღებულ კარაქზე, დაილოცე, ჯვარი გეწეროსო...

მინდა, ისევე ბავშვი ვიყო, ისევე დავჯდე ვარიასთან რძის შესადღვებად, პაპასავით კოხტად დაევიტო ხელში სადღვებლის ჯაჭვს გამობმული თოკი და ფეხის ნაზი დარტყმით იმასავით მოხერხებულად და რიტმული დარტყმით ვღვებობ რძე ვარიამი...

სახლის უკან ფურნე ისევე დგას, მაგრამ აღარავინ აცხობს კომბოსტოს ფოთოლზე უგემრიელეს სურნელოვან პურს. პურის გამოცხობის შემდეგ გარეცხილ-გამშრალ, საჩირედ გამზადებულ ხილს შეგრილებულ ფურნეში აღარავინ ყრის... მეორე დღით, უკვე უგემრიელესი ჩირის გამოსაღებად, აღარც მე მამგრენს ბაბო ფურნეში და აღარ გამოვდივარ ნაცარში ამოგანგლული...

ველარც პაპა აღხენს, აქეიფებს და უძღვება სტუმრებს ძველქართულად, რაინდულად, სტუმარ-მასპინძლობის ყოველი წესის დაცვით, ყანწებითა და ფიალებით, ხაჭო-ერბოთი და ხინკლიანი ხონჩებით...

ველარ მიაძობს ჩემი თებრო ბაბო საინტერესო ამბებს. დედა ჩარგლელი ჰყავდა, ფადიურამ-ვილების ქალი. მიაძობდა: სოფელ ხეობაში საკუთარ სახელს არავინ ეძახდა, „ჩარგალელო“ – ასე მიმართავდნენო. დედამ ვაჟა-ფშაველას სიკვდილის ამბავი რომ გაიგო, ერთი კვირა საჭმელი ვერ ჭამა, სულ ტიროდა: „ვაიმე, ჩემო ლუკაო!“ მაშინ შვიდი წლის ვიყავი და ვერ ვიგებდი, ვინ იყო ის ლუკა ან ასე ძალიან რატომ ტიროდა დედა... თურმე მეზობლები და ბაღლობიდან ერთად დახრდილნი ყოფილან.

ჩეკურაანთგორში, მათ ოჯახში, გოგია ჭიჭომ-ვილის ორდლიან სტუმრობას იხსენებდა: ჩუმად მოვიდა ჩვენთან, გვენდობოდა, პაპაშენს ორი დღე დარაბები დახურული ჰქონდა. გოგიამ გვიამბო, როგორ ჩააძალა მიხა ხელაშვილის მკვლელი ლუკა მარცვალაშვილი. მერე მე და ჩემმა ქმარმა ერთი ფურნე პური გამოვუცხვეთ და ტყეში გავატანეთ ჭიჭომვილისო...

* * *

ბალ-ბოსტანში ვიშუშავებდით, მე ცოტა ადრე დავტოვებდი და სახლში შემოსულს, დაღლილსა და დაქანცულს, მაგიდაზე ცხელხინკლიან ხონჩებს დავახვედრებდი. „როგორი ყოჩაღი მყავხარ, გენაცვლება ბებო ხელეში, შე „მგელიათ ნაგლეჯო!“ – მომეფერებოდა (მამაჩემის დედა მგელიაშვილების – ყრუვ გიორგის შვილი იყო, შრომისმოყვარობით განთქმულნი იყვნენ და მათ

მამსგავსებდა).

მიყვარხარ და გეფერები „მგელიათ ნაგლეჯიც“ და „ხარანაულების ნაგლეჯიც“. ახლა ის სკამიც მიყვარს, ავტობუსის მოსვლამდე ერთად რომ ვისხედით, შენი სახლისკენ ასასვლელი აღმართიც, შენი ხევსური დობილების ალოტიც და გზის ის მონაკვეთიც, რომლის გავლისასაც შენთან შეხვედრის სიხარულის მოლოდინში გულს ბაგაბუგი რომ გაუდიოდა...

ოცდაექვსი წელი უთქვენოდ გავიდა...

ღმერთმა ნათელში ამყოფოს თქვენი ღამაზი ქართული სულები!

ძნელია უთქვენოდ...

ამაგი

რა კონტად და მშვიდად წევხარ ამ მწვანე ბიბინა ბალანში, თეთრო ცხენო! როგორ საგულდაგულოდ დაუბამხარ შენს პატრონს, კუნთმაგარო. ჭკვიანი და ღამაზი ხარ. რა ცუდი დასანაზი და ძნელი ასატანია – შენ და თოკი. ყველაზე ძალიან კი თავისუფლება, სილაღე, ყალყზე დგომა და ჭიხვინი გიხდება. შენი ფლოქვების თქარუნის ხმა ქართველს ჟრუანტელს ჰგვრის, რადგან უყვარხარ, უყვარხარ...

როდის და საიდან მოხვედი ამ დალოცვილ ქვეყანაში, არ ვიცი, მაგრამ ის კი გამიგონია, აქ ქართველ კაცთან ერთად რომ დაიბადე, მერე შეიყვარეთ ერთმანეთი, შეეშველე, უერთგულე და დღემდის არ გიღალატია მისთვის. ღონივრად ეწევი მასთან ერთად ცხოვრების უღელს და ქართველის იმედი იყავი მუდამ.

რატომღაც მგონია, ქართული მოდემის თითოეულ გამგრძელებელს შენი დიდი ვალი აქვს. რატომ? იმიტომ, რომ საქართველოსთვის შენც დაგიღვია თავი. ხან არც შენ გეწერა ბრძოლის ველიდან შინ დაბრუნება. მტერი შენ გკლავდა მეფე-სარდლის ხელში ჩასაგდებად; ხან შენი პატრონისათვის ნასროლი შუბი და ისარი გაგრჭობია და დაცემულხარ; მისთვის მოქნეული ხმალი მოგხვედრია და დაცემულხარ; მერე ტყვიასაც შეუნგრევია შენთვის გულისფიცარი და დაცემულხარ, მაგრამ ნაშიერი დაგიტოვებია მუხლმაგარი, წვივმაგარი და ჭკვიანთვალეა. ბრძოლის ველზე ხმლით აჩეხილი შენი გამზრდელი ვაჟკაციც დაგიტირებია ცხელი ცრემლით, უპატრონოდ დარჩენილს გიჭიხვინია და გამწარებულს ფლოქვებით მიწაც გითხრია. იმ ძნელმა საუკუნეებმა შენს ოფლიან ზურგზე გადაიარეს, მაგრამ პატრონს უყვარდი, იცოდა შენი ყადრი, გიფრთხილდებოდა და გაოფლიანებულს მაშინვე გამშრალებდა. ისე გიფრთხილდებოდა, დასვენე-

ბამდე ცივ წყალსაც არ გაკარებდა. ზაფხულში თიბავდა, რომ ზამთარში არაფერი გაგჭირვებოდა და მაძლარი ჰყოლოდი. საცოლის მოსატაცებლადაც კი შენ მიჰყავდი ჭაბუკებს, შენი წვივების იმედი ჰქონდათ.

კალოსაც ლეწავდი და წისქვილში საფქვავიც დაგქონდა, რომ შენს პატრონს, გლეხკაცს, ლოყ-აწითელი, მსხვილთვალეა, ჯიბე-უბე-მარვალ-ხალათში კერებულ-მოკერებული გოგო-ბიჭები დაეზარდა, პატარებს შიშშილი არ ეგრძნოთ, მართვეებს ხომ დაზრდა სჭირდებოდა. ის პატარა ფეხშიშველა ბიჭიც ხომ ძალიან გიყვარდა, ახალგამომცხვარ პურს ზედ ცოტა მარილს რომ მოაყრიდა და შენკენ მოარბენინებდა, „ჭამე რაო“, – გეხვეწებოდა.

შენს ზურგზე ფარნავაზი, ქუჯი, ვახტანგი, დავითი, დემეტრე, თამარი, გიორგი, ერეკლე მსხდარან, მათთვის გიმსახურია, გიერთგულია და საამაყოდ ესეც კი გეყოფა; გიორგი სააკაძე მოგფერებია და მეტი ჯილდო, ალბათ, აღარც გინდა.

გმირულად დაღუპულ მთიელ ვაჟკაცს პატივსაცემად თავთან ბედაურებს უყენებდნენ... მადლობელი ვართ ამავისათვის!

ახლა პატრონი მეცხვარე გყავს და მწყემსებს ემსახურები. მორჩილად მიუყვებით ხოლმე გზას მთებისაკენ და მიგაქვთ სურსათი, ნაბდები... გიყვარს ეს სიკეთის მთესველი, გამძლე-მუნღე-ბიანი, ტკბილმოუბარი ხალხი. განსაკუთრებით მოჯირითეებსა და მედლოე ბიჭებს უყვარხარ. შენც ადვილად ღამაზ ბარიერებს, თავს არ ზოგავ, ოღონდაც გაამარჯვებინო, ოღონდაც ფინიშთან პირველი მიხვიდე. ბარში თუ უცხოურმა მანქანებმა შეგცვალებს, გული არ დაგწყდეს, მთაში ისევ ძველებურად უყვარხარ ქართველებს, მთაში ისევ გეფერებიან და იმედი გქონდეს – არ გიწერია გადაშენება! კლდე-ღრეებში ისევ შენ გატარებენ და შენს კუნთმაგარ ფეხებს თვალისჩინივით უფრთხილდებიან.

...როგორ წამოწოლილა მზისგულზე შენი კვიცი! ჯერ პატარაა და, ალბათ, ცოტა მშიშარაცაა, რომ არ გშორდება. როგორ აქნევს მოკლე ძუას და გეხუტება. მინდა, ერთხელ მაინც მოვეფერო და მერე თუნდაც წამოხტეს... შეეშინდება ნეტავ ჩემი?!

ახლოს მიშვებს...

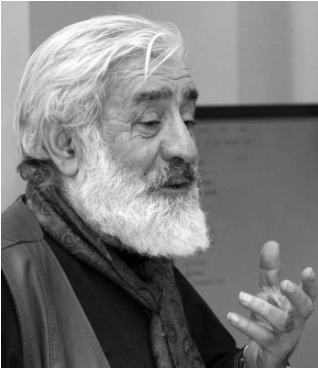
არ ეშინია... სულ არ გგავს: შენ თეთრი, ეს კიდეც – წითელი, შუბლზე თეთრი ზოლით, საღარა...

ჩავიმუხლე. თვალი გაახილა, გადმომხედა და არ გაინძრა.

მეც ვფიქრობ რა!

დედის გვერდით რისი უნდა ეშინოდეს?!

– შენც უნდა ემსახურო საქართველოსა და ქართველობას, შე ერთი ბეწო, შენა?!

* * *

*ბატონებს: პროფ. თენგიზ ცერცვაძეს,
ამირან გამყრელიძეს, პაატა იმნაძეს.*

ღმერთმა დალოცოს
თქვენი მარჯვენა,
გონება სიბრძნით,
ვინა თქვა თქვენზე,
ოშში არა ხართ,
თქვენ ბასიანთან იბრძვით!
და გადამქრალი
ძველი დიდება
თქვენში ანთია თითქოს,
დღეს ქულზე კაცი
მამულს სჭირდება,
მეფე თამარი
ითხოვს...
...ქართლში იწყება
ერა ახალი
და კვლავ
იღვიძებს ერი,
რად უხილავი
ხშირად პირისპირ
ვერას გვაკლებდა
მტერი.
დიდი გამოცდით
ვხედავ, ნათელობთ,
თმენას უფალი
ითხოვს...
აბა, ჭკვიანად,
ძმანო, ქართველნო,
და ვიგებთ
ახალ ღიდგორს!

შვილიშვილებს – ლუკას და თარაშს

მე პაპის ქვევრს ვარანცოვზე
ჩადგემულს საგულდაგულოდ
სარქველს მოვხდი პირველ თოვლზე,
რომ შარბათი გარგუნოთ.
არა ვკარგავ კაცის ნდობას,
თუმც დროჟამი ირევა,
ზოგ-ზოგივით ქართველობა
მე არ მეადვილება.
უფლით იმას მივაღწიე,
რაც თავადვე ინება,
არც რა ქება დამკლებია,
არც ორგულთა გინება,
ვცხოვრობ მამაჩემის წესით,
მომწონს თავის მხილება,
ვინც მიყვარდა, ისევ მიყვარს,
ღრო კი მიედინება...

ბესიკ კოჭლამაზაშვილს

*წიგნის „ქართული გვარების“ ავტორს,
ლექსპრომტად*

ხარ კაცობით, განა გროშით,
ნაღლო წინაპრების გვარო,
როგორ ცდილობ ამ ჩვენს ღროში
მომძეთ გვარი მოუგვარო,
თავად აზნაურო მესხო,
ენატკბილო მოუბარო,
მერე გაქიზიყებულო,
ბოდბის მონასტერის ყმაო,
ორთავ კუთხის შესაფერო,
ყველა ფლიდთან შეუწყნარო,
ეს რა წიგნი შეგიქმნია,
ქართველთ ხელთა საგოგმანო.

ქვეყნად მოსვლის...

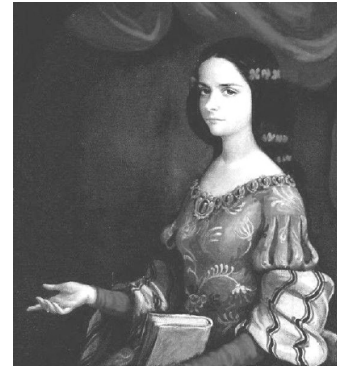
ქვეყნად მოსვლის არაფერი ვიცოდით,
ღვთის გაჩენილთ ღმერთი გვადგას თავდებად,
უკვდავება არ იწყება სიცოცხლით,
დავიწყება არც სიკვდილით მთავრდება!..

აღსარება

სიყვარულისთვის მიწყვი, გარჯილო,
სიკეთისათვის არას მძებნელო,
ერთგულებისთვის ხშირად დასჯილო,
შენ, თავო ჩემო, აწი, ბებერო!

ესპანურიდან თარგმნა
ანა ჩიქოვანმა

სამწუხაროა, რომ ქართველი მკითხველისთვის არაფერია ცნობილი ამ თვითნასწავლი მეცნიერის, ფილოსოფოსის, კომპოზიტორისა და პოეტის შესახებ.

მისი სონეტების თარგმნა, ჩემი მოკრძალებული მცდელობაა, გაგაცნოთ დროსა და სივრცეში ასე შორს მყოფი, მაგრამ მაინც საოცრად თანამედროვე და საინტერესო ქალი.

.....

1648 წლის 12 ნოემბერს, მეხიკოს მახლობლად დაიბადა არაკანონიერი (ჯვრისწერის გარეშე) ქორწინების ნაყოფი, – ულამაზესი გოგონა. მას ხუანა იანა იქნა და ასბახე-რამირესი დაარქვეს. 6 წლის ხუანამ უკვე მიიღო მამინდელი მალაჩის წრის ქალისთვის საჭირო „განათლება“: წერა-კითხვა, კერვა, ქარგვა. რვა წლისას უკვე წაკითხული ჰქონდა ფილოსოფიური, საღვთისმეტყველო და სამედიცინო ნაშრომები ბაბუის ბიბლიოთეკიდან.

ცხრა წლის გოგონა მეხიკოში მცხოვრები მდიდარი ნათესავების ოჯახს მიაბარეს, სადაც მას სწავლისა და განვითარების მეტი შესაძლებლობა მიეცა. დამოუკიდებლად შეისწავლა ლიტერატურა, მათემატიკა, საბუნებისმეტყველო მეცნიერება, მუსიკა, თეოლოგია, ფილოსოფია, უცხო ენები...

ყველა სიკეთესთან ერთად, ხუანა ნამდვილი მზეთუნახავი გაიზარდა: ღია წაბლისფერი თმა; დიდი, თაფლისფერი თვალები; მალაჩის შუბლი; სწორი, თხელი ცხვირი; მოხდენილი აღნაგობა; მომხიბლავი ღიმილი და კეთილგანწყობილი, ხალასი ბუნება. ის ანდამატივით იზიდავდა ადამიანებს.

1664 წელს ხუანა წარუდგინეს ვიცე-მეფეს. გოგონამ უმალ მოხიბლა მეხიკოს მალაჩის საზოგადოება და ვიცე-დედოფლის თანხმობა გახდა. ის ხალხმა გაიცნო და შეიყვარა ესპანურ, აკტეკურ და ლათინურ ენაზე შექმნილი ლექსების წყალობით. მისი პოეზიის და პროზის მთავარი თემები იყო: სიყვარული, ფემინიზმი, რელიგია. ის წერდა პიესებს, ასევე მუსიკას საეკლესიო დღესასწაულებებისა და ზეიმებისთვის (ერთ-ერთი 4-ნაწილიანი მუსიკალური ნაწარმოები ეკლესიის არქივში შემონახვა გვატემალის ტაძარში).

თუმცა ხუანას მოშურნე მტრებიც ჰყავდა. მათ ხმა გაავრცელეს, რომ მისი განათლება მოჩვენებითი და ზედა-

პირული იყო. ჭორების უარსაყოფად ვიცე-მეფემ საჯარო გამოცდა მოუწყო 17 წლის ქალიშვილს. მას კითხვებს უსვამდნენ სამეფო კარის უგანათლებულესი გვამები, მიწვეული თეოლოგი, იურისტი, ფილოსოფოსი და პოეტი. ვერავინ ვერცერთ სფეროში ხუანას „ჩაჭრა“ ვერ მოახერხა და მისი რეპუტაცია კიდევ უფრო გაიზარდა (გადმოცემით, მას მიმოწერა ჰქონია თვით ისააკ ნიუტონთან).

ამ საოცარ ქალიშვილს უამრავი თავგანისმცემელი ჰყავდა, ისინი თავს არ ზოგავდნენ მისი ხელისა და გულის მოსაპოვებლად, მაგრამ ქალი ყველას უარით ისტუმრებდა.

1667 წელს ხუანამ მონაზვნად აღკვეცა გადაწყვიტა, მაგრამ წმინდა იოსების ორდენის „ფენშიშველ კარმელიტთა“ ყოფა იმდენად მძიმე აღმოჩნდა ფუფუნებაში გაზრდილი ქალიშვილისთვის, რომ ის მძიმედ გახდა ავად და ექიმების მოთხოვნით სამ თვეში დატოვა მონასტერი. თუმცა, ორი წლის შემდეგ, ის მაინც აღიკვეცა და მიიღო სახელი – ხუანა იანა და კრუსი.

მონასტერში ხუანა აგრძელებდა წერას და მისი პუბლიკაციები ძალიან პოპულარული იყო ხალხში.

მექსიკის საეკლესიო ხელმძღვანელობამ მას ბრალი დასდო ქედმაღლობასა და მონაზვნის მორჩილების აღქმის უგულბებლურობაში. თავის დასაცავად ხუანა აქვეყნებს მის ყველაზე ცნობილ ნაწარმოებს – „პასუხი და ფელოტეს“, სადაც მისი ცხოვრების მაგალითზე ცდილობს, დაამტკიცოს, რაოდენ საჭიროა ქალისთვის განათლება და შემოქმედება...

მაგრამ ხუანამ საპირისპირო შედეგი მიიღო; მისგან მოითხოვეს, დაედო სიღარიბის აღთქმა. სიღარიბის აღთქმასთან ერთად, ხუანამ პირობა დადო, რომ აღარასოდეს აიღებდა ხელში კალამს და ფურცელს. მან გაყიდა უმდიდრესი ბიბლიოთეკა (4000 ტომი), სამეცნიერო თუ მუსიკალური ინსტრუმენტები და მთელი ქონება ღარიბებს დაურიგა. მეხიკოს მოსახლეობა ააღელვა ხუანას ღვთისმოსაობამ და ქველმოქმედებამ. არქივისკოპოსი იძულებული გახდა, მიეხატა ერის სათაყვანებელი მონაზვნისთვის. მანაც გაყიდა ყველა წიგნი და ძვირფასეულობა, ავეჯი და საკუთარი საწოლიც კი.

1695 წელს, მონასტერში ჭირის ეპიდემია გავრცელდა. ავადმყოფი დების მოვლისას ზუანაც დაავადდა და 17 აპრილს გარდაიცვალა. მან აღიქმა არ დაარღვია და კალმის ნაცვლად, საკუთარ სისხლში ამოსვრილი თითით კელიის კედელზე დაწერა ანდერძი – „აქ დაიწერება დღე, თვე და წელი ჩემი გარდაცვალებისა. ღვთისა და მისი წმინდა დედის სიყვარულის სახელით, ვეძუდარები ჩემს საყვარელ დებს: ჯერაც ცოცხლებს და უკვე წასულებს, – მომიხსენიეთ მე მის წინაშე, მიუხედავად იმისა, რომ მე ვიყავი ქვეყნად ყველაზე უვარების ქალი. ხელს ვაწერ: მე, ზუანა ინეს დე ლა კრუსი“.

* * *

სელიამ ნახა მღვლოზე ვარდი, –
ბუნების უხვი წყალობით სავსე,
ლალ-მოწეული შვენოდა ძალზე,
ანებივრებდა სიოს ნავარდი.

უთხრა: იხარე და ნუ გაქვს დარდი,
რომ დასასრული მომდგარა კარზე,
შეირგე ყოფის სიამე ასე –
მას ვერ წაგართმევს სიკვდილის ლანდი.

თუმც დასასრული უეცრად მოდის
და სურნელებას დრო გეცილება,
ნუ ფიქრობ, ბოლო დადგება როდის...

როგორც გვეკარნახობს გამოცდილება,
სიკვდილი გიჯობს სიბერის ლოდინს,
ჭკნობას და მტანჯველ სახეცვლილებას.

* * *

ვერ გივიწყებ, პატიებაც ვერ შევძელი,
შენთან არ მსურს, ვერც უშენოდ გამიძლია...
სიძულვილის მიზეზი თუ უღვევია,
სიყვარულის დამრჩა ერთი საფუძველი.

თუ გინდა, რომ არ განელდეს გრძნობა მწველი,
დამეხმარე! გული ორად გამიპია:
მის ერთ ნაწილს შენი ნახვა უხარია,
მეორესთვის – უკვე განდი საძულველი.

სამუდამოდ რომ მიყვარდე შემწვევს ძალა,
არის ძალაც, რომ მომკლავს და დამაურვებს...
კამათმა და ეჭვმა უკვე გამაწამა!

ვინც ნახევარს გაძლევს, მთელს არ იმსახურებს...
და თუ ჩემთვის, შენ მცირედიც დაგენანა,
გავუყვები სიძულვილის ნაფხურებს.

ზუანას თანამედროვეებმა მას „მეთე მუზა“; „კასტილიის მუზა“ და „მექსიკელი ფენიქსი“ შეარქვეს. მისი ლექსები, ავტორის სცოცხლეშივე არაერთხელ გამოიცა და დღესაც აქტუალურია. ზუანა არის პირველი ამერიკელი ფემინისტი, მან შეძლო ეკლესიის სასტიკი, პატრიარქალური სტრუქტურების მხილება. მისი პოეზია ამერიკაში შექმნილი პოეტური ნაწარმოების ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაწილია.

ზუანას წმინდანად მიიჩნევენ მექსიკელი ხალხი და მის საფლავზე მომლოცველები უწყვეტად დადიან.

ზუანა ინეს მექსიკურ ბანკოტებზეა გამოსახული (200 და 1000 პესო).

* * *

ჩემო კარგო, დღეს შენს ქცევას ვეღარ ვცნობდი.
საუბრისას მიმახვედრა შენმა მხერამ,
რომ მეტს ითხოვ, მარტო სიტყვის აღარ გჯერა,
რადგან ჩემი გულის გახსნას მოელოდი...

და აღსრულდა რაზეც ასე ვლოცულობდი,
სასწაული არაფერმა შეაჩერა,
სიყვარულმა ცხელი ცრემლით გააჯერა,
გააშიშვლა გული, – როგორც მოითხოვდი.

კმარა, ჩემო საყვარელო, უკვე კმარა!
ეჭვები და უმიზეზო საჩივრები,
უნდობლობა გაგვტანჯავს, თუ არ გაგვეყარა...

დაივიწყე სულელური აჩრდილები,
ხომ ხედავ, რომ ცრემლად იქცა, დაიღვარა,
შენს ხელებში ჩემი გული ნატირები.

* * *

ავად ვარ... სენო, გქვია იმედი!
წლებია მართობ, თმენით დამალე,
შენ ჩემი ყოფა ისე გათვალე,
– არ მერგოს შეება ვნებაზე მეტი.

დაუსრულებელ ტყუილს ვითმენდი,
შენ კი, აქამდე ისე მატარე,
სასოწარკვეთაც არ გამაკარე,
ავით და კარგით ტოლად მიტყვედი.

განა ტყუილად გიწოდეს მკვლეელი?
დარაჯად მედექ, მკაცრი და მძიმე,
რათა მქონოდა ყოფა უცვლელი,

ბედს უიღბლობით ცვლიდი მაშინვე...
ჩემი სიცოცხლის როდი ხარ მცველი,
შენ აგონია გამიხანგრძლივე!

* * *

სიყვარულმა სასიკვდილოდ დამჭრა და
დამამცირა, დამიმონა ტკივილით,
არ ესმოდა სიკვდილს ჩემი ჩივილი, –
მოვუხმობდი, მაგრამ, ის არ აჩქარდა.

მწუხარება, წყენა სულს მიწამლავდა,
ერთმანეთზე ნამატი და მითვლილი,
ვერ დასძლევდა თუნდ ათასი სიკვდილი,
საბოლოოდ დარდი ისე გამრავლდა.

როცა გული მწარე დარტყმებს დანებდა
გარინდების წამს ელოდა მშვენიერს,
და ეს წამიც აღარ დაახანებდა,

რაცაღ ბედად დავუბრუნდი ჩემმიერს...
გონების ხმა გაოცებით ბრძანებდა –
„იცნობ ვინმეს სიყვარულით ბედნიერს?“

* * *

სიყვარული იბადება შფოთვით,
ქრება ძილი, მოსვენება, შვება...
ასაზრდოებს ხიფათი და ვნება,
ძალას იკრებს გოდებით და მოთქმით.

შემდეგ შეცვლის ნდობას ეჭვის ლოდით,
გულგრილობით იღევა და დნება,
მისი ცეცხლი, მისსავ ცრემლით ქრება...
თვალთმაქცია სიყვარული ოდით!

ეს ყოფილა სიყვარულის წესი!
არ გეგონოს, შენ გიმტყუნა მხოლოდ,
ყველაფერს აქვს საწყისი და ბოლო.

და იღევა რადგან გულის კვესი,
ნურც ნურავის დააბრალებ ღალატს...
ვერ იპოვნი შენ სიყვარულს მარადს!

* * *

სდექ, ნუ წახვალ, მშვენიერო ოცნებავ,
სალოცავო ხატო, ლანდო ზეციდან,
მე შენ გამო ბედნიერი ვკვდები და
მწუხარება შენ გარეშე ცხოვრება.

როგორც რკინას ანდამატის მონება –
მერგო შენი მორჩილება... რად გინდა,
რომ მწუხარება და მაჯადოვებ თავიდან,
ნუთუ გართობს თამაში, განშორება...

ნუ ზეიმობ, სიყვარულის ტირანო!
ნუ დამცინი, რომ ვერ გაბამ თოკებით,
ეგ ტრაბახი იქნებ კიდევ ინანო!

თუმც ხელიდან მისხლტები მონდომებით,
გკარგავ, მაგრამ უნდა შეგეხმიანო:
„სამუდამოდ ტყვე ხარ ჩემი ოცნების!“

პორტრეტი

თქვენ ხედავთ მხოლოდ – სიცრუეს ფერადს,
და ხელოვნების ნიმუშს მშვენიერს,
ყალბი მსჯელობით შენიღბულ სურათს,
სიმართლეს ფრთხილად რომ უცვლის იერს.

თვალთმაქცობაა, ცუდი ზემორობა...
დროს ეს პორტრეტი ვერ შეაჩერებს,
მოვა სიბერე, უსახურობა
და დავიწყებით ის შეგვაჩვენებს.

ო, რა ფუჭია ზრუნვა ამგვარი,
უმწეო, როგორც ქარში ყვავილი,
განწირულია მცდელობა მცდარი.

შეხედე, თუ გაქვს ცნობის წადილი,
ნუ გწამს ასეთი თავშესაფარი!
ის ცხედარია, მტკერი, აჩრდილი...

* * *

ო, სამყაროვ, რატომ მღევი, რას მერჩი?
ნუთუ ის გწყინს, რომ არ ვიშლი მცდელობას,
გავამდიდრო სილამაზით მსჯელობა,
თუ მსჯელობით სილამაზეს არ შევცვლი?
არად მიღირს განძი, ოქრო და ვერცხლი,
ბედნიერს მხდის მხოლოდ სულის მხნეობა;
გონებისთვის ცოდნა არის ზეობა,
და სიმდიდრის მოხვეჭისთვის არ ვიცლი.
არც წარმავალ სილამაზეს ვაფასებ,
ის ცრუა და ქვენა გრძნობებს მოიხმობს,
ხალხს აბრმავებს, მხოლოდ შურით აღავსებს...
ჩემი მრწამსი კი, მკარნახობს, რომ მიჯობს,
გავერიდო ამა ქვეყნის თამაშებს, –
რაც ამაო არსებობას გულისხმობს.

ქართულ-აფხაზური კრწილი

„გამშვები პუნქტი“ ეროვნულ ბიბლიოთეკაში

ეროვნულ ბიბლიოთეკაში თბილისის საკრებულოს განათლებისა და კულტურის კომისიის აპარატის თანამშრომლის, იურისტ ირაკლი შამათავას წიგნის წარდგენა გაიმართა. „გამშვები პუნქტი“ – ასე დაარქვა მწერალმა ორენოვან გამოცემას, რომელიც გაგრძელება პროზაული გამოცემისა – „ბავშვობადაკარგული თაობა“:

წიგნი გვიამბობს 1990 წლების ორად გაყოფილ საქართველოზე. ენგურს ვაღმა და გამოღმა მცხოვრებ ქართველებზე, იმ ხელოვნურ ბარიკადებსა და მეთუღნაობებზე, რამაც ათათასობით ადამიანის ცხოვრება ტრავმად აქცია. მოთხრობები ნაწილობრივ ავტობიოგრაფიულია და აღწერს დღევანდელი აფხაზეთის სოციალურ-ეკონომიკურ ყოფას.

კრებული ორენოვანია – ქართულ-აფხაზური. ეს მწერლის მკაფიო პოზიციაა. მისი შეტყობინება – ომს სიყვარული ამარცხებს.

სადამოზე საქართველოს მწერალთა შემოქმედებითმა კავშირმა ირაკლი შამათავას მიანიჭა ნიკო ლორთქიფანიძის პრემია, – ქართულ კულტურაში შეტანილი წვლილისთვის.

ქეთევან ღუმბაძე, განათლებისა და კულტურის მინისტრის მრჩეველი:

– ირაკლი შამათავას ახალი წიგნის პრეზენტაციაზე კიდევ ერთხელ გამოვიტირე ჩემი წილი აფხაზეთი. ჩემი უბედნიერესი ბავშვობა – მამა, მზე და ზღვა, რასაც ჩემთვის ერთი ჯადოსნური სიტყვა – გულრიფში ჰქვია. მეც დევნილი ვარმეთქი, ბევრჯერ მითქვამს – გუშინ კიდევ ერთხელ საოცარი სიმდაფრით შევიგრძენი ეს განცდა. მეგობრებისგან განსხვავებით, რომლებიც გვირილას ეკითხებოდნენ, ვუყვარვარ თუ არ ვუყვარვარო,

თურმე, ირაკლი გვირილას ეკითხებოდა, დავბრუნდები თუ არ დავბრუნდებიო. ჰოდა, ირაკლის მინდა ვუთხრა – დავბრუნდებით! მე ამ რწმენით ვცოცხლობ! მე იქ მელიოდებიან მამა, მზე და ზღვა.

ნანა ქარდავა, ჟურნალ „რიწის“ რედაქტორი:

– ეროვნულ ბიბლიოთეკაში მწერალ ირაკლი შამათავას წიგნის „გამშვები პუნქტის“ პრეზენტაცია გაიმართა. დავესწარი – განსაკუთრებულის მოლოდინით. ეს მერამდენედ დამწყდა გული ამ სივრცის აკუსტიკაზე თუ მიკროფონის გაუმართაობაზე. გამომსვლელები, ზოგი ვერ გავიგონე და ზოგი ვერ გავიგე! მხოლოდ მაყვალა გონაშვილმა, რომ ნიკო ლორთქიფანიძის პრემიით დააჯილდოვა ეს მოსწვდა ყურთასმენას! გამინარდა – იმსახურებს ირაკლი და იმიტომ! წიგნის კითხვა ავტობუსშივე დავიწყე.

ჩვენთან ტრანსპორტში არავინ კითხულობს, მხოლოდ მესიჯობენ, ამდენად თეთრი ყვავივით ვიყავი – რა მექნა, ვერ დავკეცი! ერთხელ ოთარ ჟორდანიამ მითხრა, წიგნს რომ მაჩუქებენ, გადავშლი და თვალში შემთხვევით მოხვედრილ აბზაცს ჩავიკითხავ, თუ მომეწონა, წიგნსაც წავიკითხავ, თუ არადა, გადავდებო. შემოქმედებითი კითხვის ეს ერთ-ერთი პრინციპი ამ ბოლო დროს გავითავისე მეც. იმდენი რამ იბეჭდება, ყველას ცხადია, ვერ წავიკითხავ. თუმცა, როგორ შემიძლია გულგრილი დავრჩე, აფხაზეთზე დაწერილი წიგნის მიმართ?! ამიტომაც გადავშალე ნ3-ე გვერდზე და თვალში მომხვდა ფრაზა: „...სულ სადღაც გავრბივარ, მას მერე ხომ ადგილუპოვნელი გავხდი“. ჯერ სიტყვათწარმოება ნახეთ – ადგილუპოვნელი! ანუ წიგნი ჩვენზეა – ჩვენი ადგილი ხომ სამუდამოდ დარჩა ჩვენს უჩვენო აფხაზეთში!

მიდი, აბა, დაკეცი ახლა ეს წიგნი! და წავიკითხე ეს მოთხრობა, ჯერ ავტობუსში, მერე შუალამეს (ირაკლი დამემოწმება, რომ 3 საათზე ვეძესიჯებოდი). ამ დღითაც წავიკითხე! ესაა ჭრილობაზე მარილი რომ საკუთარი ნებით მოიყარო, რათა გტკიოდეს, გტკიოდეს... სულ გახსოვდეს, სულ ჩრდილო-დასავლეთისკენ გავირბოდეს მზერა, სულ ბავშვობის სურნელი გენატრებოდეს, ბებების კალთას რომ ასდიოდა და სამუდამოდ რომ იქ დავგვრჩა! ეს ლექსიცაა და მოთხრობაც! ეს ემოციაა, რომელსაც, ჩემო ირაკლი, ჩვენსავით მაინც ვერავინ გაითავისებს! სიტყვა ბულინგი – მაშინ არ ვიცოდით, მაგრამ ვხვდებოდით, რომ ყველაფერთან ერთად თავმოყვარეობის წართმევასაც ლამობდნენ ვაიქართველები და ავიწყდებოდათ, რომ ჩვენ ქართველობის გამო ყველაფერი დავთმეთ! ამიტომაც, ჩემთვის ტკივილამდე ნაცნობია, რასაც წერ და რასაც ფიქრობ და ამიტომაც შენ განსაკუთრებული ავტორი ხარ ჩემთვის – დღეის ამას იქეთ!

p.s. „რიწის“ მეორე ნომერში დაიბეჭდება ეს მოთხრობა, სხვა ტკივილებთან და სინარულებთან ერთად!

ამიხან ახაბუდი

გუშინდელივით მახსოვს...

როგორ შეიქმნა „მამამა ღმერთს ჩამაჰყარა სახელი“

ეთერ თათარაიძე და გულქან რაზიკაშვილი

გუშინდელივით მახსოვს (და, გარდა არყოფნისა, რამ უნდა დამავიწყოს!) გულქან რაზიკაშვილის – ვაჟა-ფშაველას ჭკვიანი და ნიჭიერი ქალიშვილის – სულფონი საუბრები.

მახსოვს „აბრეშუმის საბლით მაზომილი“ ჩარგლის წვიმიანი ღამეები, ხშირი უშუქობა, ჩაბნელებული ხეობა, ამღვრეული და აღიდებული ჭიჭახევა, ჭექა-ქუხილი, ელვის ენებით წამიერად განათებული ახუნის გორი და ძმები რაზიკაშვილებით სახელმძვვინი სოფლის ტალახიანი გზა-ბილიკები... გულქანს, როგორც თვითონ იტყოდა, ისეთ „კალაპოტში“ ედგა ფეხები, ჩეჩვა და სთვა-ქსოვა უსათუოდ რომ უნდა სცოდნოდა. ხელსაქმე, ხოკერი და საქსოვი ჩხირები ღრმა სიბერემდე ხელიდან არ გაუგდია: მარჯვედ დაშობულ მაღალყელიან წინდებზე ფშავის ახალგაღვიძებულ გაზაფხულებს აცოცხლებდა და ალაპარაკებდა. ღუმდა თუ გესაუბრებოდა, თავის ტრადიციულ საქალღიაცო საქმეს „ჩაჯღაღოდა“ და ჩაჰკირკიტებდა. ნაჭრელას მღიე და დაბინდული ფერები ლილოჭრილოდ ერთვოდნენ ერთურთს მისი ხელოვნების წუნდაუღებ ნიმუშებში...

მიუხედავად უსწავლელობისა (ოთხწლელიც არ ჰქონდა დამთავრებული), თავისი „ჩამომავლობის სიტყვას“ ჯიშინი ხმალივით ფერავდა და აჭრევინებდა. აუგზე კარვს ცოცხალი თავით არ იტყოდა და, პირუკუ – ფარსავს ადვილად და ჰაიჰარად არავის გააკვივინებდა. იცოდა ფასი ადამიანური სიკეთისა, სიმართლისა და კაცთმოყვარეობისა... მშობელი მამა (ცათასწორი ვაჟა!) ხომ სულ თვალწინ ედგა, არც ბიძების – გიორგის, თედოს, ბაჩანას და სანდროს – უღურიანი სახ-

ელების ხილული თუ უხილავი მადლი მოჰკლებია მისი დანავსული და უსინარულო ცხოვრების სახვევრიან გზას...

გულქანის უტყუარი, ბოლო ბგერის ჩათვლით სანდო და მართალი მოგონებების ჩასაწერად და ჩამოსატანად შუაგულ ზამთარშიც ავსულვართ ჩარგალში და სითბომოძალებულ გაზაფხულზეც, პაპანაქება ზაფხულშიც და აფერადებულ შემოდგომაზეც. ყოველ ჯერზე ვიღებდი შავეთერ ფოტოსურათებს, რომელთა ნაწილს აქვე ვთავაზობთ...

თითქმის სამკვირიანი ურთიერთსიანლოვისა და ინტენსიური შრომის შედეგად შეიქმნა ეთერ თათარაიძის ორიგინალური წიგნი „მამამა ღმერთს ჩამაჰყარა სახელი“ (გულქან რაზიკაშვილის ნაამბობი).

მემუარული ხასიათის ამ უნიკალურ ნაშრომს (ვისაც წაუკითხავს, დამეთანხმება შეფასებაში!) 1990 წელს პარიზის ქართულ-ევროპული ინსტიტუტის მიერ ჩატარებულ ლიტერატურულ კონკურსში, რომლის იდეის ავტორი და ორგანიზატორი ჯანრი კაშია განლდათ, ილია ჭავჭავაძის სახელობის ჯილდო და ფულადი პრემია ხვდა წილად (სხვათაშორის, მაშინდელი მწერალთა კავშირი „აგრესიული უყურადღებობით“ (ო. ჭილაძე) შეხვდა ამ ღირსსახსოვარ მოვლენას).

..... გამჩენმა გულქან რაზიკაშვილი თავისი „ეტილიანი“ მამის ლაქარდიან „მოამბედ“ მოავლინა ამქვეყნაზე და მანაც ღირსეულად აღასრულა ეს საპატიო ღვთისმძიერი მისია...

მინისტრონი

ნელი გოგუაძე

მორჩა, უნდა ვწერო... შენზე, ჩემზე, ჩვენზე... იმ მესამეზე, მუდმივად რომ არსებობს ჩემში და არასოდეს მტოვებს. იმ მესამეზე, ხანდახან რომ შემოძიხახებს და იმედებს აღვიძებს. გამოძლიერებს, წარსულსა და მომავალში მბორიანებს.

ის მესამე ჩემი ქვეცნობიერია, ხანდახან მიძინებულის, მთვლემარე. ტკივილის ზარი აღვიძებს მხოლოდ. ხანდახან რაღაცებს მკარნახობს, მე კი ყურად არ ვიღებ მის კარნახს, მერე ვნანობ. მერე ისევ მკარნახობს და ასე მიდის დღეები, დრო, რომელიც ხშირად მავიწყდება. ის მესამე თუ მეორე? ალბათ ჩემი მეორე მე: რომანტიკული და მგრძობიარე, მუდამ სითბოს და სიყვარულის მოლოდინით გულანთებული.

არა, უნდა ვწერო, შენზე, ჩემზე, მასზე... გარეთ წვიმს... აი ისე, ნელა და სევდიანად, ჩემი კლავიატურა ხმაურს იწყებს ისე, როგორც არასდროს და თან თითქოს სურს, ხმა შეუწყოს წვიმის წვეთების ხმაურს და მუსიკა შექმნას, რომელიც წერაში დამეხმარება. ჰო, წერა დავიწყე, ეს მოგონებებია და პარალელური სამყარო.

დედის დღე

არასოდეს ხმაურობდა და ემოციებს არასოდეს გამოხატავდა, მაგრამ არ იცოდა, ეს ცუდია თუ კარგი, დღიდან დედის თვალები აეკვიატა, კედლებზე, მონიტორზე, ფანჯრის მინაზე, ცაზე, მიწაზე... საითაც არ უნდა გაეხედა, დედის ცისფერ თვალებს ხედავდა, სევდიანს და სითბოთი სავსეს, მზერამიღმა დაფარულ მოლოდინს ხედავდა, იმ ადამიანების მოლოდინს, ვინც მის კალთაში გამოიხარდა და ახლა სხვადასხვა მხარეს მიმოიფანტა, იშვიათად ან საერთოდ რომ ვეღარ თუ აღარ იხსენებენ ამ მოლოდინჩამდგარ თვალებს.

მამა გარდაიცვალა... და დედას საყრდენი ბურჯი გამოეცალა, თითქოს ფუნქცია დაკარგა, მამას მოვლა-პატრონობის ფუნქცია. გაუათმაგდა შვილის

ინსტინქტი: დედამ არ უნდა იგრძნოს მარტოობა და მის თვალებში მხოლოდ სინარულს უნდა ხედავდეს. დრო კი უღმობელია: ართმევს ყოველ წუთს და ხშირად ვერ არის დელასთან, რადგან თავს უამრავი ვალდებულება ახვევია.

ურეკავს, ესმის მისი ხან იმედიანი, ხან პესიმიზმით სავსე ხმა. ცდილობს გაუფერადოს დღეები... ხანდახან ეს არ გამოხდის, თავისი მარტოობა და სახლი ურჩევნია მის ხმაურიან სახლს. ალბათ ამ დროს თავის ფიქრებთან და წარსულთან ცხოვრობს და იხსენებს იმ ლამაზ წუთებს, რომელიც გამოიარა. ყოველი დღე აახლოებს და აშორებს მასთან... და ეშინია იმ დღის, როდესაც ტელეფონი დელასთან დარეკვის ფუნქციას დაკარგავს და საერთოდ გაქრება მანძილი. მათ შორის მხოლოდ უსასრულობა იქნება.

ერთი სურათი უყვარს... იქ დედა სილამით და ღიმილითაა სავსე... იქ არის ის, ვინც არის სინამდვილეში. ჰო, დღეს დედის დღე აქვს... ცისფერთვალა და თბილი ადამიანის.

თონე

სოფელში გავიზარდე, სადაც ადამიანებს უყვარდათ ერთმანეთი. დიდი ოჯახი გვქონდა: მამა, დედა, ძმები, ბებია. ჰო ბებია... უთქმელი, უპრეტენზიო და მშრომელი ადამიანი. მასსოვს პურის სუნი, დაბრაწულ შოთებს რომ ამოყრიდა თონიდან, სინზე დამილაგებდა შავ ღვინოსთან, ყველთან და მოხარულ დედალთან ერთად, პირველ ლუკმას მეზობელს გაუგზავნიდა, პურის სუნი სამეზობლოში რომ გავა, პირველი შოთი მათ უნდა გატეხონო. მერე თონის გვერდით დადგმულ პატარა მაგიდაზე დაგვიწყობდა სანოვაგეს და დაგვალაციინებდა ოჯახს და მადლობას გვათქმევინებდა უფლისადმი, რომ ეს ყველაფერი გვქონდა. ეს ტრადიცია იყო, რომელსაც არასოდეს ღალატობდა. მასთან ერთად ეს ტრადიციაც გაქრა და დგას ახლა თონე ჩამქრალი თვალებით, როგორც რელიკვია წარსული წლების.

სოფელში ჩასული მივდივარ და შემოვუვდები ხოლმე ამ წარსულს, რომელიც არ მინდა, რომ გაქრეს, მაგრამ ვერაფერს ვშველი, ბებიასთან ერთად დაიკარგა და მინავლულ ნაკვერჩხლად იქცა ეს ყველაფერი. ერთხელ თქვა ჩემმა ძმამ, თონე მოვშალოთო, დედამ არ დაანება, სანამ ცოცხალი ვარ, უნდა იყოს, ამ თონის სიკვდილს ნუ დამანახებთო. ეს იყო და ეს, ჩემს ძმას მეტად აღარ უთქვამს თონის სიკვდილი.

ადამიანი, რომელიც ყველაზე მეტად მიყვარდა და მიყვარს. ყველას მას ვაძარებ: ძმებს, მეგობრებს... მსგავსებას ვერსად ვხედავ. რთული გზით იარა დედასთან ერთად, არაფერი ჰქონდა და ყველაფერი დაგვიტოვა. მისგან ვისწავლე შრომის სიყვარული და ფასი. ორი რამ მახსოვს მკვეთრად: მამის თვალზე დანახული ცრემლი, როდესაც მე სტუდენტი გავხდი, მივხვდი, როგორ ამაყობდა ჩემით და ჩემი დამოუკიდებლობით. და ჩემი გადაწყვეტილება გათხოვების შესახებ: არ იყო დარწმუნებული, რომ სწორ გადაწყვეტილებას ვიღებდი, მითხრა და გაჩუმდა, რადგან იცოდა ჩემი ჯიუტი ხასიათი. გულმა უგრძნო, წლების მერე მივხვდი მისი სიტყვების ჭეშმარიტებას. სიცოცხლის ბოლო წუთამდე ნ საათით ადრე ვნახე. ერთადერთი, რაც არასოდეს დამავიწყდება, მისი ჩამქრალი თვალები იყო... მაინც წამოვედი, თუმცა ქვეცნობიერი სხვა რამეს მკარნახობდა და ამ კარნახს არ დაუფერე. ნ საათის მერე გარდაიცვალა. ვერასოდეს ვაპატიებ ჩემ თავს ამ წამოსვლას, რადგან დედა მარტო დავტოვე საშინელ წუთებთან.

ძმა

ჩემი ძმა პოეტი არაა, მაგრამ ვიცი, პოეტური სული აქვს, მეოცნებე და რომანტიკული. ცხოვრებაში კი პრაქტიკოსად აქცია. ჩემი ძმა სოფელშია. ჩემი ძმა დარაჯობს ჩემი ბავშვობის სახლს და მის ერთადერთ მაცხოვრებელს – ამ სახლის დედას, მოსიარულე ისტორიას. ჩემი ძმა რომ პოეტი იყოს, ალბათ დაწერდა ზამთრის გრძელ ღამეებზე, როდესაც ორი ადამიანი, – დიდ და სიცარიელთ საგსე სახლში, – შეშის ღუმელს მიფიცებულები, მოგონებებს აცოცხლებენ და ცდილობდნენ, სუნთქვა გაადვილებოდათ მიტოვებულ ოთახებს, მტვერდადებულ თაროებს, მივიწყებულ წიგნებს, ჰო, მაგრამ ჩემი ძმა პოეტი არაა. და მაინც ის წერს დადუმებული სახლის ისტორიას, როგორც მემორიი. მისი შვილები წაიკითხავენ და დაფიქრდებიან ცარიელ და უფერულ დღეებზე, მამას რომ მიუსაჯეს და ხმაურიან და უჟანგბადო ქალაქს ირჩევენ. ჩემი ბავშვობის სახლი კი მორჩილად დაელოდება, როდის აივსება, როდის გაიღება მტვერიანი დარაბები და სიცოცხლე დაუბრუნდება. მოლოდინი გრძელი და დაუსრულებელი იქნება. მოლოდინში ჩაქრა მამას თვალები. მოლოდინია მოხუცი დედის თვალებში. საკვამურიდან ამოდის უული კვამლი. მოდის ზამთარი და ჩემი ძმა ტყეში მიდის, ცეცხლიც რომ არ ჩაქრეს სიცოცხლე-ჩამქრალი სახლის.

მე დღეს ჩემი ბავშვობის სახლში ვიყავი, სახლს ჩამქრალი თვალები ჰქონდა, ეზოს – სიმარტოვის სუნი. ჭიშკარი ძმამ გამილო და გამახსენდა, რომ ამ ჭიშკარს მამა ალებდა, მის ზურგს უკან კი მისი დიდი და მზიარული ოჯახი იდგა. ახლა ძმამ გამილო, მის ზურგს უკან დედის მოლოდინჩამდგარი თვალები დავინახე, ჩემს დანახვაზე რომ აუწყლიანდა. – ნუ გეშინია, კარგად არისო, – ჩამჩურჩულა ძმამ, უბრალოდ უნდოდა, რომ მოსულიყავიო. უბრალოდ უნდოდაო... მისთვის ხომ ეს წუთები სიმშვიდესთან ასოცირდება. ძმა მასთანაა, მაგრამ უნდა, რომ მეც ვიყო, ყველა იყოს და სახლი ხმაურობდეს. არ ვიცი, რამდენ ხანს გაჰყვება სიმშვიდე ეს რამდენიმე საათი დედას. წამალი გუყიდე, მაგრამ ის წამალი, მას რომ უშველის, აფთიაქში არ იყიდება, ის ჩემში და ჩემს ძმებშია, ის ჩემი და ჩემი ძმების შვილებშია, მას ვერ იყიდი.

საფლავი

და ეს დღეც დადგა... როდესაც დედა მიდის, გრძნობ, როგორ ცარიელდება სამყარო, როგორ უფერულდება ყველა სიტყვა და სადღაც უფსკრულში იკარგება გრძნობები. მერე გენატრება და ეს მონატრება ყველაფერზე მტკივნეულია, მას ვერანაირი მალამო ვერ შევლის.

დასასრული

თვალს არიდებდა დედის სურათს, რადგან იცოდა, პასუხს ვერ გასცემდა და ტიროდა, ტიროდა ხან უხმოდ, ხან ხმამაღლა, და იყო ასე მარტოსული თავისიანებს შორის. მისი ფიქრები სადღაც, გულის კუთხეში, შეიყუჟა და ზამთრის თუ ადამიანების სუსხის შეეშინდა. ტელეფონის ნომერი დაბლოკა... ყველაფერს გაურბოდა, რასაც შეიძლება რომ დაენგრია, ეშინოდა, რომ მოუნდებოდა დაევიწყებინა გზა ბავშვობის სახლისკენ, რადგან იქ აღარ დახვდებოდა ორი წყვილი თვალი, რომელიც წლების განმავლობაში მოლოდინად ქცეული გაჰყურებდა გზას მის მოლოდინში. იქ ახლა მისი ძმა ცხოვრობდა, წვერმოშვებული და მამის თვალებით, რომელიც ზამთრის გრძელ ღამეებში მარტო იჯდა მოგუგუნე შეშის ბუნართან და მოგონებებს ესაუბრებოდა. თვალებდათხრილ ადამიანს ჰგავდა უზარმაზარი სახლი, სადაც მხოლოდ ერთი ფანჯარა ენთო. ძმა საკუთარ თავს ესაუბრებოდა... ძმის თვალებშიც მოლოდინი იყო... ის კი იჯდა პატარა სახლში ზურგით ბავშვობის სახლისკენ და მოგონებების წრეს ავიწროებდა რადგან აღარ რეკავდა ტელეფონი და არ ეუბნებოდა: როგორ ხარ, შვილო...

„მიწიერი ღმერთები“

.....

თქვა ღმერთმა, გავაჩინოთ კაცი ჩვენს ხატად, ჩვენს მსგავსად, ეპატრონოს ზღვაში თევზს, ცაში ფრინველს, პირუტყვს, მთელს დედამიწას და ყველა ქვემძრომს, რაც კი მიწაზე დახობავს.

შექმნა ღმერთმა კაცი, თავის ხატად, შექმნა იგი, მამაკაცად და დედაკაცად, აკურთხა ღმერთმა ისინი და უთხრა, ინაყოფიერეთ და იმრავლეთ, აავსეთ დედამიწა, დაუფულეთ მას, ეპატრონეთ ზღვაში თევზს, ცაში ფრინველს, ყოველ ცხოველს და თქვა ღმერთმა; მომიცია თქვენთვის ყოველი ბალახი, თესლის მთესველი, რაც კი დედამიწის ზურგზეა და ყოველი ხე, თესლის მთესველი, ეს იყოს თქვენი საზრდო. [დაბადება. თავი პირველი]

.....

ტელევიზორი გამოვრთე და დავიძინე. ტიციან ტაბიძე დამესიზმრა. რამ დამასიზმრა? ალბათ იმიტომ, რომ ხშირად ვფიქრობ მის ტრაგიკულ ბედზე. საქართველოს ბედს ჰგავს პოეტის ბედი. შესანიშნავად იცნობდა ტიციანი მშობელი ქვეყნის სისხლიან წარსულს, არ ასვენებდა ისტორია, ომებითა და გმირობით, წმინდანებითა და მოღალატეებით, ცრემლითა და სისხლით, გამარჯვებებითა და დამარცხებებით სავსე.

„ჩააქრეთ სულში სიონის ზარი და ალავერდის წმინდა სანთელი, ომში მიმავალ სამას ხევსურის დიდ საყვირების კორიანტელი“...

უეცრად მუცლის საშინელმა ტკივილმა გამომაღვიძა და სიზმარიც შეწყდა. ტკივილი მთელ მუცელში მივლიდა.

საათს შევხედე, ღამის საძი საათი იყო. ძლივს წამოვდექი ლოგინიდან, წამლების ყუთი მოვძებნე და ომეპრაზოლის ერთი აბი დავლიე. ცოტა ხანში ტკივილი თითქოს მომეხსნა, მაგრამ მთელი მუცლის მიდამო მაინც საშინლად მტკიოდა. მუცელი

ხელით გავისინჯე, სიმაგრე ვერ ვიგრძენი, ფეხი თავისუფლად ავწიე და დავწიე. ბრმა ნაწლავიც გამოვრიცხე. ავდექი, ყუთიდან ნახშირის აბები: ქართული, ფრანგული და ინგლისური წარმოების ორ-ორი აბი ამოვიღე და დავლიე. ძილი გავაგრძელე, სიზმარიც გავრძელდა. მაგიდაზე გაშლილი ფურცელი ავიღე, გრივოლ რობაქიძის ლექსია ტიციან ტაბიძეზე. ვკითხულობ:

„ღამის გუბეში გაღეშილი ბედი ქაოსი
შენში აპირებს მუნჯი რიტმის უხვად ამოცრას,
როს მოგესხმება ლუმი ლირწი მისი ხავოსი,
ყვილით ისვრი საიდუმლო სიტყვას საოცარს.
არ შეგეშინდეს ძველი ცნობის: ბავშო ტიციან:
რომ დიონისო შენი ჩუმი ძმადნაფიცია“..!

ტკივილმა კვლავ დამიარა მუცლის ღრუში. ტკივილი საოცრად შემაწუნებელი იყო. როგორც იქნა, გათენდა. საღამოს შვიდის ნახევრამდე ვითმინე, მერე გამოვიძახე სასწრაფო დახმარება.

საბუნძიეროდ, სასწრაფო-სამედიცინო დახმარება თხუთმეტ წუთში უკვე ჩემთან იყო. ექიმმა გამსინჯა რა, მითხრა; ქალბატონო, საავადმყოფოში უნდა გადაგიყვანოთ, იქ დიაგნოზს დავისვამენ. მე დავთანხმდი. სასწრაფო დახმარების მანქანამდე ჩემი ფეხით მივედი და მანქანაშიც დავჯექი.

.....

ალადაშვილის სახელობის კლინიკაში სრულად ჩამიტარდა სამედიცინო გამოკვლევები. გამოიძახეს ქირურგი, რომელმაც საჭიროდ ჩათვალა სასწრაფოდ ოპერაციის გაკეთება. ქირურგი, რომელსაც ჩემთვის ოპერაცია უნდა გაეკეთებინა, როგორც მითხრეს, გამოცდილი და საკმაოდ ნიჭიერი ექიმი იყო. დაახლოებით 30-40 წლის ახალგაზრდა კაცი. მისაღებში შემოვიდა მედლა, თამუნა ჩოჩიშვილი და მითხრა: გარეთ თქვენი ახლობლები იცდიან, მე უთხარი, რომ ოპერაციაზე შედიხართო. გამიკვირდა, ასე უცებ რომ გაიგეს და მოვიდნენ, მე ხომ სულ მარტო ვიყავი?

ჩემი მეგობრები იყვნენ: მაია, ჩემი დეიდაშვილი, მისი მეუღლე, თემური, მეგობარი და მეზობელი, მაგული აბულაძე და ნინო უზნაძე, ამ უკანასკნელმა გაიგო რა, რომ საავადმყოფოში წამიყვანეს, ოპერის თეატრში კონცერტი მიატოვა და ალადაშვილის სახელობის კლინიკაში მოვიდა. მეგობრები ნახა, ჩემი მდგომარეობა შეიტყო და ოპერაციის დამთავრებასაც დაუცადა.

.....

საოპერაციო მაგიდაზე ტკივილი არ მიგრძენია. ნარკოზში მყოფს სულ სხვა ემოცია დამეუფლა. წარსულის სურათებმა ელვისებურად გაიბრწყინა ჩემ თვალწინ. სვეტიცხოვლის ტაძარში უჩვეულოდ იწვოდა სანთელი. მისი ათინათის

ქვეშ გაერთმუშებული ერი „მრავალჟამიერს“ აგუგუნებდა. საკურთხეველში უწმინდეს ასულს ხელში ჯვარი ეჭირა. ოდნავ გაღუნული ორი ლერწი ვახისა, მტკიცედ შემოჭდომოდა ერთ-მანეთს. ასულის გარშემო ოთხმხრივ იდგნენ პირდაღებული ლომები და ვეშაპები. რისხვამ სისხლის წვიმებად გადაიქცეა, მაგრამ საოცარი ძალისხმევით ასულის მიერ აღმართული ჯვარი, მანც ელვარებდა... დედო ზარი რეკდა და სული ძღეროდა.

უეცრად აღმოჩნდა: შენ ხომ მარადიული ხარ, საქართველოვ, ღვთიური ხარ, მამა ღმერთის ნაკურთხო მიწავ, ქრისტეს ჯვრით მავალო, მჯერა შემოანათებს „მრავალჟამიერის“ სისხამი.

ტკივილის შეგრძნება ისევ მაქვს, სინათლე შემოდის თვალებში, ვიღვიძებ. ინტენსიური პალატის ფანჯრებში მზის სხივი შემოდის. ჩემს წინ უფლის ნათლით გასხივოსნებული კაცის სილუეტი აღმართულა. თეთრი ხალათი აცვია, ღიმილიანი სახის ოვალი მოკლე წვერით დაუმშვენებია. მიღიმის და მეკითხება: „როგორ ხართ?“ მეც გავუღიძე. „კარგად,“ – ვუპასუხე. „თქვენი პაციენტია?“ – ეკითხება მედლა.

„არა, შალვა გიუაშვილისაა. ჩემი მეგობრისა და კურსელის, ბესო კაკულიას ნათესავია“, – პასუხობს ღმერთივით კაცი.

მოგვიანებით ვიგებ, რომ ექიმი, რომელიც ოპერაციის მსვლელობის დროსაც არ მომცილებია, კარდიოლოგი, პროფესორი შალვა პეტრიაშვილია. პალატაში შემოვიდა ქალბატონი, საკმაოდ ლამაზი, მიღიმის: „როგორ ხარ?“ „კარგად,“ – ღიმილითვე მივუგე.

„ეს ქალბატონი სასწრაფოდ გადაიყვანეთ საუკეთესო პალატაში“. „ახლავე, ქალბატონო მანანა“, – უთხრა უნა ჯავახიშვილმა და ჩემს საკაცეს ხელი მოჰკიდა. მას მიეხმარა კახა დანგაძე და მედლა თამარ კურტანიძე. გამიყვანეს დერეფანში და ქირურგიული განყოფილების მართლაც საუკეთესო პალატაში მომათავსეს.

ოთახს ორი სარკმელი ჰქონდა საკმაოდ ნათელი და ჰაერიანი იყო. დავინტერესდი ქალბატონით, რომელმაც ჩემი პალატაში გადაყვანა მოითხოვა. მითხრეს, რომ ის გახლდათ კლინიკის ექიმი მანანა კერესელიძე. ჩემზე ჩატარებული ოპერაცია უმძიმესი შემთხვევა იყო. მუცელში ჩაღვრილი სითხის გამო პერიტონიტი სწრაფად ვრცელდებოდა და რომ არა წარმოუდგენელი გმირობა მედიკოსების, ჩემი სიცოცხლე დამთავრდებოდა...

ოპერაციის მსვლელობის დროს ქირურგს შალვა გიუაშვილს ეხმარებოდნენ: უნა ჯავახიშვილი, კახა დანგაძე, თამუნა ჩოჩიშვილი, თამარ კერესელიძე, კარდიოლოგი შალვა პეტრიაშვილი,

ანესთეზიოლოგი დავით კორკოტაშვილი და დიდი თურმანიძეების დიდი ოჯახის თავადაც დიდი წევრი – ზურაბ თურმანიძე.

„და ღმერთმა შექმნა ადამიანი, თავის ხატად და მსგავსად“...

.....

ღილით პალატაში შემოვიდა უნა ჯავახიშვილი, ჯანმრთელობის ამბავი მკითხა. ბატონი შალვა მალე მოვაო, წვეთოვანში ანტიბიოტიკი შეუშვა, მალე შემოვალ და გავიდა. ბატონი შალვაც მოვიდა. ჩემთვის გავიფიქრე, როდის ისვენებენ ნეტავი, ძილი ხომ უნდათ, ძალების აღდგენა? წარმოუდგენელი შრომა აქ ნამდვილად. ქირურგმა ჭრილობა დაათვალიერა, მომიკითხა, რჩევები მომცა სახვევის გამოსაცვლელად. შემიყვანა ქირურგიული განყოფილების შესახვევში, სადაც პროფესიული სიყვარულით მომემსახურა მედლა ლია მჭედლიძე და მისი დამხმარე ლუიზა დოლონაძე.

„თქვენ მიწიერი ღმერთი ხართ, ლაზარესავით მკვდრეთით აღმადგინეთ, ბატონო შალვა“...

„ნუ აჭარბებთ,“ – ღიმილით მითხრა და პალატიდან გავიდა.

ნახვის საათებში ყოველდღე მოდიოდნენ და მზრუნველობას არ მაკლებდნენ: ჩემი დედაშვილი მათა, თემური, მაგული და ნინო უზნაძე, რომელმაც მთელი კლინიკა ფეხზე დააყენა ჩემთვის, კიდევ ჩემი შვილის მეგობარი და მისი მეუღლე, პაატა და შორენა. მთელი დღის განმავლობაში ჩემთან შემოდის და მპატრონობდა ქირურგიული განყოფილების მედლა ეთერ გვანცელაძე.

უნდა გითხრათ, რომ საკმაოდ მძიმე მოსავლელი ვიყავი. ყურადღებით და პროფესიონალიზმით გამოირჩეოდნენ: ექთნის თანაშემწე სოფო გერგელავა, ლალი დარჩია, ამ გოგონებმა საშუალოდ დამამახსოვრეს თავი. ხშირად მაკითხავდა და დახმარებას მთავაზობდა მორიგე მედლა ნაზი თავიშვილი და ჩემი მეგობრის მული – ია ფოფხაძე.

მე ბევრი ექიმი მეგობარი მყავს. საუკეთესოები, ოცდახუთი წელი სამედიცინო დაწესებულებაში ვიმუშავე, არ მიკვირს თავდადება პაციენტების მიმართ, მაგრამ რაც იქ, აღდაშვილის სახელობის კლინიკის მედპერსონალში დავინახე, მოლოდინს გადააჭარბა. აი სწორედ ეს ადამიანები: შალვა გიუაშვილი, შალვა პეტრიაშვილი, ზურაბ თურმანიძე, უნა ჯავახიშვილი, კახა დანგაძე, მანანა კერესელიძე, და ბოლოს, ჩემი მეგობარი, ნინო უზნაძე, შექმნა ღმერთმა თავის ხატად და სახედ.

...და თქვა ღმერთმა, გაავანოთ კაცი ჩვენს მსგავსად და ხატად, აკურთხა ისინი და დაადგინა მიწიერ ღმერთებად!

ნელი-ქვიციანი

ნანა არაბულის პოეზია

ნანა არაბული დაიბადა 1950 წელს, თიანეთის რაიონის სოფელ წყაროთუბანში. საშუალო განათლება მიიღო სოფელ ღუღუღებში, უმაღლესი განათლება კი – გორის პედაგოგიურ ინსტიტუტში. მუშაობდა მასწავლებლად თიანეთის რაიონის სხვადასხვა სკოლაში. პერიოდულად კორესპონდენტად თანამშრომლობდა გაზეთ „ახალ თიანეთთან“. ამავე გაზეთში იბეჭდებოდა მისი ლექსები, მოთხრობები, ნოველები. ამჟამად ცხოვრობს საბერძნეთში, ათენში, სადაც განაგრძობს შემოქმედებით მუშაობას. თარგმნის ბერძნულ პოეზიას.

ქალბატონი ნანა არაბული ქართულ პოეზიაში მოღვაწე საკმაოდ თვითმყოფადი და ორიგინალური პოეტესაა. მისთვის მთავარია სათქმელის თემატიკა, მისი აქტუალობა, გააზრება და მკითხველამდე პოეტურად მიტანა. თემები რელიგიურიცაა, თეოლოგიურიც, დასაბამისეულიც, მისტერიულიც, მაგრამ მათ „გადაამუშავებს“ პოეტი ახერხებს თავისი ნიჭით, ხედვის თავისებურებით და ქალური სისათუთით და დახვეწილობით. ეს განხილვები თავისუფალია ყოველგვარი დოგმატიზმისგან, თეზისებისაგან და მხოლოდ სუბიექტურ ღრმა რწმენას ეყრდნობა. იშვიათია დღეს – ჩვენს თანამედროვე ეპოქაში, ვინმე ქართველი პოეტესა შესჭიდებოდეს ასეთ თემებს, რადგან ისინი, ასე თუ ისე, მაინც „წამებებიანი“ თემებია, მოკრძალებული მხატვრულობით და საკმაოდ განსხვავდება სიყვარულის და განშორების თემებზე მიძღვნილი ლექსების აღმაფრენისა და ტრაგიზმის ლამაზი, გულისამაჩუყებელი პათოსისგან.

ქალბატონ ნანას, როგორც ნიჭიერი პოეტესას დამსახურებაა, რომ მისი ლექსები ერთი სულის ამოთქმით იკითხება და მოსაწყენი არაა მკითხველისათვის. ლიტერატურული ხერხები,

როგორებიცაა: ეპითეტი, შედარება, მეტაფორა, ჰიპერბოლა და ა.შ. ზუსტად იმ დონითაა წარმოდგენილი, რაც თემის აზრობრივ სიმძაფრეს ეკადრება და ამიტომ ყოველთვის დაცულია ფარსისაგან. ზოგჯერ ლიტერატურულ-მხატვრული წარმოდგენა ერთ სიტყვაში კი არა, მთელს ფრაზაში გადაიკვეთება ხოლმე. მაგ.: „რათა მეთქვა, რომ დრო არის სიტყვა! /სიტყვაა დრო და/დროა ამქვეყნად ყველაფერი!“ ეს ჰიპერბოლა – თითქოსდა პერიფრაზა – ლიტერატურული ხერხია, რითაც აქცენტი მხატვრულად კეთდება „დროის“ ცნების უზენაესობაზე და მრავალი სხვა...

ლექსი „დრო“ ქალბატონი ნანა არაბულის ერთ-ერთი ბოლო ნამოღვაწეა. შეუძლებელია, მკითხველი არ ჩაფიქრდეს და მას ლექსი არ მოეწონოს. დრო არ არსებობს სამყაროში (ჰოჯკინსი), რადგან ის არავის არ სჭირდება, რადგან ის განზომილებებშია, უთვალავ განზომილებებშია განფენილი, – სადაც ერთი წამი ერთი განზომილებაა წარმოსახვისთვის, ან – უფრო მეტიც – დრო თითქოს ადამიანმა შექმნა... არა! დრო რომ ადამიანს შეექმნა, ურთიერთთანხმობაში იქნებოდნენ. დრო ადამიანს შეუქმნეს და ცხოვრების მიწიერ ეტაპზე სულში ჩაუხრახნეს მიკრო ჩიპის სახით – მხოლოდ ამქვეყნიურში და სული როცა მატერიას (სხეულს) ტოვებს, მაშინ განიცდის ის ჩიპიც თვითლიკვიდაციას... რატომ ჩაუყენეს? – ალბათ იმისათვის, რომ ერთ წამში იცხოვროს და იმოქმედოს; წარსულის წამები, საათები, დღეები, წლები გააანალიზოს და მომავალი შექმნას. დიას, მომავალი წ ა მ ე ბ ი თ მოსდის და მას ცვლილებებით სამოქმედოდ ერთადერთი წამი ეძლევა. მეტს ნამდვილად ვერ მოერეოდა...

„წინ დრო გარბოდა, დაუნდობელი,
უსახური და უსხეული.
მე კი მივდევდი, ვით შესაწირი,
ჯვარ-სანთელიანი ზვარაკი.
მიზოზინებდა ჩემი ცხოვრება,
ცოდვით მზიდავი, უცნაური, უჩვეულო და
ასე გრძელდებოდა აქ არსებობა,
როგორც არაკი“.

დიას, დრო არის ამქვეყნად ყველაფერის შედარებისთვის და არა სამყაროსთვის, სადაც ცხოვრება გრძელდება წ ა მ ე ბ ი ს გარეშე! საოცარი მიგნებაა!

დრო

აქ როცა მოვედი,
ღამე, დღეს ემტერებოდა და
მეგონა, მე ვიყავი ის დღე
წიქარასავით დავაბოტებდი ზღაპარში

რვას ვტყუებდი კლიტეს,
მეცხრეზე კი, რქას დრო მამტვრევდა
და მეღვიძებოდა უცხო მხარეში,
სადაც ვხედავდი მხოლოდ
კაქტუსებს...
წინ დრო გარბოდა, დაუნდობელი,
უსახური და უსხეულო.
მე კი, მივდევი, ვით შესაწირი,
ჯვარ-სანთელიანი ზვარაკი.
მიზოზინებდა ჩემი ცხოვრება,
ცოდვით მზიდავი, უცნაური, უჩვეულო და
ასე გრძელდებოდა აქ არსებობა,
როგორც არაკი.
ამ სირბილში, მე თანდათან
ვიცვლებოდი, ვიცრიცებოდი.
ცოტა მრჩებოდა ცარიელი ფურცელი და
ვცახცახებდი, როგორც ცირცელი,
დრო კი, ძლიერი და შეუცვლელი,
მიჰქროდა და უცვლიდა ფერს –
ირგვლივ ყველა ფერს
მივხვდი, მე მისთვის ვიყავ
მარტოოდენ ბუტაფორია და
მათამაშებდა, როგორც არლეკინს.
სად არ მატარა,
მთელი სამყარო შემომატარა,
მაგრამ მაინც ვერ გავხსენი
იდუმალების ბნელი სარქველი,
ვერ გავცდი ცოლით მეუღაბნოეს.
ბოლოს, ბოლო გაჩერებაზე
მარტო დამტოვა და
ისე მომექცა, როგორც მძარცველი.
დავინახე, როგორ მიათრევდა
მთელ ჩემს ქონებას:
სიცოცხლეს, სევდას,
ამ ცხოვრების ეიფორიას და
მიტოვებდა მხოლოდ გონებას,
რათა მეთქვა, რომ დრო არის სიტყვა!
სიტყვაა დრო და
დროა, ამქვეყნად ყველაფერი!

ძალზე საინტერესოა პოეტისას სამნაწილი-
იანი ქმნილება „ტრაექტორია“, რომელიც ჩვენი
ცხოვრების სამნაწილიან ტრილოგიას გადმოს-
ცემს. თითოეული ნაწილი ღრმა ესთეტიკური
ესსეა, ლექსად გადმოცემული, თითქოს ჰეგელის
ენითაა ამეტყველებული ჩვენი ცხოვრების მიმდი-
ნარეობა და მის ფატალურ ბედისწერას გადმოს-
ცემს სუბიექტური, ობიექტური და აბსოლუტური
გონის გადმოსახედიდან – რომლებიც ნელ-ნელა,
თანდათანობით ავითარებს პერსონალურ სულს
ყოფითი მატერიალური და ღვთაებრივი სული-
ერების შერწყმის მეშვეობით. აქ ვერ ნახავთ

მენტორის დიდაქტიკას, ვერც სასოწარკვეთას და
ვერც ამპარტავნებას, ეს ერთი უბრალო ადამიანის
ცხოვრებისეული განცდება, პირველ პირში აღ-
სარებად გადმოცემული... დაიხ, ეს მოკრძალებული
აღსარებაა, რომელიც იქვე გავიწყებს, რომ „სხ-
ვის“ ცხოვრებას ისმენ და გინდა, თუ არ გინდა,
საკუთარი ცხოვრების ავან-ჩავანში ჩაგახედებს იმ
მარტივი მიდგომით, რომელიც ლექსის წაკითხვის
შემდეგ შენი საკუთრებაც ხდება...

პირველი ნაწილი ცხოვრების ძილის პერიოდია,
სადაც სხეული მოქმედებს, მაგრამ მასში შენს
სულს სძინავს, ან – თვლემს – უკეთეს შემთხ-
ვევაში; სავალი გზა უამრავია და შენც დაღიხარ
ამ უთვალავ ტრაექტორიებზე...

მეორე ნაწილი სულის გაღვიძებას ეხება. ის
უკვე განვითარდა იმ დონეზე, რომ უკვე შენს სხ-
ეულს ავითარებს, ანუ შენი გონიერების მართვას
იწყებს. წინააღმდეგობებს, როგორც ბედისწერას,
ისე არ წარმოგიჩენს და იმის გათავისება, რომ შენ
ამ ცხოვრებას და მის სირთულეებს ახლებურად,
განსხვავებულად ხედავ – სიამაყეს განიჭებს,
რადგან შენ უკვე ტრანსცედენტის (ღმერთის)
გეგმის და გრძნობ.

არა, მეგობარო, სულს არასოდეს არ სძინავს
და ცხოვრება ისეთი რთულია, რომ მისი გაიოლება
არ შეიძლება, გამარტივება კი – უფრო რთულია,
ვიდრე თვით მისი სირთულე... და შენ ცხოვრების
აბსოლუტურ, მესამე ნაწილში გადაღიხარ –
სადაც უკვე აზრობრივად გაცნობიერებულია
ყველაფერი, მაგრამ სხეული გაიცრიცა, გაცვდა,
მოქმედების დრო აღარ დაგრჩა იმიტომ, რომ არ
შეგიძლია, მოვიდა სიცოცხლის მეორე, სულიერ
ფაზაში გადასვლის დრო, ხედავ უამრავ გზას,
მიმართულება-ტრაექტორიებს... მაგრამ ახლა შენი
სულის სიმტკიცე უნდა შემოწმდეს უფლის ბოლო
ტესტით ამ ცხოვრებაში:

„კინემატოგრაფიული წესრიგის მიხედვით
გიჩვენებს ბუნდოვნად, ან ცხადლივ,
რათა კარგად გააანალიზო ცხოვრებაში და
ღვიძილში ყოფნისასაც
ძილი არ გინდოდეს
რათა იცოდე, რომელი გირჩვენია:
სიბრძნე სიცრუისა, თუ
ტყვია სიმართლისთვის!“

საოცარია! ასე მსუბუქად, მოკლედ როგორ
უნდა გადმოცე სამყაროს დამოკიდებულების საიდ-
უმლო ადამიანის მიმართ?!

ეს ქართული მთის ანკარა წყაროსავით მომ-
ღინარე აზრი და სიტყვაა, რაც არაბულებისათვის
ღმერთმა მოჭარბებულად გაიმეტა, ხოლო ქართულ
პოეზიაში ასეთ თემების გამუქებაზე დაკავებული
პოეტისა ქალბატონი არ მახსენდება. გენდერულ

უთანასწორობაზე არ ვქადაგებ, მაგრამ ჩემს ქვეცნობიერში ასეთი თემები, მაინც მამაკაცთა პრეროგატივას განეკუთვნებოდა აქამდე...

ტრაექტორია

სიბრძნედ მონაყოლი
ზეცით მონაქროლი
სული ღვთიური და სული შენეული...
ვიდრემდე შენშია, ვითარცა მესია,
ცხოვრების წესია, არა ხარ ეული!
უნახეს გამებით მის გულს თუ მოსწყდები,
უგონოდ მავალი, ეშმას ხელს მისწვდები
და დაიარები,
გრძნობათ იარებით
უცხო ხვიარებით,
ბურანშერეული
ეს ვერსაცნაური, ძლიერ უცნაური,
ძილად მივარდნა, თუ მისით გარინდება,
მგონია, ჩავარდნა ხახაში ხაროსი,
სადაც ბნელა და ღრმა ძილი გინდება!
გაქრობას გიქადის ძლიერი ტაროსი –
იქ, სადაც ზღვები და მხოლოდ ტინებია.
იქ, სადაც სიფრთხილეს
განძარცულს სამოსით,
თურმე შენთან ერთად
დიდხანს სძინებია!
ეს არის დაცემა, ცოდვით და ტკივილით!
მერე წამოდგომა და ბედზე ჩივილი

* * *

რადგან, ამ მიწის ხარ ათვლის წერტილი
და ხედავ უთვალავ ტრაექტორიას,
საითაც გაიქცევი, იქთვე წაიქცევი,
ბონაპარტე ხარ, თუ ვიქტორია!
მაგრამ ძლიერია
და ღვთისმიერია,
სხივი სინათლისა,
სიტყვა სიმართლისა!
ვითარცა სეტყვა თავს ესხმის სიბნელეს,
იქ, სჩანს სული მისი, გონი და სიქველე!
და აღსდექ სულო, კვლავ შენი ჯერია!
ვიცი, არ ჩააქრობ ღაღარს და კერას!
იქ, შენი ხატია,
შენი სალოცავი!
იქ, შენი მიწაა,
შენ მასზე მლოცავი
და ადამიანებო, იარეთ ერთად!
სული შეაეთეთ! იწამეთ ღმერთად!
რამეთუ, სული ძლიერია!

* * *

ერთგულება
მუდამ შენი ერთგულია სული,
შენმიერია ის, თუ ქვეყნიური.
ერთგულია მაშინაც, როდესაც
გეკიდება რული და არც კი იცი,
საითკენ მიეშურები ძილმორეული
ეს უცნაური, დროებითი გარინდება,
ჩემთვის ყოველთვის
სიკვდილთან ასოცირდება
თუმცა, არ მაშინებს, რადგან
მას თან არ ახლავს
გარდაცვალების შემზარავობა!
თანაც, ვიცი, რომ
ძილად ყოფნასაც შეუძლია
შემოგთავაზოს მცირე იმედი
აი, გამოხვალ სიზმრიდან და
დაგემსხვრევა თავზე მბრუნავი
ძლიერი წნეხი –
შენს ოცნებებს, ბაბუაწვერას
პაწაწინა პარაშუტებივით,
ქარს რომ ატანდა მოუსავლეთში
და ისმის კითხვა:
თუ სძინავს ოდესმე სულს,
შენმიერს, თუნდაც ქვეყნიურს?!
პასუხი ერთია: არასდროს!
შენი ძილად ყოფნისას,
მოაქვს და ამოაქვს
ტვინის იღუმალ შრეებში ჩატენილი
საიდუმლო თეზისები,
რომელთა შესახებაც არაფერი იცოდი.
ან, უბრალოდ ყურადღებას არ აქცევდი
კინემატოგრაფიული წესრიგის მიხედვით
გიჩვენებს ბუნდოვნად, ან ცხადლივ,
რათა, კარგად გააანალიზო და
ღვიძილში ყოფნისას
ძილი არ გინდოდეს!
რათა იცოდე, რომელი გირჩვენია -
სიბრძნე სიცრუისა თუ
ტყვია სიმართლისთვის!

ნანა არაბულის ლექსით – „ჰიმნი ქვეყნიურ სულს“ ოდაა მიძღვნილი ამქვეყნიურ სულზე, რომელიც ადამიანში მიწიერი ცხოვრების დროს ჩამოყალიბდა, მისი საფუძველი ღმერთის საწყისია, მაგრამ განვითარება მატერიალურთან შერწყმით წარმოიქმნა. ზოგიერთი ისე მიდის ამ სამყაროდან, ვერც კი ხვდება, რა მისია დააკისრა ღმერთმა და რატომ აცხოვრა ამ გაუსაძლის მატერიალურ პირობებში, წარმავალ სხეულში დატყვევებული სულით. მას ისიც არ უნდა გაიაზროს, რომ ცხოვრების სულიერ ფაზაში კერაფერ მატერი-

აღურს ვერ წაიღებს, მხოლოდ აქ ჩამოყალიბებული სული გადადის იქით, მაგრამ თუ აქ რაღაც დონემდე არ განვითარდა, მისი სასუფეველში შესასვლელი გზა იკეტება და დახეტილობის სამყაროში განზომილებებს შორის, უბრუნდება ისევ სხვა სხეულს და ეს პროცესი შეიძლება ათასწლეულები გაგრძელდეს...

უსაზღვროა სხეულში ჩაკეტილი ადამიანის გონების ზეგავლენა დროებით დატუსაღებულ სულზე და არც არავინ უარყოფს ამ ფაქტს, მაგრამ რა ფაქიზად და რა სათნოდ მიმართავს პოეტესსა საკუთარ სულს, ღვთიური სულის ნაწილს, როგორ ეფერება მას და ერთ სიტყვა-საც არ ასველებს მასზე, რომ მისი განვითარება მისივე სხეულის, გონების, ცოდნა-გამოცდილების, განათლებისა და მის მიერვე ჩამოყალიბებული გონის სიბრძნის შედეგია...

აი, კლასიკური ნიმუში ადამიანის თავმდაბლობისა – ღვთიური სულის ადამიანში ტრანსფორმაციის მიმართ. ადამიანმა აღიქვა ეს ჭეშმარიტება, ის მზადაა, სულს გაჰყვეს მომავალში, ღმერთთან უფრო ახლოს, მის სადიდებლად...

„მე, შენთან ერთად, ო, სულო, ჩემო, თავისუფლების წყალთან მივედი! შენ, უკვდავი ხარ, მარადიული... რადგანაც მიმზერ მთელი ქვეყნის ჩვილთა თვალებით! ვერაგი ეშმა, ვერრას დაგაკლებს, ამქვეყნად ჩემი გარდაცვალებით! შენ ხარ, ღვთიური ძლიერება დაუსაბამო“...

ამით ყველაფერი თქმულია! აღფრთოვანებული ვარ თქვენი ხედვით და სულის სიდიადით, გმადლობთ!

ჰიმნი ქვეყნიურ სულს

ო, სულო, ჩემო!
მრავალგზის ჩემებრ ტანჯულო,
ჩემებრ ეულო და დაჩაგრულო!
ალბათ, მოგებზრდა
ჩემთან ერთად ჭირთა თმენა და
უდაბნოში ბრმად ხეტიალი,
ნუ მეკითხები, რად იყო ჩვენთვის
ბნელით მოცული, ცრუ და ამაო,
წუთის სოფელი ოხერტიალი!
ჩემი სხეული აგირჩევია შენ, საყუდელად...
თუმცა, იცოდი, რომ ზრწნადია იგი
და წარმავალი
დე, ამაყობდე! –

ვიყავ, ნათელი გზით
ზე მავალი და
არასოდეს ქვე წარმავალი!
შენა ხარ ჩემი დიდი სიმდიდრე!
ჩემი გვირგვინი და ერთგულება!
მოთაყვანე ვარ,
ქვეყნად ყოველგვარ მშვენიერების,
შენზე ლამაზი და საოცარი
ო, სულო, ჩემო, არ მეგულება!
დასაბამიც ხარ, ხარ დასასრულიც
ხან ღოქსასი ხარ, ხან – შეჩვენება!
როცა, აქ ყოფნას, ბნელით მოცულ
ჯურღმულს ვადარებ,
შენი წყალობით, ხან,
სამოთხედაც მომეჩვენება!
შენა ხარ შობის დღესასწაული!
ჩემი რწმენა ხარ, ჩემი იმედი!
მე, შენთან ერთად, ო, სულო, ჩემო,
თავისუფლების წყალთან მივედი!
შენ, უკვდავი ხარ, მარადიული...
რადგანაც მიმზერ მთელი ქვეყნის
ჩვილთა თვალებით!
ვერაგი ეშმა ვერრას დაგაკლებს,
ამქვეყნად ჩემი გარდაცვალებით!
შენ ხარ ღვთიური ძლიერება,
დაუსაბამო,
შენი სიღრმე და სიდიადე
თვით ცის თალს ერწყმის!
შენ ხარ მუსიკა, პოეზია, უკიდევანო...
სიყვარული ხარ,
გადამრჩენელი ქვეყნიერების!
შენა ხარ ჩემი სუსტი წერტილი,
ბასრი მახვილით დაკოდილი
აქილევესს ვგავარ!
ნუ სწუხარ, სულო, მე არ მოვკვდები!
მიძინებული ღომი ვარ და
ღრუბლებზე ვწევარ!

ეს მოკლე წარდგინებაა ქართველი პოეტესას, ქალბატონ ნანა არაბულის შემოქმედების მწირი განხილვით. შეიძლება მას არ გამოუცია ბევრი წიგნი, ლექსთა კრებულები, მაგრამ მისი თვითმყობადი და სრულიად თავისებური პოეზია ზუსტად ავსებს იმ ნიშას, რაც ქართულ პოეზიაშია შექმნილი ამ სტილის ქმნილებების მიმართ.

პარლამ კვანტალიანი,
პოეზიის თაყვანისმცემელი,
პროფესორი ექიმი

რევაზ სირაძის კულტურულ-სამეცნიერო მიღწევანი პეტრიწონის – უმნიშვნელოვანესი ბიზანტინისტური კერის – კვლევის საქმეში

ლალი ურდულაშვილი,
ფილოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი

შუა საუკუნეებში ბიზანტიური კულტურა აღმოჩნდა ერთადერთი პირდაპირი მემკვიდრე ბერძნული ანტიკურობისა. ძველ კულტურათა თანამედროვე მკვლევრის, აკადემიკოს დ. ლიხაჩოვის პათოსს კარგად გადმოსცემს მისი შემდეგი სიტყვები: ჩვენ უნდა დაგუდგათ ძველი წარსულ კულტურებს მომავლის სამსახურისთვის. წარსულის ღირებულებები უნდა გახდნენ ნამდვილი მონაწილენი თანამედროვე ცხოვრებისა.

ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი დასტური კულტურული პროგრესისა არის ძველი ფასეულობანი და სხვადასხვა ეროვნებათა კულტურების განვითარება, მათი გაფრთხილება და მათი ესთეტიკური ღირებულებების გაზიარება, – წერს მედიევისტიკის უდიდესი ავტორიტეტი ვიქტორ ბიკოვი.

როგორც სპეციალურ სამეცნიერო ლიტერატურაში მიუთითებენ, ქართველთა კულტურული კავშირები ბერძნულ სამყაროსთან ჯერ კიდევ ქრისტიანობამდელ ხანაში შეინიშნება. ეს კონტაქტები უფრო მჭიდრო და საგრძნობი გახდა საქართველოში ქრისტიანობის გავრცელების დროიდან, როცა აშკარად გამოიკვეთა ქართველთა რელიგიურ-კულტურული ორიენტაციის ვექტორი და საქართველო სწორედ ბიზანტიის გზით ეზიარა მსოფლიო ქრისტიანულ აზროვნებას. საგულისხმოა მეცნიერთა მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ ბიზანტინიზმის სრულად და ყოველმხრივ ათვისების პროცესში გამოიყოფა კულტურული მეტოქეობის ნიშნები და ქართველები მაქსიმალურად დაუპირისპირდნენ ბიზანტიურ კულტურას სწორედ საკუთარი თვითმყოფადობის გამოვლენის მიზნით. განსაკუთრებული წვლილი ბიზანტინიზმის დანერგვაში მიუძღვის საზღვარგარეთის ორ

უმნიშვნელოვანეს ქართულ სავანეს – ივირონსა და პეტრიწონს.

მოკლედ მიმოვიხილავთ პეტრიწონის მონასტრის დაარსების ისტორიას.

1018 წელს ბიზანტიის იმპერატორმა ბასილი მეორემ ბრძოლით დაიკავა ოქრიდი, ბულგარეთის სახელმწიფოს უკანასკნელი კულტურული ცენტრი. ბულგარეთმა, როგორც დამოუკიდებელმა ადმინისტრაციულმა ერთეულმა, არსებობა შეწყვიტა. კულტურული წინსვლისათვის მეტად მძიმე პირობები შეიქნა, თუმცა ცალკეულ ფეოდალთა ძალისხმევით შენდებოდა ეკლესია-მონასტრები. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია პეტრიწონის ღვთისმშობლის სახელობის მონასტერი, რომელიც 1083 წელს დააარსა დასავლეთის დიდმა დომესტიკმა გრიგოლ ბაკურიანმა თავის ძმა აბასთან ერთად სიკვდილამდე ცოტა ხნით ადრე საკუთარი „ცოდვილი სხეულის განსასვენებლად.“

როგორც ბულგარელი ხელოვნებათმცოდნე ელკა ბაკალოვა აღნიშნავს, გრიგოლის მხოლოდ კეთილშობილური მიზნები არ უნდა ყოფილიყო განმსაზღვრელი ესოდენ გრანდიოზული სამონასტრო კომპლექსის მშენებლობის საქმეში. მკვლევარი იმოწმებს ნიკო მარის თვალსაზრისს იმის თაობაზე, რომ ალექსი კომნენოსმა, რომელიც ყოველგვარი ერესების სასტიკი მოწინააღმდეგე იყო, ხსენებულ მონასტერს საგანგებო მისია დააკისრა.

პლოვდივის ოლქში, სადაც მონასტერი მდებარეობდა, მე-11 საუკუნეში სახლობდნენ სომეხი პავლიკიანელები. პეტრიწონის მონასტერში მოღვაწე ქართველ ბერებს იდეოლოგიური ზეგავლენა უნდა მოეხდინათ მათზე. ტიპიკონში ხაზგასმულია,

რომ ბაჩკოვოს მონასტერი აშენდა, როგორც ციხესიმაგრე პლოვივის ოლქის რელიგიურად არამდგრადი მოსახლეობისათვის. როგორც ელკა ბაკალოვა მიუთითებს თავის საკვალიფიკაციო ნაშრომში, მონასტერი დიდი ხნის განმავლობაში ფლობდა ეკონომიკურ და კულტურულ დამოუკიდებლობას, ჰქონდა უძლიერესი ბიბლიოთეკა და მატერიალური სიმდიდრე. მთავარი ტაძრის გარდა, მონასტერში იყო რამდენიმე ეკლესია, ბაკურიანმა აავი იოანე ნათლისმცემლისა და წმინდა გიორგის სახელობის ტაძრებიც.

პეტრიწონის ქართველთა საგანე იმთავითვე იმსახურებდა მეცნიერთა დიდ ყურადღებას და ამის ნათელი დადასტურებაა აკაკი შანიძის მიერ საგანგებო სამეცნიერო დავალებით პროფესორ რევაზ სირაძის არაერთგზის მივლინება ბულგარეთში .

ბაჩკოვოში ჩატარებული სამეცნიერო კვლევა-ძიების შედეგად, შესაძლებელი გახდა. რევაზ სირაძე გასცნობოდა ისეთ მასალებს, რომლებიც მანამდე უცნობი იყო ქართული მეცნიერებისათვის. ესენია:

1. პეტრიწონის საძვალის ფრესკის უცნობი ძველი ქართული წარწერა მე-14 საუკუნისა;
2. უცნობი ქართული მინაწერი პეტრიწონისეულ ბერძნულ ხელნაწერში სოფიის სინოდალური წიგნთსაცავიდან;
3. პეტრიწონის მონასტრის ორი უცნობი ბერძნული ხელნაწერი მე-19 საუკუნისა;
4. თეოფილაქტე ბულგარელის წერილები იოანე ფილოსოფოსისადმი;
5. თეოფილაქტე ბულგარელის წერილები ბულგარეთში მოღვაწე ბაკურიანისადმი;
6. სუმბათ (საბა) ბაკურიანის ანდერძი;
7. სუმბათის მეუღლე კალის ანდერძი;
8. ბულგარული ცნობები ივერთა მონასტრის შესახებ;
9. ბერძნული მასალები ივერონის ურთიერთობაზე ბულგარეთთან;
10. პეტრიწონთან დაკავშირებული ბულგარული ფოლკლორული გადმოცემები;
11. მასალები პეტრიწონისა და ათონის ივერთა მონასტრის ურთიერთობის ისტორიიდან და სხვა არაერთი მანამდე უცნობი დოკუმენტი თუ ფაქტი. ჩამოთვლილთაგან გამოვყოფთ რამდენიმე საკითხს.

თავის ნაშრომში „ივერონი და პეტრიწონი“ რევაზ სირაძე განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს ღვთისმშობლის მიძინების ეკლესიის მარჯვენა მხარეს დასვენებულ წმინდა მარიამის ხატს, რომელიც ელეუსას ტიპისაა. აქვე მკვლევარი შენიშნავს, რომ ხატის ვერცხლით მოჭედებლობა

და ძელზე შესრულებული ხატწერა ერთმანეთს არ ემთხვევა. ძელზე წერილი ხატი ბევრად უფრო ადრინდელია, ვიდრე პერანგი. მეცნიერის მოსაზრებით, ეს ხატი ოდიგიტრიული დედის გამოსახულება უნდა ყოფილიყო თავდაპირველად, როგორც ივერონის ცნობილი ღვთისმშობლის ხატი პორტაიტისა. ვინაიდან პეტრიწონი ტიპიკალური პრინციპებით დაახლოებული იყო ივერონთან, პირველნიმუშიც სწორედ ივერთა ღვთისმშობლის ხატი უნდა ყოფილიყო. მონასტრის ტიპიკონის საფუძვლიანად შესწავლის შემდგომ, ბატონი რეზო აცხადებს, დოკუმენტურად არსად არ დასტურდება, რომ თავდაპირველი ხატი არ იყო ივერონის პორტაიტისას ტიპისა.

გარდა ამისა, მკვლევარი იმოწმებს ბულგარულ ხალხურ გადმოცემებს, რომლებიც ადასტურებენ, რომ ბაჩკოვოს მონასტრის მთავარი სიწმინდე იყო ღვთისმშობლის უძველესი ხატი ქართული წარწერით. ასევე იშველიებს ბულგარელი მეცნიერის, ირჩეკის სარწმუნო გამოკვლევას იმის თაობაზე, რომ ზემოთ ხსენებული ხატი ნამდვილად არის ასლი ათონის ივერთა ღვთისმშობლის ხატისა. ამასვე ადასტურებს ფრანგი მოგზაურის, ლუკასის ჩანაწერი, რომლის მიხედვითაც მას თავად მოუნახულებია ბაჩკოვოში ლუკა მახარებლის მიერ დაწერილი ღვთისმშობლის ხატი. გადმოცემის თანახმად, ეს ხატი სასწაულებრივად მოხვედრილა საქართველოდან ბულგარეთში, ასევე სასწაულებრივად გაუჩინარებულა და კვლავ გამოჩენილა. ხატჩენის ისტორია წყალს უკავშირდება, ანალოგიურად ათონის პორტაიტის ხატისა. რევაზ სირაძის საბოლოო დასკვნით, ხატების გამოჩენის ისტორია ერთმანეთს შინაარსობრივად ჰგავს იმიტომ, რომ ათონის ივერთა მონასტრის ხატი პირველსახეა პეტრიწონის ხატისა, რაც ცალსახად არეკლილია კიდევ ბულგარულ ფოლკლორში. თავისი მოსაზრების გასამყარებლად, მეცნიერი სამართლიანად შენიშნავს, რომ ბერძნები საგულდაგულოდ ცდილობდნენ ყოველგვარი ქართული კვალის წაშლას და მონასტერი საუკუნეთა მანძილზე ხელიდან ხელში გადადიოდა.

რევაზ სირაძის მეცნიერულ აღმოჩენად უნდა ჩაითვალოს საძვალის ეკლესიის კედელზე მე-14 საუკუნის უცნობი ქართული წარწერის მიგნება იოანე ღვთისმეტყველის ხატის ქვემოთ. ეს ეკლესია მდებარეობს მონასტრიდან 300-400 მეტრის დაშორებით. დადგენილი წესის მიხედვით, მონასტრის კედლებში კრძალავდნენ მხოლოდ ქტიტორთა და უმაღლესი საეკლესიო პირების ნეშტს, ხოლო რიგით მონაზვნებს – კედლებს მიღმა. სათანადო კვლევები ცხადყოფს, რომ ბაჩკოვოს

საძვალის დანიშნულება იყო არა ქტიტორთა დასაფლავება მის ტერიტორიაზე, არამედ მონასტერში მოღვაწე სულიერ ძმათა ნაწილების შენახვა. სწორედ ამ ეკლესიის ფრესკის სიახლოვეს ივარაუდა ბატონმა რეზომ ქართული წარწერის არსებობა. თავის ერთ ბოლო ინტერვიუში რევაზ სირაძე წერს: „რატომღაც ამიჩემდა გონებაში, რომ იქ უნდა ყოფილიყო ქართული წარწერაც“. ეს ვარაუდი მან მონასტრის მხატვარს გაუზიარა. სოფიის უნივერსიტეტის მხარდაჭერით, სპეციალური აპარატურის მეშვეობით, შესაძლებელი გახდა ბათქაშის შიდა შრეში შეღწევა, სადაც მომენტალურად გამოჩნდა ნავარაუდები წარწერა. ბატონი რეზო აქვე ხაზგასმით მიუთითებს, რომ ელკა ბაკალოვას საფუძვლიანი მტკიცებით, მონასტრის მხატვარი იყო ვინმე იოანე ივეროპოლუსი, ანუ იოანე ქართველი.

ახალ მასალათა მოკვლევის შეუქმნე, რევაზ სირაძე საინტერესოდ და ნათლად წარმოაჩენს, თუ რა და რა სახის ურთიერთობებს ამყარებდნენ ბიზანტიელებსა და ბულგარელებთან იქ მოღვაწე ქართველები. მეცნიერის საგანგებო შესწავლის საგანია თეოფილაქტე ბულგარელის ერთ-ერთი წერილი, რომლის ადრესატის ვინაობაც მეცნიერებისათვის დიდხანს სადავო იყო. დაწვრილებით მიმოიხილავს რა წერილის შინაარსს, ანალიზებს ფაქტებსა და მოვლენებს, აკვირდება ქრონოლოგიასა და გეოგრაფიას, რევაზ სირაძე ასკვნის, რომ წერილის ადრესატი არის იოანე პეტრიწი, „საღმრთო ფილოსოფოსი“, როგორც მას უწოდებს თეოფილაქტე ბულგარელი და როგორც მოიხსენიებს მას ძველი ქართული ტრადიცია. წერილის ავტორი მიმართვის ობიექტს წარმოაჩენს იმ ასპექტით, რომ ის არის პირი, რომელიც სულის ღვთაებრივი ჭეშმარიტებისაკენ ზეალსვლას ესწრაფვის, ეს ასოციაციურად უკავშირდება პეტრიწის მიერ დაბუშავებულ „სათნობათა კიბეს“, სადაც განხილულია სულის ღვთაებრივი ზეალსვლის მოძღვრება. ქრონოლოგიურადაც, რ. სირაძის კვლევით, თეოფილაქტეს ოქრიდის კათედრაზე მთავარეპისკოპოსად მოღვაწეობის ხანა ზუსტად ემთხვევა იოანე პეტრიწის მოღვაწეობის პერიოდს პეტრიწონში.

რევაზ სირაძის სამეცნიერო მიღწევად უნდა დასახელდეს იმ სამი უმნიშვნელოვანესი დოკუმენტის აღმოჩენა, რომლებიც მანამდე არ ყოფილა შესწავლილი ჩვენს სამეცნიერო ლიტერატურაში. ეს წერილებია: 1. ბაკურიანისადმი; 2. ბატონ გრიგოლ ბაკურიანს, დიდი დიუნგარიოსის სიძეს; 3. სევასტოს ბაკურიანს.

მეცნიერული პიროვნელობით რევაზ სირაძე ცალსახად მიუთითებს, რომ მართალია, ეს წერ-

ილები ადრეც იყო გამოქვეყნებული, მაგრამ ისინი, ფაქტობრივად, უცნობი რჩებოდა მეცნიერებისათვის. ვრცელი თანამიმდევრული მსჯელობის შედეგად, იგი დაასკვნის, რომ სამივე წერილის ადრესატი ერთი პიროვნებაა, თუმცა ის არაა გრიგოლ ბაკურიანი. ეს არის ახალგაზრდა კაცი, ბაკურიანი, რომლის სამფლობელოებიც ოქრიდის სამრევლოს ფარგლებში მდებარეობდა. იგი ყოფილა განათლებული პიროვნება, რომელსაც სათანადო პატივს მიაგებდნენ ბულგარეთის არისტოკრატიულ წრეებში. წერილები კი დაწერილია იმ პერიოდში, როცა გრიგოლი უკვე ცოცხალთა შორის აღარ იყო.

რევაზ სირაძის მეცნიერულ ინტერესს იწვევს სუმბათ (საბა) ბაკურიანის ძისა და მისი მეუღლის, კალის ანდერძები. აღნიშნული ტექსტებიდან წარმოჩნდება სუმბათისა და კალის კეთილშობილური ბუნება და მათი საქველმოქმედო ზრუნვა ქართული მწერლობის უმნიშვნელოვანესი საზღვარგარეთული კერის-ივირონის-გამლიერებისათვის. სუმბათის ანდერძის თანახმად, ის დაუკრძალავთ ათონზე და კალი მისი საფლავის ადგილისათვის იხდის უზარმაზარი რაოდენობის ოქროს, რითაც ის, ფაქტობრივად, ასაჩუქრებს მონასტერს არაპირდაპირი გზით. რ. სირაძე ყურადღებას ამახვილებს იმ ფაქტზე, რომ სუმბათი და კალი მოხსენებულნი არიან ქართველთა მონასტრის მემორიალურ წიგნში, როგორც ქართული კულტურის მეცენატები.

გრიგოლ და სუმბათ ბაკურიანებთან დაკავშირებული დოკუმენტაციისა და მოღვაწეობის დაწვრილებითი შესწავლის შედეგად, რ. სირაძე ერთმნიშვნელოვნად აცხადებს, რომ ისინი პოეტური ბუნების ადამიანებიც ყოფილან. მათ არა მარტო აინტერესებდათ კულტურულ-ლიტერატურული პროცესები, არამედ თავად იყვნენ პოეტური მუხტის მატარებელი პიროვნებანი. ამ აზრის გამოთქმის უფლებას იძლევა ისეთი თუნდაც იურიდიული ხასიათის დოკუმენტები, როგორიცაა ტიპიკონი და ანდერძი. ისინი ღრმა ლირიზმით განმსჭვალული ტექსტებია, სადაც უდავოდ შენიშნება ავტორთა პოეტური ნიჭი.

საინტერესო და საგულისხმოა რევაზ სირაძის სამეცნიერო დაკვირვებანი პეტრიწონის სალიტერატურო სკოლის ენობრივ თავისებურებებზე. ის ივირონისა და პეტრიწონის სკოლათა შედარებითი ანალიზის გათვალისწინებით, გამოკვეთს პეტრიწონის სამწიგნობრო კერის ლიტერატურულ-ესთეტიკურ პრინციპებს და შემდეგი მსჯელობით წარმოგვიდგენს:

1. პეტრიწონის სკოლის უმთავრესი დამსახურებაა ფილოსოფიური აზრის განვითარება და უმაღლეს დონემდე აყვანა. ამაში უდიდესი და

აჰა, ეს გული

მე ვეფერები ჩემს ცას სამინსოს,
 ღვთიურ წალკოტში ამოსულ იებს.
 დაე, ეს გულიც გქონდეთ სამიზნედ,
 თუ სიყვარული არ მაპატიეთ.
 აჰა ეს გულიც, დაცალეთ სისხლით,
 ვით მიკენური ღვინის ამფორა.
 მერე აწონეთ სულ ყველა მისხლით
 ის მზე, ამ მიწას რომ ეამბორა.
 აჰა, ეს გული, ძოწისფერ სევდას
 გამოვაცოლებ დამსკდარ ბროწეულს
 და ქარს, ამინდებს კვალად რომ რევდა
 და ვერხვებს, ფიქრით ფეხვებმორწეულს.
 აჰა, ეს გული წაიღეთ, შესვით!
 ვიცი, გწყუროდათ, ვით აიაზმა,
 ყველა სტრიქონი დალიეთ პეშვით,
 რაც ღვთიურ მადლით მზით მოიკაზმა.
 აჰა, ეს გული, დაფლითეთ, დაწვით,
 როგორც პოეტის, როგორაც შელის,
 როგორც ბადაგი, დალიეთ ყანწით,
 თუ თქვენს ტკივილებს კურნებად შველის.
 მე ვეფერები ამ მთებს, ამ ვაზებს,
 ისე იმგვარად, რაც შემიძლია.
 ვხელავ ათასგვარ დროის ჯამბაზებს,
 ნიღბებს რომ დროის კარზე იცვლიან.
 მაგრამ... ეს გული სავსე ჭურია,
 ვეღარ შეირევს გესლს და ბალღამებს.
 მე სიყვარულის წყარო მწყურია
 და სიყვარულით, ლექსად ვალამებს!

უპირველესი როლი მიუძღვის იოანე პეტრიწს. პეტრიწმა მოხსნა ანტიკური ფილოსოფიისა და მითოლოგიისადმი ტრადიციული მიმართება. პეტრიწისეული სიახლე ქრისტოლოგიის ახლებური განვითარება და მიდგომა იყო.

2. რ. სირაძე საგანგებოდ გამოყოფს პეტრიწონელთა დამსახურებას მეტაფრასტიკის განვითარების კუთხით. ამ მხრივ უმთავრეს მონაპოვრად მიაჩნია იოანე ქსიფილინოსის მეტაფრასტული კრებული.

3. მსჯელობს რა პეტრიწონის სალიტერატურო სკოლის ენობრივ თავისებურებებზე, მეცნიერი ათონის მოღვაწეთა შრომებში ხედავს თხზულებათა გაქართულების ტენდენციას, ხოლო პეტრიწონელები ქართული ენის ბერძნულად გაწყობას ცდილობენო, თუმცა, მისივე აზრით, ორივე შემთხვევაში იგრძნობა ეროვნული კულტურის ამაღლების მცდელობა.

ზემოთ მოხმობილი დისკურსიდან გამოდინარე, ყოველივეს გათვალისწინებით, გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ უდავოდ უმნიშვნელოვანესია პროფესორ რევაზ სირაძის ღვაწლი ბულგარულ-ქართულ-ბიზანტიური ურთიერთობების შესწავლის საქმეში. მან თავისი მაღალპროფესიული ცოდნითა და აკადემიური კვლევებით ნათელი მოჰფინა ჩვენი კულტურისა და ისტორიისათვის არაერთ საკვანძო საკითხს და გააღრმავა მედიევსტიკის რთული და საინტერესო სფერო.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. კობახიძე ნ. ინტერვიუ რევაზ სირაძესთან, ჟურნ. „სარკე“, №45, 2012.
2. სირაძე რ. – რევაზ სირაძე, წერილები, თბილისი, 1980.
3. სირაძე რ. – რევაზ სირაძე, ლიტერატურულ-ესთეტიკური ნარკვევები, თბილისი, 1987.
4. სიტყვა ხატადქმნილი – რევაზ სირაძე-80, თბილისი, 2016.
5. ხინთიბიძე ე. – ელგუჯა ხინთიბიძე, ქართულ-ბიზანტიური ლიტერატურული ურთიერთობის ისტორიისათვის, თბილისი, 1982.
6. Бакалова Э. – Стенная роспись в церкви-гробнице Бачковского Монастыря, София, 1967.
7. Бычков В. В. – Византийская Эстетика, Москва, 1977.
8. Бычков В. В. – Малая история Византийской Эстетики, Киев, 1991.

ოქანსისკნელი მოჰიკანი

ჯუბა ლუბანი

ჩემი ზაალ ბოტკოველი

საუკუნეების ქარ-ცეცხლში გამოვლილი ქართული მწერლობა მეოცე საუკუნემ ზენიტში აიყვანა. ყველა თანამდებობაზე, ყველა ჩინის მანდატზე პოპულარული ქართველი მწერლის წიგნაკი და ავტორიტეტი გახლდათ...

ახალ ეპოქაში, ინსტიტუციების, ინსტიტუტების ნგრევის ჟამს არ გამორჩენიათ ის დიდებულება, რითიც ყველა დროს ამაცობდა და იამაყებს ძველ იბერიელთა ქვეყანა. ეს სიამაყე – დიდებული ქართული მწერლობა გახლავთ, თითქმის ერთადერთი ინსტიტუტი, რომელიც ერის, მისი გენეტიკური კოდისა და ადატ-წესების, ზნეობრივი კატეგორიების სადარაჯოზე დგას ამ ყველაზე რთულ და უიმედო დროს.

ყველასგან მიტოვებული, დამცირებული, კუთხეში მიყენებული მაინც ასერხებს შეინარჩუნოს წონასწორობა და ქვეყნის გადამრჩენელთა, მის ბედზე მაფიქრალთა ავანგარდში იდგეს.

მიუხედავად იმისა, რომ გასული საუკუნის სამოციანელთა ბრწყინვალე თაობა მარადიულ სამკვიდროს დაუბრუნდა და თითო-ოროლას გარდა თითქმის აღარავინ დარჩა ძველ მოჰიკანთაგან, კიდევ არიან ადამიანები, რომელთა მხრებზე დღევანდელი ქართული მწერლობა დგას.

სწორედ ერთ-ერთი მათგანია ბატონი ზაალ ბოტკოველი, ეს რინდი, თავმდაბალი და ღრმად განათლებული პიროვნება.

მიუხედავად იმისა, რომ ბატონი ზაალი დღე-

ვანდლობის გამორჩეული მწერალი და საზოგადო მოღვაწეა, ზოგჯერ იმ დიდ რეჟისორსა და კომპოზიტორს მაგონებს, მათი ფილმები და მუსიკალური ნაწარმოებები რომ უფრო იციან, ვიდრე მათი ავტორები.

ღიას, ბატონი ზაალ ბოტკოველი დღევანდელი ქართული მწერლობის რეჟისორი და ერთგვარი ადიუტანტია.

მაგანს რომ ჰგონია (არ ეღიროსოთ) სასახლე-წართმეული, დაფინანსების გარეშე დატოვებული ქართული მწერლობა სულს დაფავს, მინდა ვუთხრა, რომ ჯერ კიდევ არის რაღაც ადგილი, მწერლისთვის უფრო დილეგს რომ ჰკავს, ვიდრე სა-მუშაო ოთახს და ამ დილეგ-ოთახში გამოკეტილნი, უფულ-პუროდ დარჩენილნი მწერლები ძალ-ღონეს არ იშურებენ, რათა არ ჩაქრეს ჯერ კიდევ იაკობ ცურტაველის დროს (და მანამდეც) დანთებული სამენოვანი ქართული მწერლობის ჩირაღდანი!..

ამ კარცერ-დილეგში მსხდომთა მხრებზეა დღევანდელი მწერლობის არსებობა და შენარჩუნება... ბევრს თუ არა, იმას მაინც ასერხებენ, რომ უპატივოდ არავინ დარჩეთ, საიუბილეო მილოცვები გაუგზავნონ, საღამოები მოუწყონ და შიგადაშიგ წიგნებიც გამოსცენ...

მწერალთა კავშირის ლიტერატურული ორგანოს „მწერლის გაზეთის“ თითქმის ყოველ მეორე ნომერში იხილავთ ღვაწლმოსილ მწერალთა საიუბილეო მილოცვებს, რომელიც მარტო ფასადური ქება-დიდება კი არა, მწერლის ცხოვრების დახასიათება და მისი შემოქმედების მიმოხილვაა...

რა თქმა უნდა, ეს მილოცვა-მისაღმება მწერალთა კავშირის სახელით ქვეყნდება, მაგრამ „ვეფხისა და მოყმის“ ავტორისა არ იყოს, ამ წერილებსაც კულისებში მდგომი ერთი ავტორი ჰკავს და ეს ავტორი ბატონი ზაალ ბოტკოველია, რომელიც კაზმული სიტყვით, დარბაისლური ტექსტით გულ-ჯიგრიანად აწყობს გაზეთის ფურცლებზე ფოლიანტებად დაფენილ ლამაზ სტრიქონებს!..

ეს, კულისებს რაც შეეხება.

სხვა მხრივ კი, ყველასთვის ცნობილია მისი ერუდირებული, ამასთანავე, მკაცრი და პრინციპული გამოსვლები სხვადასხვა საკითხზე.

ვისაც ერთხელ მაინც მისთვის მოუსმენია, დამეთანხმება, როგორი ორატორული ნიჭით დაჯილდოებული მწერალი და რიტორი ჰკავს სიტყვაკაზმულ ქართულ მწერლობას.

ამ დღევანდელ პატარა წერილში არ შევეხები მის თარგმანებს, ლიტერატურულ-კრიტიკულ წერილებსა და პუბლიცისტურ სტატიებს, მაგრამ ორიოდ სიტყვით ავლნიშნავ სამი წლის წინ მისი ავტორობით გამოცემულ წიგნს – „რაც ერთხელ

ცხოვლად სულს დააჩნდების“.

ეს წიგნი არის არა მარტო რიგ მწერალთა პორტრეტი ან კრიტიკული ესსე, არამედ ერთგვარი მონოგრაფია ბოლო წლებში განვითარებული კატაკლიზმების შესახებ...

კითხულობ ამ ლამაზ გამოცემას და გრძნობ, რამხელა სიყვარულის ტარება შეუძლია ადამიანს, რომ ასე გულით წერო სხვაზე, რამხელა ნებისყოფა უნდა გქონდეს, რომ ასეთი თავდაჭერილობით ისაუბრო იმ დროზე და ხალხზე, რომლებმაც ასე გაწირეს ქართული მწერლობა და ყოველივე, რაც ზნეობას და კულტურას ემსახურება.

მწერლობის გარდა არ შემიძლია გვერდი ავუარო ბატონ ზაალ ბოტკოველის პიროვნებას, მის ადამიანურ და კაცთმოყვარე ბუნებას...

ბატონ ზაალს, როგორც ყველა დანარჩენ ჩემთვის მიუწვდომელ პოეტსა და მწერალს, რაც ლიტერატურული ჟურნალ-გაზეთების კითხვა დავიწყე, იმ დღიდან ვიცნობ...

ის ბავშვობიდანვე სახელოვან ქართველ მწერალთა გვერდით იდგა და ხშირად ნახავდით როგორც ფოტოებზე, ასევე გაზეთის ფურცლებზე...

სახელი და გვარიც პოეტური აქვს და გასაკვირი არაა, მხსომებოდა...

პირადად ბატონ ზაალს რამდენიმე წლის წინ, შიო მღვიმელის ქალიშვილის, ქ-ნ ქეთევან ქუჩუკაშვილის პანაშვიდზე შევხვდი, უფრო სწორად იქ მიმავალს...

მორიდებით მივესალმე, რადგან არ მიცნობდა. მან კი შემაჩერა, მომიკითხა – შენ ძალიან უყვარხარ თემურ ჩალაბაშვილს, ვიცი, როგორი ბიჭიც ხარ და, აბა, შენ იცი, მივხედოთ ქალბატონ ქეთევანის გასვენების საქმეებსო...

მოგეხსენებათ, ბოლო დროს, ეს დიდებული მწერლის შვილი და თავადაც არაჩვეულებრივი მწერალი უსახლკაროდ იყო დარჩენილი და მძიმე პირობებში ცხოვრობდა...

ბატონი ზაალის სიტყვებმა იმხელა სითბო ჩამიღვარა სულში, თითქოს იმ ცივ საღამოს მზის ცხრავე თვალი ჩემკენ იყო მომართული.

ბევრი რამის თქმა შემიძლია ბატონ ზაალზე, მაგრამ აქ კიდევ ერთ ამბავს გავიხსენებ:

სამი-ოთხი წლის წინ, ბატონ თემურ ჩალაბაშვილს შეხვედრა მოუწყვეს მესტიაში. ექვსნი ვიყავით: ბატონი თემური, ბატონი ზაალი, ბატონები – ივანე ჯაფარიძე და ერეკლე საღლიანი, ჩემი მეგობარი ელუარდ უგულავა და მე.

გზად ერთ-ერთ სასაფლაოსთან შევჩერდით. უცბად ბატონმა ზაალმა გვერდზე გამიხმო, 50-ლარიანი გამომიწოდა და მითხრა – წინა დღეს წიგნი ხომ მაჩუქე, ეს ფული კი, მაშინ რომ მომეცი ჩემი ავტორობით გამოცემული წიგნისთვის (ანთოლოგიაზე იყო საუბარი, რომლისთვისაც ფულს ვაგროვებდით), ისაა და გიბრუნებო...

კარგა ხანი იყო გასული იმ დროიდან, თანაც ის წიგნიც კონკრეტულად მისი არ იყო, მაგრამ უარი არაფრით არ მიიღო და ის კი არა, სადილის თანხაც მთლიანად თავად გადაიხდა.

შეიძლება ეს ვითომ ერთი შეხედვით უმნიშვნელო ამბავი ზოგისთვის არაფერს ნიშნავდეს, ჩემთვის კი, როცა მაშინ უფულობასაც არ ვუჩიოდი, ბევრის მთქმელი იყო.

მე არ განვეკუთვნები იმ ადამიანთა რიცხვს, დიდ მწერალთა სახელები წიგნის რედაქტორობისთვის რომ სჭირდებათ, მათი ხელმოწერებით ამაყობენ და სადაც დასჭირდებათ, უცბად მათი ტოლები ხდებიან, ზოგჯერ უფრო დიდებიც და მაღლიდან განიკითხავენ.

დიდი კაცის უბრალო მოკითხვა და საღამო მთელი ცხოვრება მალამოსავით მიამებს სულს და სხეულს.

ასეთია ჩემთვის ზაალ ბოტკოველი, მის ყოველ მოსაღმებაში, ყოველ მოკითხვაში სითბოს და სიყვარულს ვგრძნობ და მიყვარს თავადაც.

სინთაი სელაშვილი-ბაქაუჩი

თანაგრძნობის საზღაური

ისევ ვერ დაიბინა, გვერდი იბრუნა, თვალები ცრემლებით ჰქონდა სავსე, ხელით ბალიშს ეფერებოდა, თავისკენ მოიზიდა, მაგრად ჩაიხუტა: „მენტრები ჩემო გიორგი, უსაშველოდ მენტრები, დიდი ტკივილი ხარ... შენთან მინდა“.

საწოლის კიდეზე ჩამოვდა, მარტოობა ჰკლავდა... ორმოცი დღე ახალი გასული იყო. მთელი ცხოვრება ერთად გაატარეს. ჭირსა თუ ლხინში მუდამ ესმოდათ ერთმანეთის. ორი ბიჭი გაზარდეს, მიუხედავად დიდი თხოვნისა, დასაფლავების შემდეგ შვილებს არ გაჰყვა. მარტო ცხოვრება ისურვა – იქ, სადაც გიორგი დაკარგა.

წამოდგა, შავ ხალათს ხელით მისწვდა და კიდევ ერთხელ ჩაველიჯა გული. შავი ტანსაცმელი... როგორ ჩამაშავე, ჩემო გიორგი. ნელი ნაბიჯით ჩაუყვა სარდაფში ჩამავალ კიბეს. სინათლე ჩართო. მუდლის სამშენებლო იარაღებს მოჰკრა თვალი. ყველაფერი ლამაზად ეწყო, ისე, როგორც გიორგის ჰქონდა ჩვევად. იქვე, პატარა სკამზე, ჩამოვდა... ფიქრებმა შორს წაიღო. ახსენდებოდა პირველი შეხვედრა, გასიერება, ქორწილი. ოჯახის მძიმე ტვირთი ერთად რომ ზიდეს. თვალებიდან ნიაღვარივით მოედინებოდა ცრემლები. თავზე დაათენდა. ასე ხდებოდა თითქმის ყოველ ღამეს. შვებას გვრიდა იქ ყოფნა. არ სურდა არავისთან ურთიერთობა. გიორგის გარეშე სუნთქვაც კი უჭირდა. ფიქრობდა: „გიორგი ჩემო ტკივილო, უშენოდ სიცოცხლე არ მინდა, ჩემთვის ყველაფერი დამთავრდა“.

შეწუხდნენ შვილები. დედას ვერ უკავშირდებოდნენ, რადგან ელენემ ინტერნეტი და მობილური გათიშა. ჭიშკარსაც ხშირად კეტავდა.

მეზობლის ქალი ფრთხილად ჩავიდა სარდაფში, ელენეს სკამზე ჩასდინებოდა. მკლავზე ოდნავ შეეხო. ელენე მე ვარ ნინო, არ შეგეშინდეს. – ელენემ გაოცებულმა ჰკითხა: ჭიშკარი დაკეტილი იყო, როგორ

შემოხველი?

– იძულებული გავხდი ღობეზე გადმოვსულიყავი. შენი შვილების ცოდვით აღარ ვარ. ყოველი დღე სატანჯველოდ უქციე. მამა ახალი გარდაცვლილი ჰყავთ, შენ შესახებ კი არაფერი იციან. მთხოვეს, მოესულიყავი. გუშინაც ვიყავი, გემახლი, ვერ გაგაგონე. ჩართე ინტერნეტი, დაენახე შვილებს, ცოდონი არიან.

ელენე შეცბა: „დედა მოგიკვდეთ, შვილებო, დარდმა ისე წამიღო არ მიფიქრია თქვენზე, მაპატიეთ“...

სარდაფიდან ნელი ნაბიჯით ამოვიდა, დასუსტებულიყო, ფერიც აღარ ჰქონდა. ბიჭებს დაუკავშირდა. გაიხარეს შვილებმა, ბევრი თხოვნის შემდეგ პირობა დაადებინეს, რომ ყოველდღე გააგონებდა მათ ხმას.

ინტერნეტი რომ ჩართო, ბევრი პასუხგაუცემელი სამძიმრის შეტყობინება დახვდა. მათ შორის რამდენიმე ვინმე ოთარისაგან.

– ვერ გიხსენებთ, ვინ ბრძანდებით? – მისწერა ელენემ.

– მაღლობა, ქალბატონო ელენე, რომ მიპასუხეთ, სამაგიეროდ მე გიცნობთ. ასეთი მოხდენილი ქალბატონი არ უნდა ჩაიკეტოთ. ქვრივებსაც აქვთ ბედნიერების უფლება.

ელენემ არაფრად ჩაავლო მისი სიტყვები, რადგან თვლიდა, რომ გიორგის გარეშე მისი სიცოცხლე დამთავრებული იყო.

დრო გადიოდა... ოთარი არ ეშვებოდა. მისი შეტყობინებები საინტერესო გახდა ელენესთვის, რადგან სიმშვიდე მოჰქონდათ.

ერთ საღამოს, როდესაც ოთარის ტელეფონის ზარმა მოსვენება დაუკარგა, ელენემ ყურმილი აიღო, საუბარი არ აცალა და უთხრა:

– მაღლობელი ვარ თქვენი, ისეთ დროს გამოჩნდით, როდესაც ვერც კი წარმოვიდგენდი რომ სიცოცხლის ხალისი ოდესმე დამიბრუნდებოდა. თქვენ ის შებედილი, რაც ჩემმა შვილებმაც კი ვერ შეძლეს. სარდაფიდან ამომიყვანეთ. თითოეული თქვენი სიტყვა წამალივით იყო, რისთვისაც დიდ მაღლობას გინდით. მაპატიეთ, ამ ხნის მანძილზე არ მიკითხავს: „ოჯახი თუ გყავთ?“

– ოთარმა უპასუხა: მყავს ერთი ქალიშვილი, რომელიც გათხოვილია და მძიმედ ავადმყოფი მუუღლე. მე კი უმუშევარი ვარ. – ელენე შეწუხდა, გული სიბრაღით აევსო, პირველი რაც გაიფიქრა, ის იყო, რომ ფინანსურად დახმარებოდა მას. შვილებს ესაუბრა და გარკვეული თანხა სთხოვა. ბიჭებს გაუხარდათ, რომ დედა მდგომარეობიდან გამოდიოდა და მეორე დღესვე ჩაურიცხეს.

– ოთარს შეატყობინა: „თქვენი ცოლის სამკურნალოდ მსურს თანხა ჩავირიცხოთ, უარი არ მითხრათ, რისთვისაც პირადი ნომერი მჭირდება“... – ოთარი სიხარულით დასთანხმდა.

ასე განმეორდა რამდენჯერმე. როდესაც ელენე ქვითარს ჩაიდებდა ჩანთაში, სახეზე ღიმილი აუ-

თამაშდებოდა. უხაროდა, რომ ეხმარებოდა ადამიანს ვინც მისი კარგად ყოფნისთვის იბრძოდა.

ცოტა ხანში ოთარი ისე გათავსდებოდა, რომ უკვე თვითონ სთხოვდა ელენეს ფულს, რისთვისაც ათას ტყუილს იგონებდა, ხოლო როდესაც უარს მიიღებდა, საშინლად ილანძვებოდა.

ელენე ველარ გაერკვია, თუ რა ხდებოდა მის თავს. თუმცა სიბრაღის გრძობა მაინც არ დაუკარგავს გამოძალავებლად ქცეული ოთარის მიმართ. ცდილობდა, მისი გული გაეხარებინა. არც მალავდა, ყველას უყვებოდა თვალგაბრწყინებული, თუ როგორ ეხმარებოდა ადამიანს, რომელმაც მის სიცოცხლეს აზრი დაუბრუნა.

ისეც ხდებოდა, რომ თუ თანხა, რომელსაც ოთარი ითხოვდა, ელენეს არ გააჩნდა, ოთარი იწყებდა დაყვივრებას: მე თქვენ დრო დაგიტოვებ, ღებრესისაგან გიხსენით“...

ელენე მის სიტყვებს ყურადღებას არ აქცევდა. ებრალებოდა, გაჭირვებამ ნერვები დააწყვიტა, „როდესაც ცუდად ვიყავი, ხომ არ მიმატოვა? მაშინვე დაბრუნდა... უნდა გავუგო“...

გვრძობ, ჩემი ახლობლები ვერ მიგებენ. სამწუხაროდ, სიკეთეს და ადამიანის დახმარების სურვილს ხშირად სიგიჟედ გითვლიან. მაგრამ კარგად ვაცნობიერებ, რას ვაკეთებ. თუ გაჭირვებულს არ დაეხმარე, თუ არ გეცოდება, აბა, ეკლესიაში რისთვის დადინარ? ადამიანებს ერთმანეთის აღარ სჯერათ, ეს კი დალუპვისკენ მოგვაქანებს“... – ფიქრობდა ელენე.

ელენემ ოთარის სურათი კომპიუტერთან ახლოს მიიტანა, იქიდან უმზერდა ჯანდონით სახეს მამაკაცი. უყურებდა და ფიქრობდა: ნუთუ მართა ასე უჭირს? და უეცრად მიიღო გადაწყვეტილება, რომ პირადად შეხვედროდა. შეტყობინებაც გაუგზავნა: „ჩამოვდივარ თბილისში და დამხვდით“.

ოთარს ვერ წარმოუდგინა, რომ ელენე შეხვედრას სთხოვდა. შეცბა, მაგრამ, როგორც იქნა, თავს მოერია და პასუხი დაუბრუნა: „სულმოუთქმელად გელოდები“.

ელენე ღილადრიანად ადგა. კარადის ორივე კარი ფართოდ გამოაღო, ყველაზე ლამაზი კაბა შეარჩია, რაც არ უნდა იყოს წელიწადზე მეტია მიწერ-მოწერა აკავშირებდათ; ერთმანეთი კი არ ენახათ. კიდევ ერთხელ შეავლო თვალი სარკეში თავის თავს და კმაყოფილი გავიდა ქუჩაში.

ელენე ელოდა ოთარს თითქმის ნახევარი საათი, ის კი არ ჩანდა. გულმა უსიამოვნოდ დაუწყო ძეგრა. გადაწყვიტა, მისთვის დაერეკა. ის იყო ჩანთიდან ტელეფონის ამოღება დააპირა, რომ მის წინ გაჩნდა ერთი ჩია, ფერმკრთალი კაცი.

ელენეს ყურადღება გაცვეთილმა, ქუსლებმობრეცილმა ფეხსაცმელმა მიიპყრო. გამხდარ ფეხებზე შემოტმასნოდა მოძველებული ჯინსის შარვალი, გაცრეცილ ძველ სვიტრში კი ჩაკარგოდა მხრები.

– ქალბატონო ელენე, მე ვარ, ოთარი... ელენე გაოგნებული უყურებდა. ასეთ ოთარს ნამდვილად არ ელოდა.

– თქვენი მოსვლის წუთიდან მე აქ ვარ, შორიდან გიყურებდით და თვალს არ გამოვრებდით, მერიდებოდა ახლოს მოსვლა, ის ოთარი, რომელსაც თქვენ სურათით იცნობდით, დიდი ხნის წინ იყო. სამწუხაროდ, დღეს ასე გამოვიყურები.

– დუმდა ელენე, სიტყვებს ვერ პოულობდა, კარგა ხანს ასე იყო.

– ოთარმა საუბარი გააგრძელა: ასე ვარსებობ, ვუკავშირდები ასაკოვან ქალბატონებს, მათ ნდობას მოვიპოვებ, ისინი კი ფინანსურად მეხმარებიან, გარკვეული დროის შემდეგ კი ვქრები. თქვენ სულ სხვა ხართ. მთელი დამე ვფიქრობდი, შეგხვედროდით თუ არა, მაგრამ სხვა გზა არ მქონდა, უნდა მოვსულიყავი, – დაამთავრა სათქმელი და წავიდა.

იღგა გაოგნებული ქვადქცეული ელენე. ეს ჩემს თავს ხდება? მთელი გზა ისე იმეზავრა, რომ მდგომარეობის გაცნობიერება უჭირდა. ოთახში შევიდა, შეხედა კომპიუტერს და გულდაწყვეტილმა გაიფიქრა: „თანამედროვე ტექნოლოგია, რამდენ ქალს აუხნია თავგზა? გაუმწარა სიცოცხლე? მართალია ურთიერთობები გამარტივდა, მაგრამ რაც მთავარია, ღირებულებები დაიკარგა.“

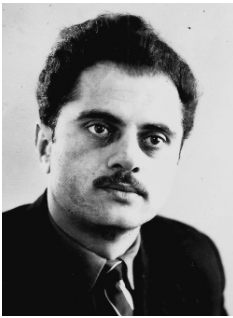
დაღონებული ჩაჯდა სავარძელში: „ღმერთო, ნუთუ ეს სინამდვილეში ხდება?“ – თვალწინ დაუდგა დაჩაივებული, განადგურებული ოთარი. და ელენე ებრძოდა საკუთარ თავს. ხან გული მოსდიოდა, ხან კი სიბრაღის ცრემლები სდიოდა. რამდენ მართობელა ქალს გამოსძალა ფული? არ ასვენებდა ფიქრი და მაინც ებრალებოდა გასაცოლავებული ადამიანი, რომელსაც მცდარი გზა აერჩია ოჯახის გადასარჩენად.

ყოველივე ამის შემდეგ ის მაინც აგრძელებდა ოთარის დახმარებას. ელენემ ნაცნობებიც კი შეაწუხა, რომ ოთარისთვის სამსახური ემოვა, ვინაიდან მან პირობა მისცა, რომ მსგავს საქმიანობას შეემშვებოდა, მაგრამ არავინ ისურვა განადგურებული კაცის გვერდში დაყენება. ელენე არ ნებდებოდა. სულ ამბობდა: „მე ვხედავ ოთარში გაჭირვებულ ადამიანს, შეიძლება ის სულაც არ იყო ჩემთან საუბრის ხასიათზე, მაშინ, როდესაც სასოწარკვეთილი ვიყავი, მაგრამ არ მტოვებდა უყურადღებოდ. თანაგრძობის სიტყვებს მეუბნებოდა. მაშინვე დაბრუნდა. ანლა კი მე მიმაქვს გულამდე მისი გასაჭირი“.

ამის შემდეგ ის მაინც ეხმარებოდა კაცს, რომელიც გაჭირვებამ გამოძალავებლად აქცია. ელენესთვის კი ის იყო ადამიანი, რომელმაც სიცოცხლის ხალისი დაუბრუნა.

ამ ამბის გამო სოფელმა მას სულელი ელენე შეარქვა.

ვახსანბ ბეჩიქიძე

მშვიდობით, საქართველო!

ვახსანბ ბეჩიქიძე დაიბადა 1938 წლის 22 ივნისს, ბორჯომის რაიონის სოფელ ბალანთაში. 1943 წელს სოფელ ბალანთის 7-წლიანი სკოლის პირველ კლასში შევიდა; 1944 წელს ოჯახი საცხოვრებლად გადავიდა ახალციხის რაიონის სოფელ მინაძეში. 1955 წელს წარჩინებით დაამთავრა ახალციხის №1 საშუალო სკოლა.

დაამთავრა ნიკოლოზ ბარათაშვილის სახელობის გორის პედაგოგიური ინსტიტუტის ისტორიო-ფილოლოგიის ფაკულტეტი. 5 წელიწადი ამ სასწავლო დაწესებულებაში ეწეოდა სასწავლო და მხატვრულ-ლიტერატურულ შრომით საქმიანობას. მონაწილეობდა ინსტიტუტის შემოქმედებით წრეში. მისი პირველი ლექსი 1960 წელს დაიბეჭდა ალმანახ „მერანში“. ინტენსიურად აქვეყნებდა ლექსებს ინსტიტუტისა და ქალაქის პერიოდული პრესის ფურცლებზე.

1962 წელს წარჩინებით დაამთავრა ინსტიტუტი და სხვადასხვა დროს მასწავლებლად მუშაობდა ვალეს საშუალო და 8-წლიან სკოლებში. 1973 წლიდან 2008 წლამდე, ვალეს №29 პროფსასწავლებელში ჯერ დირექტორის მოადგილედ, შემდეგ დირექტორად მუშაობდა.

გამოცემული მატებს ორი წიგნი: ლექსების კრებული – „მხოლოდ სიყვარული“ და მოთხრობების კრებული – „გზა“.

ვალეს მკვიდრ, აწ გარდაცვლილ ბატონ შალვა მოსესვილითან ერთად ადგილობრივი ძალებით დააარსა მხატვრულ-შემოქმედებითი საზოგადოება „ობიზარი“. გამოიცა 5 კრებული-ალმანახი: „ობიზარი“.

მისი ჩემი შემოქმედებითი ნაზრევი პერიოდულად იბეჭდება ვახეთ „ლიტერატურული მესხეთის“ ფურცლებზე.

ბორჯომბაღის მატარებლის სადგურის ბაქანზე ხალხი უჩვეულოდ ირეოდა; გაჩერების სურვილი კი არავის გასჩენია, ან კი ვის გაუჩნდებოდა, ვინ მოისურვებდა ამას. ყოველ ათიოდე ნაბიჯზე მილიციის მსახურები და კიდევ სხვანიც, იღვწენ და ყველა გამვლელს თუ გამოძვლელს მკაცრი ტონით მიმართავდნენ; გაიარეთ, – გაიარეთ, არ გაჩერდეთ!... და იმათ სიანხლოვეს შემოსულ-მოხვედრილნიც მიდიოდნენ, არ ჩერდებოდნენ. თითქოს იმ არე-მარეს შავ ჭირს დაუდგამს სარეცელიო, ახლოსაც არ ეკარებოდა ვინმე.

აგერ თბილისი-ბორჯომის მატარებელმა მოაყვირა კიდევ, პირველ ბაქანზე ჩემ თვალწინ ჩამოგრძელებდა ნათელი და ფართო სარკმელებიანი, ღია მომწვანო მოცისფრო ფერებით გაფერილი მატარებელი, მაგრამ ჩვეულებრივზე გაცილებით ადრე გააშორეს იგი იმ პირველ ბაქანს.

– ეს რას ნიშნავსო? – კითხულობდა იქ მოსულთაგან ზოგი, ზოგი უხმოდ საგონებელში იყო ჩავარდნილი, რაღაცა ახალსა და უსიამოვნოს ელოდა. აი, ასეთთა შორის ვიყავით ჩვენც; მე, ბიძაჩემი და კიდევ რამდენიმე ჩვენი ახლობელი, რომელთაც მოესწროთ და შეეტყვოთ დეიდაჩემის ოჯახზე დამტყდარი უბედურება.

სამგზავრო მატარებელმა დატოვა თუ არა ბაქანი, სულ ორიოდვე წუთიც არც კი იყო გასული, რომ ორთქლმაგვალმა ერთადერთი მოწითალო ფერის, ყრუ კედლებიანი, ზემო კიდურა კუთხეებში ვიწრო ცხაურიანი სარკმელები რომ ჰქონდა დაყენებული, ვაგონი კენტად ჩამოაყენა რკინიგზის ლიანდაგზე.

სამარისებური სიჩუმე ჩამოწვა, დრო და დრო ვიდაცის მძიმე სუნთქვისა და ამოხვერის ხმა თუ მომესმოდა, თორემ იმ წუთებში იმ არემარეს სასიკვდილო ზეწარი გადააფარესო თითქოს, სხვაგვარი შეგრძნება არც მაშინ არა მქონია და არც ახლა მაქვს.

მთავარი სადგურის კარების გაღების ხმამ მეცა და სხვა იქ მდგომიც იმ მხარეზე შეგვატრიალა. ახლალა შევნიშნე, რომ ის კარი დახურული იყო და ახლა გააღეს.

– გამცილებელიო ახლობლებო, ყველას მოგმართავთ; ზედმეტ აურზაურს ნუ გამართავთ, თავი შეიკავეთ, საქმეს ნუ გააუარესებთ, ზედმეტობით ვერაფერს უშველით, წამსვლელებსაც (მისჯილებსო – ასე ითქვა, როგორც მასსოვს) და საკუთარ თავსაც უფრო მეტს აწებთ; დრო გამოთხოვებისათვის ოცდაათი წუთია – გიმეორებთ, მოიქეცით ისე, საქმეს რომ სჭირდება!

– ჩვენი რაიონიდან, კერძოდ ბორჯომიდან გასახლებულნი რამდენიმე ოჯახი იყო, ამ დღეს, რომ ატოვინებდნენ მშობლიურ კერას!

მთელი საქართველოდან თბილისში შეკრებენობევრნი არიანო – ასეთ ხმებს მოვკარი ყური.

ორიოდვე წუთში ყურთასმენის წამლებ, გულის ამაფორიაქებელ უცხო საგონებელ ვოჯჯონეთად იქცა მოედანი. ვის, რომელ კატეგორიის, მოზარეთა რომელ

ჯგუფს ვეკუთვნოდი, არ ვიცოდი, მეც ვტიროდი, მაგრამ ნამდვილად არ მახსოვს, რატომ? ისეთი რა ხდებოდა უსაშველო და გამოუსწორებელი, მერე და რაა, რომ მიდიოდნენ სხვაგან! — მეც ხომ სხვაგან ვიყავი ახლა? — ჩემი სოფლიდან წამოსული აქ ბორჯომში, დედისა და და-ძმისაგან მოშორებული? დეიდა, დეიდაშვილი და კიდევ აი ის ქალი, ის მოხუცი, ის ბიჭი და ის გოგო, კიდევ სხვანიც — წავლენ სხვაგან, ნახავენ უცნობ ქალაქებს, სოფლებს, ახალ ადგილებს: როგორც მე ვნახე და გამახარა, კი არ ამბობს ბაკურიანმა, ბორჯომმა და კიდევ... რა აქვთ ამათ ასეთი სატირალი? აი, ასეთი უცნაური თუ ჩვეულებრივი ნებსითი კითხვები იბადებოდა ჩემში — პასუხს კი ვერ ვპოულობდი, მეტად და მეტს ვერ სწვდებოდა ჩემი ბავშვური გონება.

ბიძაჩემი დაგვარგე, თუ მე დაგვარგე არუელობაში, ამას ვერც მივხვდი, სულ სხვა მამაკაცების ჯგუფთან აღმოვჩნდი.

— ხედავთ, ყველა აქ არის, — ამბობდა ერთი მამაკაცი, ხანში შესული, წვეროსანი — კოლუა — მილიციის უფროსი.

— ხო აბა, — ჩაურთო მეორემ, — საჯაია ხომ ყველგან გხვდება, ეს მისი საქმეა და რად გამოაკლდება.

— ნეტავ ქაბუშაძეს რა კავშირი აქვს ამ ამბებთან, ისიც მოსულა?

— როგორ თუ რა, კაცო, ეს მისჯილნი ხომ ჩვენი რაიონიდან არიან? სამხედრო კომისარიატიც აქაა, — რა ამათი გასახლება მაგისი საქმეც იქნება, — აბა როგორ, მისჯილთა ქმრები ხომ მაგისი გაწვეულია რაიონიდან?...

— ეს, — ამოიხსრა ერთმა, — ამათ რა დააშავეს? — რა ამათი ბრალაა?!

— ხო. აბა, შენ ეგა თქვი, — ვინ მოკლა ირემი და მწვადს ვინ მიირთმევსო. — ხომ გაგიგონია, ჩემო სანდრო... —

— უხ, რა გაუძღვებს ამათ ტირილს, ვაი თქვენს გაჩენას...

— უხ, უხ... საცოდავებო-რა მოელთ, ხომ ლუკა?! ციმბირში ასახლებენო?

— არა, ამას ვინ გაიგებს ახლა, ციმბირს ამბობენ, თორემ ვინ იცის, სად ამოაყოფინებენ თავს — ხმა გავარდება — ციმბირიო, მაგრამ აგერ ყაზახეთში უკრავენ თავს, შუა აზიაში და რა ვიცი? ჩვენზე კარგი რომ არ იქნება, ეს უდავოა; ხო, ხო, ხო ... ვაი, თქვენს გაჩენას.

ამგვარი ვაი-უიში ისე ჩავიძირე, თავი მეც იმ უფროსი ასაკის კაცებევით დამიმძიმდა, ხან ერთს ავითვალ-ჩავითვალაიერებდი და ხან მეორეს. ახლალა ვხვდები, მეტისმეტად შეუცნობელი იყო ჩემთვის, ჩემი ასაკის მოზარდისათვის ყოველივე იქ იმჟამად მიმდინარე მოვლენა.

გამცილებელთა და გასაცილებელთა „ვაიმ“ და „ვიშმა“ თავისი სიმძაფრის აპოგეას მიაღწია, ვხე-

დავდი ძალით გლევდნენ ადამიანებს ერთმანეთს; თვალი მოვკარი დეიდას. ის დეიდა აღარ იყო, წინადლით რომ ვნახე, სახე უზომოდ შესცვლოდა, ერთიანად დასველებოდა ცრემლებით, ტირილდა უზომოდ... ყველას, ყველას ეთხოვებოდა.

მატარებელი შეინძრა, ხალხი უფრო მეტად ამოდრავდა ვიღაცამ ისე მწარედ დამაბიჯა, ლამის ფეხი მომტეხა, სიმწრისგან შეეკვივლე, მეორემ ხელი წამატანა — ნუ გეშინია, ბიჭი, გეტკინა, — არა უშავს, გაიზრდები და დაგავიწყდება.

— შშვილობით, შშვილობით, ჩემო ხალხო...!

— შშვილობით, საქართველო!

— შშვილობით... — ეს ხმა დეიდაჩემისა იყო.

— უხ, უხ, — ეს რა მესმის, ამას რა გულმა უნდა გაუძლოსო და იქვე მდგომმა მამაკაცმა სახეში იტკიცა.

— ვისთვის კაცო, რისთვის, ეს ალალი ქალები რაში არიან დამნაშავე?... —

როცა მატარებლისკენ გავიხედე, იგი იქ აღარ შემიძინაშავს, თვალს მიეფარა, მხოლოდ მისი უკანასკნელი მონაყვრებიღა შემომესმა.

* * *

ორი თუ სამი დღე არც იყო გასული იმ მძიმე ცრემლიან-ტირილიან, ოხვრა ვაი-ვიშთან ამბებიდან, რომ ბიძაჩემმა ცალყბად, ერთგვარი დანახებით მომ-მართა: თუ ვინმე ვნახე, სოფელში წამსვლელი, გაგაყო-ოლებო, აქ ხომ ხედავ, მთელი დღე სამსახურში ვარ და შენი მომვლელი არავინაა. და კიდევ სხვა გაუთვალისწინებელი ხიფათების შესახებ გამოთქვა თავისი რიდი და შიში: მთელი დღე მტკვრის ნა-პირზე დაეხეტები, შორს წასულხარ, ვიღაცა ბავშ-ვებს ასდევნებისხარ, უბედური შემთხვევისაგან ვინაა დაფარული? რა პასუხი გავცე დედაშენს?! იცოდე, ამ შენობის ეზოს არ მოსცილდე, თორემ ჩაგკეტავ ჩემს მოსვლამდეო...

ბიძაჩემის ნაღვლიან-დარდიანი საუბრის სიმძიმ-მილი მეც გადამედო, დეიდაჩემის და მისი ვაჟის — ვანტანგის გაცილების შემდეგ გული ისედაც სავსე მქონდა დარდითა და ნაღველით, ლამის ავტირებუ-ლიყავი. ეს შენიშნა ბიძაჩემმა, მომეფერა, დამამიძღა და მითხრა: შენ ნუ იღარდებ, დედაშენს შემოუთვლია, მოქნატრა, ბავშვი უთუოდ გამოავზავნო, მანდელან თითქმის ყოველდღე ჩვენი სოფლელები რომ არ გამოვიდნენ, ისე არცერთი დღე არ დაღამდება.

ბიძაჩემმა დროზე მითხრა, შეიძლება დამასწრო კიდევ, თორემ მე თვითონ მსურდა სოფელში და-ბრუნება, მართალია, დეიდაჩემის რკინიგზის სად-გურზე გაცილებისას გაცილებულ-გამცილებელთა სამგლოვიარო წივილ-კივილის, გულის წაპრთმევი ვაი-ვაგლახის, გმინვა-გნისისა ბევრი არაფერი მესმო-და, მიკვირდა კიდევ: მერედა, რა მოხდა, ხუთი თუ ექვსი წელიწადი გადასახლებაში იქნებან, უცხო მხარეში, ციმბირში: სულ ახალ-ახალ ქალაქებს, სოფლებს,

ტყე-მინდვრებს ნახავენ და ჩემსავით ნასიამოვნები დარჩებიან. ბაკურიან-ბორჯომის წარმტაცი ბუნების ხედებით რომ ვიყავი ნასიამოვნები, განარებული, ამავე საზომით ვაფასებდი ამ უბელური ადამიანების ყოფას, თითქოს მათი ციხირში გასახლებაც ისეთივე სასიამოვნო ემოციებს განაცდევინებდა, როგორც მე ვიყავი მაშინ, ჩემი სოფლიდან ბაკურიანსა და ბორჯომში ჩასული ამ ჯადოსნური ბუნებით აფრენილი და გაფრენილი სადღაც, შორს. ჩემი ასეთი ერთობ შეუსაბამო წარმოდგენები დროებითი გამოდგა, ეს მაშინვე ვიგრძენი, როცა ვიწრო და პატარა სარკმლებიანი მოწითალო ფერის ვაგონი, რომლებშიაც სხვებთან ერთად დეიდაჩემი და დეიდაშვილი ჩასვეს, თვალს მიეფარა – ნათესაობამ ახლა უფრო მეტად შეიცხადა, თითქოს საშუალოდ მოწყდნენო, საუკუნოდ დაეთხოვნენო, აღარასოდეს შეხვდებიანო; „ეს ვინ იცის, სად უნდა ჩაყარონ ძვლები, ვისი გული სად გაცივდება ახლობელთ, ნათესავთაგან მოცილებული“ – და კიდევ სხვა ამგვარი სიტყვები ხმამაღლა გაისმა. მეც გადაძვინე ამ ხარისა და გოდების შემაზრზენი ძალა... ბიძაჩემის სახეზე ღიმილი გაქრა, იშვიათად თუ დამელაპარაკებოდა ხოლმე: ისიც იმ დროს, როცა პურის მარაზიდან მისი წილი სპეციალური ბარათებით მჭადნარევი ე.წ. პური უნდა მომეტანა და ბაზარზე წავსულიყავი ორი ქილა მაწვნის საყიდლად, შეგვამნადლ ტაბაწყურის ტბის სარკისებრი ჭანარიც გეჭონდა ხოლმე, ეს მისი ტაბაწყურელი ამხანაგის მონაკითხი იყო; თორემ შიშშილი არ აგვცდებოდა, როგორც სხვა მრავალი განიცდიდა ამ სიმძიმეს.

აღარც ბორჯომის წარმტაცი ხედები ეკარებოდა ჩემს სულს, ყველაფერს წაერთვა ის საოცარი ეშხი და მომაჯადოებლობა, რაც ორიოდე დღის წინ მთელს ჩემს არსებას უსაზღვრო ბედნიერებაში ხვევდა.

ფოსტის შენობის სახურავზე დადგმული რადიო-რეპროდუქტორი კი კვლავინდებურად მძიმედ, სევდიან-ნალვლიანი ტონით განარბობდა ჩემ მიერ უკვე დაზეპირებული სიტყვებით: – საბჭოთა ჯარებმა დატოვეს, მტრებმა, გერმანელებმა დაიკავეს, ხშირად დაატანდა ბრძოლით დატოვეს ქალაქები, დასახლებული პუნქტები და დაიწყებდა ჩამოთვლას, შემდეგ სამგლოვიარო მუსიკის მსგავს ჰანგებს მოაყოლებდა. მე კი ჩემს გონებაში ვიმეორებდი: საბჭოთა ჯარებმა დატოვეს, ბრძოლით დაიკავეს... და ასე... ოღონდ ის მაშინ და არც მას შემდეგ კარგა ხნის მანძილზე არ მესმოდა, რად ტოვებდნენ ან რად იკავებდნენ, რად, რისთვის იბრძოდნენ, რად, რისთვის იხოცებოდნენ; სხვათა შორის, დაღუპული მსხვერპლის შესახებაც აცხადებდა რადიო, – იქ სახურავზე ასული და უჩინარი კაცი, როგორც მე მეგონა პირველ ხანებში, ვიდრე ბიძაჩემი არ დამარწმუნებდა, რომ არავითარი კაცი იქ არ იყო და ყველაფერი სულ სხვაგვარად ხდებოდა, რაც მე არც ამისი არა მჯეროდა კარგა ხანობამდე.

და აი, ერთ მშვენიერ დღეს ბიძაჩემმა გამომაცოლა ჩვენს სოფელში მომავალ ჩვენსავე თანასოფელელს, რომელიც რკინიგზის წალკერის ბაქანზე მუშაობდა მორიგედ. იმავე „ბორჯომი-ბაკურიანის“ მატარებლით მომიხდა მეზავრობა; იგივე გზა, იგივე ბუნების ხედები ენაცვლება ერთმანეთს, მახსენდება სულ ორიოდე კვირის წინათ ნანახი, განცდილი, აღქმული, მაგრამ აღარაფრით ჰგავდა ერთმანეთს მაშინდელი და ახლანდელი, თითქოს მაშინ სხვა ვიყავი და ახლა სულ სხვა ვარ, ჩვეულებრივ იმგვარი განცდების გარეშე ცვლიან ბუნების სურათები ერთმანეთს, გულზე რალაც შეუცნობის სიმძიმე მაწვეს, თითქოს სატირლადაც კი მაშხადებს შემოწოლილი ნალველი. – ჩემს სოფელში სულ სხვაგვარი ვბრუნდები, – ოხ, რა კარგი იქნებოდა, რომ ახლა აქ დეიდა და ჩემი დეიდაშვილი ყოფილიყვნენ?! ვნატრობდი, ისინი მეხატებოდნენ თვალწინ.

P. S. იმავე გზით ვბრუნდებოდი ჩემს სოფელში, რომელიც 10-12 დღის წინ გავიარე დეიდას და დეიდაშვილთან ერთად; მაშინ სიანხლების მოლოდინი მიმაფრენდა წინ, ფრთები არ მქონია, თორემ ნამდვილად გავფრინდებოდი. ახლა რა, მხოლოდ ნაცნობს, არაერთი გზის ნანახსა და განცდილს ვუბრუნდებოდი; ასე მეგონა, მშვენიერი, სანეტარო სივრციდან დაბლა ვემუებოდი დასაჯდომად და ეს ყველაფერი ამგვარად ხდებოდა იმიტომ, რომ ის იყო, ვიესებოდი ბორჯომ-ბაკურიანის ღირსშესანიშნაობების გათავისების ძალით, მისი თვალწარმტაცი ჯადოთი, რომ ამ გზაზე შემჩერეს, უფრო მეტიც დეიდასა და დეიდაშვილს დამაცილეს, ამას რა მძიმე შედეგები მოჰყვებოდა, ეს მაშინ არ მესმოდა, მერე გავაცნობიერე, როცა მარტო დავრჩი... რადიოში მოსმენილი არ მასვენებდა: რად სტოვებდნენ ერთნი სოფლებსა და ქალაქებს, ან რად იკავებდნენ მეორენი იმავე სოფლებს და ქალაქებს, რად უნდოდათ დაკავება-დატოვება, რატომ ხოცავდნენ ერთმანეთს?! ან რაში იყო დამნაშავე დეიდაჩემი, რად გადასახლეს? „მშვიდობით, მშვიდობით, საქართველო“ – როგორ ტიროდა, როგორ?

მეც ავტირდი, თუმცა რად ვტიროდი, ნამდვილად არ მესმოდა, დეიდა ტიროდა, სხვებიც ტიროდნენ და მეც ავტირდი... ეს ფიქრები არ მცილდებოდა გონებიდან, როცა უდაბნო უკან მოვიტოვეთ, მთის მიმბჯენი ბაქანიც გათავდა, მთაც გადავიარეთ, თეთრ კარკლებს ჩაფურეთ, უკანჭალის წელამდე ბალახმა, ხშირმა სურნელოვანმა, მუხლებში ძალა წამართვა; ბიჭების სახლის თავს გადავადექით, ეზოში ჩემი და-ძმა შევნიშნე, – დამალობანას თამაშობდნენ, ჩვენი ბანიანი სახლის დაბალი ბუხრიდან კვამლი სწორად ადიოდა, სოფლის მარაგზით ნახირი სოფელში შემოდოდა, ხვეის წყაროს წყლით პირი დავიბანე, ორი-სამი ყლუპი ყინულივით ცივი წყლისა ყელში გადავუშვი და სახლისაკენ გავეყევი საცალფეხო ბილიკს.

ნაპოვნნი წიგნი

ფარდები ბოლომდე გადავწიე, „ლოჯის“ ფანჯრები ფართოდ გავალე, დარიანი შემოდგომა იწურებოდა. ცხვირში სასიამოვნოდ შეღიბინებული სუფთა ჰაერი ხარბად ჩავისუნთქე, იდაყვში მოხრილი ხელები რაფაზე ჩამოვაწყვე და ჩემი სახლის ფანჯრიდან გადაშლილი ბუნების საოცარი სურათით ერთხანს ასე ვტკბებოდი. წითელ-ყვითლად აფერადებული გარემო ისევ ვჯოუტად მაჯერებდა, რომ ცხოვრებაში ყველაფერი წელიწადის სეზონით ხან იწელება, ხან კი სწრაფად იცვლება და ყველა სეზონს თავისი წილი მშვენიერება მოაქვს... მერე გამახსენდა, ოჯახის წევრების დაბრუნებამდე ბევრი საქმე რომ მქონდა მოსასწრები, ფიქრს მოვეშვი, გამოვტრიალდი. ის იყო, საოჯახო საქმეების კეთებას უნდა შევდგომოდი, რომ უცებ შემოსასვლელი კარიდან ხმაური შემომესმა. მეზობლის დიდი ძაღლი, ძალიან ჭკვიანი და ხანდახან ბავშვით სულელი ბასი მეგონა, რომელიც როდესაც ხვდება, პატრონს მისი სასეირნოდ წაყვანა განუზრახავს, ვიდრე ის მოემზადება, მოუთმენლობისგან სახლის კარებს ფხაჭუნით იკლებს ხოლმე, რომ სადარბაზოში გამოუშვან. ეზოდან დაბრუნების დროსაც პატრონს ასწრებს და ორივე შემთხვევაში თითქოს თავისებურ „თავისუფლების ჰიმნს“ ალაღ-ლენსო, კიბის საფეხურებს, როიალის კლავიშებივით, სხვადასხვა ბერის ყევით ახმოვანებს...

მივაფურადე, მაგრამ ბასის ხმას ეს არ ჰგავდა. უფრო რალაცის განხილვის ხმას მივამგვანე. ბაზარში ვერ მისვლასაც ვერ მოასწრებდა ეს კაცი, გავიფიქრე ჩემთვის, მაგრამ გახედვა მაინც დავაპირე. ნაბიჯიც არ მქონდა გადადგმული, კარის საკეტი გადატრიალდა და ჩემი ქმარი შემოვიდა. ოფლით დაცვარულ სახეზე ზომაზე მეტად აწითლებული, ძალიან დაღლილი, ბასივით უცნაურად გაბრწყინებული თუმცა უტყვი და გონიერი თვალებით მომჩერებოდა.

ვერაფრით ავხსენი, რა გადახდომოდა. გამო, რა გაჩვენო. — მითხრა უცებ, თუმცა არ დამლოდებია, გავყოლოდი. კარში ძლივს შემოატია და გარედან ტომრით რალაც შემოათრია.

ტანსაცმლის საკიდის ძირში, ფეხსაცმლის კარადაზე ჩამოვჯდა. ერთ წუთში ხელის კანკალით შეხსნა ტომარას ნასკვი, თითქოს ჟანგბადი მიუმარჯვაო რამეს, ნაჭრის კიდეები ფრთხილად და ფართოდ გადასწია.

ნახე, ეს საქმეა? — უცებ შეცვალა გამომეტყველება, სინანული და ბოლმა აერია თვალებში. რომ ვერაფერს მივხვდი, ნელ-ნელა, სქელტანინი, სიბველისგან კიდევ უფრო გაბუქებული, დიდი ფორმატის წიგნების ამოლაგება დაიწყო... ფრთხილად, მოწიწებით იღებდა თითოეულს. სქლად დადებულ მტკვერს მათსურის ბოლოთი აცლიდა და ასევე რულუნებით გვერდზე ალაგებდა. ბიბლიოთეკის ტომრიდან განთავისუფლებას მორჩა თუ არა, ცოტა ხნით გაირინდა... სადღაც გაფრინდა მისი გონება... გუგებიდან ამოზიდული, გადმოკარკლული, ცნობის-მოყვარე თვალებით მიჩერებოდი. ერთი სული მქონდა, ყველაფერი დაწვრილებით მოეყოლა. მომეჩვენა, რომ ხმის ამოღებას არ ჩქარობდა, თუმცა მალევე თხრობა დაიწყო:

„კარგი ამინდი იყო, სამარშრუტო ტაქსი არსად ჩანდა და წითელ-ყვითელი ფოთლებით მოფენილ ქუჩას ფეხით ჩავუყვები. კორპუსებს შუა, ალვის ხეებს შორის ჩავიარე და მეტროსკენ მოკლეზე გადავჭერი გზა, უცებ კედელზე მიყუდებულმა ქალის პორტრეტმა მიიქცია ჩემი ყურადღება.

შორიდან ნახატი მეგონა...

სადარბაზოს გაუქმებულ ბუნკერთან მცირე ავეჯი, უზარმაზარ გროვად თაბახის ფურცლები, წიგნის თაროები და დამტვრეული სკამები დაყვარა ვიდაცას. მსხვილი და ბრტყელი ჩარჩოდან თეთრი პირისახის სანდომიანი მოხუცი მიშხერდა. ქალის სურათმა დედა გამახსენა. ისეთი სახე ჰქონდა, თითქოს გაეშვივლებინათ და ისე დაეყენებინათ ქუჩაში. სასიათი წამიხდა. ფენს აუუქქარე, რომ სასწრაფოდ გავცლოდი ამ სანახაობას, თუმცა მისი თვალებიდან გამოსროლილი მხერა ბეჭებში ისრებივით მესობოდა, ძალას მართმევდა და ნაბიჯს ველარ ვდგამდი.

მოვბრუნდი, ახლოს მივედი და დიდი ჩარჩო პირით კედლისკენ შევატრიალე. ის იყო, გამობრუნებას ვაპირებდი, რომ ძირს დაგდებულმა ხატმა მიიქცია ჩემი ყურადღება. ავიღე. წიგნის ყდა აღმოჩნდა. უკან დაგდება ვერ გავბედე, შარვლის ვკიბეში ჩავიცურე. დაბნეულობისგან თაბახის ფურცლების

სქელ გროვაში ფენი ამერია და ჩავიროქე. მუხლე-ბქვემ ინსტინქტურად დავიწყე ქექა და პირველად ეს წიგნი ვიპოვე.

პირგამშრალს საუბარი უჭირდა. წყალი მომიტანო, მანიშნა. როცა წყლით სავსე ჭიქით დავბრუნდი, ხარბად მოსვა მაცოცხლებელი სითხე. ჭიქა იქვე ჩამოლო, კიდევ ერთი მუქყდიანი წიგნი ამოაძვრინა ტომრიდან, საიდანაც სიძველისაგან გაყვითლებული ფურცლები მოჩანდა, და თხრობა განაგრძო: – ერთს მეორე მოყვა, მეორეს მესამე... აღარ ვიცოდი, რა მექნა. მოვიფიქრე, იქვე, წვრილმანების მაღაზიაში გავიქეცი. დიდი ტომარა ვიყიდე. იქიდან დაბრუნებულმა, სანამ საქმეს განვაგრძობდი, კვლისკენ შეტრიალებული სურათისკენ გავაპარე მზერა. დავინახე, მოხუცის გაცისკროვნებულ სახეს შარავანდელი მოსავდა. შევეკრთი, საშინელმა შიშმა ამიტანა. არ ვიცი, შიში უმალ როგორ დავბლიე, რომ გამოსახულება მაშინვე გაქრა და შინაგანი უცნაური მზიარულება ვიგრძენი... სურათი ისევ უკუღმა შეტრიალებული რომ დავინახე, მივხვდი, მელანდებოდა და სასწრაფოდ დავიწყე ჩალაგება... დიდი ფორმატის წიგნებით ტომარა უცებ აივსო. პატარა ნაძვს მოვაფარე და ისევ მაღაზიაში გავიქეცი, საიდანაც უკვე სათადარიგო ტომრებით დავბრუნდი. ოთხი მათგანი პირთამდე ავაკვსე გადარჩეული წიგნებით, მერე ორი გზასთან ახლოს გადავათრიე. ბუდად ტაქსიც გამოჩნდა. დანარჩენებზე მძლოლი მომეხმარა.

– გაიხარე ძმაო, ვუთხარი, როცა წინა სავარძელში მოვთავსდი. ლაპარაკი ყვარებია.

– წიგნებია, ხო? რა კარგი კაცი ხარ შენ, – შემაქო წიგნის სიყვარულისთვის.

იმ ადგილიდან ჩვენს სახლამდე ავტობუსის ოთხ გაჩერებაში მოასწრო და მომიყვა: ადრე, ცოლმა როგორ აყიდინა „სწენკა“, როგორ ჰქონდა ამ

„სწენკის“ თაროზე. ერთ ხაზზე გამწკრივებული, ერთნაირი ფორმატის ფერადი ტომები და თუ ვინმე ხელს მოჰკიდებდა, როგორ საშინლად ცხარობდა. მერე მოდიდან რომ გადავიდა, „სწენკა“ როგორ შეაცვლევინა სხვა უფრო თანამედროვე ავეჯით, ხელუხლებელი წიგნებიც, ცოლის ბრძანებით, სახლში დაბარებულ ბუკინისტს ჩაღის ფასად ერთიანად როგორ გაატანინა. ახლა კომპიუტერი გვაქვს სახლში. ამბობს, სხვა დრო მოვიდა. ყველა წიგნი აქ არის თავმოყრილი და მტვრიც აღარ ედებო. ეჰ, ნამდვილი წიგნი მაინც სხვაა, ვიცი ძმაო, მაგრამ ვერ შევასმინეო. გულწრფელობა ეტყობოდა ხმაში.

ჰო, სახლი გამოვიცვალე და ნელ–ნელა გადაამაქვს ჯერ წიგნები. – სასტიკად ვიცრუე, თუმცა პირველად იყო სიცრუე აღმაფრენას რომ მანიჭებდა. კარგად გადავუხადე და ლიფტის კარებამდე მომატანინა“.

თხრობა დაასრულა. გარეთ დარჩენილი ორი ტომარაც შემოიტანა. ჯერი შენზეა, მიხედე, რასაც მოერევიო, ჩამაბარა და გულდამშვიდებული აბაზანისკენ წალასლასდა.

საქმეს ახლა მე შეეუდექი. დიდი ფორმატის წიგნები ცალკე გადავაწყვე და ერთი მათგანი გადავმალე.

პირველივე გვერდზე. ულამაზესი კალიგრაფიით მიწერილ, მეცნიერებათა აკადემიის მოკლევტირაჟიან გამოცემას, რომელსაც საკუთარ კოლეგას, ვინმე ქალბატონ ელენეს დიდი პატივისცემითა და სიყვარულით უსახსოვრებდა, თავად ავტორი აკაკი შანიძე აწერდა ხელს...

გარედან ისევ ხმაური ისმოდა.

ბასი სადარბაზოს კიბის საფეხურებს სხვადასხვა ბგერით ყვეფით ახმოვანებდა.

სიზმარ-ცხადი სამეგრელოზე

მეხსიერებას ციმციმით ცვივა
 მოგონებების მარგალიტები,
 წაბლის ხის ოდების აივნები
 იზაბელას გიპიურებით...

ეზოს ჭიშკრები, ხვიარა ვარდის
 წითლად სისხინა გვირგვინებით
 და თაფლისფერი ქათმების არმია,
 ააუღელვებელი სტრატეგი გენერლით,
 დეზებით და ეპოლეტებით მორთული
 მამლით...

ლურჯწინსაფრიანი ბებია,
 ჯამში მარაშინას ყვითელი მსხლებით
 ...და მეზობლების გადაძახილი:
 – ნაზიაა, იპოვე შენი გვირა საფურე?
 – კი, ვიპოვე ის მამაძალი...
 – სად ბრძანებულა ეგ მაწანწალა?
 – მიროს ძროხებს აჰკიდებია,
 გიჟდება იმათ სახარე ბუჩოზე...
 – უი, რას მეუბნები, ლამაზია ბუჩო ნამეტანი
 – ძლაბი, ჩემს გვირას რას დაუწუნებენ
 მიროს უზრდელი ძროხები?
 – ოსური ჩქიმ გვირას, ვერასდროს შეასწრებ
 სად და როდის ისაქმებს,
 ისეთი მოწესრიგებულია...
 – დიდუ! მუს მირაგადუქ დაფინო,
 ესლა გვაკლია უწესოები დაისვა თავზე
 მაგრამ სიყვარულს რა ვუყოთ?
 გვირა, მიროს ბუჩოს, როგორ გავუყოთ
 ...და სიცილები, ვიწრო შუკებში რომ იკარგება,
 ბავშვობა, რომელიც გაჰყვა ამ ხმებს
 და მაინც სადღაც, სიჩუმეში გაიწკრიალეს.

როგორ ვარ? – აი, ასე!

ვინ მპარავს გულის
 ხელუხლებ ნაწილებს?
 ორკარიანი სარკველი
 ვერ უძლებს და მამძიმებს.
 მეგობარი ექიმი
 მსაყვედურობს, რომ
 არ ვსვამ პანანგინს...
 ხუმრობს, გეზარება
 და ამჯობინებ პაგაგინს!?
 არ გიშველის, ყალიბდება
 რალაც სხვა და მუდმივად
 უნდა სვა წამალი,
 თორემ სულ არ მინდა
 მე, შენი, აქ წარამარა წანწალი.
 მეგობარი რომ ხარ,
 იმიტომ გადალებ, თორემ
 სხვებმა არ დამიჯერეს
 და არ მაცალეს,
 შუა გზაზე მიაგდეს
 მკურნალობა...
 გავარდნენ ზღვაზე,
 ავტეხე ბუნტი,
 ძლივს მოვასწარი, რომ
 არ აერტყათ შუნტი,
 ასეა, თინათინ! მიხედე თავს,
 გული, გულია და
 ხუმრობას ვერ იტანს.
 შენ, გეყოფა დაო,
 ქიმიები და ათასი სხვა,
 ვიცი, განიცდი ქვეყანას,
 რომელიც თავისთავს
 აღარ ჰგავს,
 მაგრამ გაივლის, რა თქმა უნდა,
 დრო და ყველაფერ ცუდს
 გავატანთ ქარს...
 ჰო, მართლა, ხომ მასმენინებდი
 მაშინ, ძველად გოგო პაგანინს!?
 რა დრო იყო, როგორ უუსმენდით
 მეორე სავიოლინოს?
 ახლა კი მე გადალებს პანანგინს
 და იცოდე აღარ მაგინებინო!

* * *

მე გეკამათეთ.
 გულისწასვლამდე,
 თქვენ, თეთრ ცხენს,
 მაინც „ბენტლი“ არჩიეთ,
 რალა დროსია ჩემი „რეჩები“,
 მე თქვენ ვერაფრით
 გადაგარჩინეთ.

გაზაფხული

გამოჩნდნენ ფერდობზე
მაქმანდაყრილი
ტყემლები,
პატარძლის კაბების
პრეისტორიული ბრენდები...
დაწყვილდნენ ცის ნამის
ცრემლები.
დააწყეს ფუტკრებმა
გეგმები,
ამ სურათს ყოველ წელს
თავბრუნდახვეული
ვნებლები.

* * *

აფრიალდა თაბახი
მაგიდიდან აფრინდა,
ვერც კი მიხვდა, რა მოხდა
და ქარცემულ ფანჯრიდან
სულელივით ჩაფრინდა.
ირგვლივ მყარი მიწაა
და ცა, ისევ ჰაერი...
მიფარფატებს თაბახი,
არ ჩანს თვალსაწიერი
და ვისთანაც მოხვდება,
ზედ დახედავს მცინარე,
იქ ხატია გოგონა,
იები და მდინარე,
ქვეშ კი წერია,
გაგებუტე, ნიკუშა,
ნეტავ, სად იმალები?
რატომ არ შეძინახე?!
გუმინ შოკოლადები,

* * *

სალამო იისფერი შიფონივით
შემოეხვია დედაქალაქს,
გულიდან ციცინათელებად
აუფრინდნენ ფერადი შუქები,
და ანძით, აბაჟურივით
დაეკიდა ცაზე.

გარდაცვლილი ბავშვების ხსოვნას

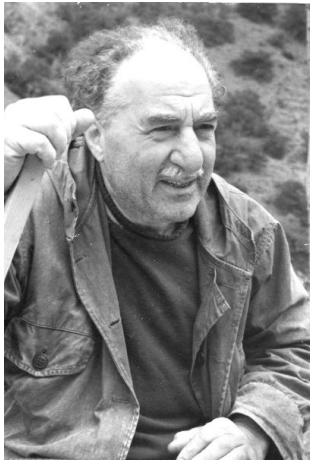
ფრთხილად, ბავშვებო,
ფრთხილად!
თოვლი ნომ უნდა მოვიდეს?
მოიცათ, საით, ბავშვებო?
იცოდეთ,
ცა, მიწას არ უნდა
წონიდეს!
შენ, ეი! პატარა გოგონა!
ჰაერში გეძინა?
სიზმარში რა ნახე ასეთი?
ჰო, მივხვდი,
მცურავი მელუზა
გორგონა?
ნუ ტირი, ძვირფასო,
შენ გძინავს,
მკლავები მყინვარე ლოლოა...
ვერაგინ, ვერაფერს ვერ გატკენს,
ვერ ხვდება,
თორემ ეს ყველაფრის ბოლოა...
შენ თოვლს თუ ელოდი, პატარავ,
და ფიფქებს ეს ჰქონდათ პირობა,
ჰაერში აფრენილს გხედავენ
და ამ ფაქტს გითვლიან გმირობად.

* * *

აქ ყველაფერს
რუხი ფერი ადევს,
აქ შარშანაც
ზუსტად ასე თოვდა...
ბუნარს ლურჯად
ეხვეოდა ბოლი,
სახურავზე ცაცხვის
ტოტი თრთოდა.
ბალი ქარმა
სამოცი დღე ძარცვა
და ნაძარცვი, იქვე
უღვთოდ დაფლა,
ყველა ფერი
რამდენი ხნით ჩაქრა...
და ეს რა ქნა ქარმა,
ღმერთო, რა ქნა.

* * *

სურათივით დღე იყო,
ამეკიდა ნიავი,
მე კი მეჩქარებოდა,
ის კი, ქრიალ-ფრიალით
სანამ თავბრუს იხვევდა,
უკვე იქ არ ვიყავი.

მოგზაურობა მთათუშეთში

ნაწევები

1954 წლის 1-ლი ივლისი. — მოხდა ისე, რომ მთათუშეთში მოგზაურობაზე ჩემს დიდი ხნის ოცნებას განხორციელება ეწერა. კახეთში წლეკანდელი გასტროლების დროს... ოც ივნისს მივედი თელავის რაიკომის მდივანთან და ვთხოვე, დამხმარებოდა მთათუშეთის დათვალიერებაში. სწორედ დროზე მივსულვარ. გაირკვა, რომ მეორე დღეს ახალგაზრდების ექსპედიცია მიდიოდა მთათუშეთში მწვერვალების დასაპრობად და თუ მოვისურვებდი, მათთან ერთად შემეძლო წავსულიყავი. სოფელ ლეჩურამდეო — მითხრა მდივანმა, — მანქანით მიხვალთო. იქ ცხენს და გამყოლს დაგახვედრებენ და შეგეძლება მთელი მთათუშეთი მოიაროთო. დიდი მადლობა მოვასხენე და დავბრუნდი გახარებული. მალე ჩემთან მოვიდა თელავის კომკავშირის რაიკომის მდივანი და მითხრა: „პატივცემულო სერგო, არაფერზე შეწუხდეთ, არაფერი არ გინდათ, თბილად ჩაიცივით და სვალ დილით 8 საათისათვის მზად იყავით, საძილე ტომარასაც ჩვენ მოგცემთ, სახლში მანქანით მოგაკითხავთ და მანქანითვე მიგიყვანთ სოფელ ლეჩურამდეო“...

შევუდექით აღმართს, ორი საათი სულ ზვაკებზე და თოვლში ვიარეთ. ავედით კავკასიონის ხერხემალზე, სადაც დიდი ნისლი იყო და გზას ძლივს ვიკვლევდით. ჩასასვლელი გზა ზვაკს ჩაემალა და ახალი გზის ძებნას შევეუდექით. ბოლოს ერთ ინსტრუქტორს ჩააბეს ბაწარი და წინ გაუშვეს. იმას

ჩვენც გავეყვით. ჩავედით ქვევით მთლად სველები, მაგრამ ისე გავეშრით, არც გავევიცა. საერთოდ, მთაში ნუ შეგეშინდებათ გაციებისა. დავეშვით დაბლა. დიდებულად ვგრძნობ თავს, — გასაოცარი ბუნება, შესანიშნავი წყალი, დეკას ყვავილების ტყე... ისე ვარ ჩაფლული განცდებში, აღარც ლაპარაკი მსურს და აღარც ვინმეს მოსმენა. რაღაცნაირი სევდა შემომავსა და უცბად გამასხენდა მოულოდნელი, მაგრამ საოცრად მართალი სიტყვები პოეტისა: „რამდენად უფრო მშვენიერი ხარ, ჩემო ქვეყანავ, იმდენად უფრო მიკვდება გული“.

სადამოხანს ჩავედით სოფელ ხისოში. სასწრაფოდ გაიმართა კარვები... სახელდახელოდ ვივანშემით, მერე ყმაწილებმა ფიჭვის კარგა მოზრდილი ხმელი ხეები მოიტანეს. ერთი ხე დაახლოებით სამი მეტრი სიმაღლისა, მიწაში ჩაასვეს, სხვა ხეები ზედ მიაყუდეს და ცეცხლი შეუთეს, უზარმაზარი კოცონი გაჩაღდა, ცეცხლის ალი ცას სწდებოდა. ეს 70 კაცი გარს შემოვუსხედით კოცონს და გაჩაღდა ცეკვა და სიმღერა, მაგრამ, სიმართლე გითხრათ, ამ სიმღერის მოსმენა სევდას უფრო მეკრიდა, ვიდრე სიამოვნებას. სადღა იყო კახური სიმღერის ის შნო და ლაზათი, ის მელოდიურობა და ჟღერადობა, რომლითაც ასე გაითქვეს სახელი ქართლ-კახურმა სიმღერებმა. ამ ახალგაზრდების სიმღერაში აღარ იყო ის დიდებულება და ბრწყინვალეობა, რაც საერთოდ ახასიათებს ძველ კახურ სიმღერას და რისი შენახვა და მოვლა-პატრონობა ჩვენი საშვილიშვილო ვალაია. უფრო საწყენი ის იყო, რომ ყველაფერ ამას ვერ გრძნობდნენ ჩემი ახალგაზრდა თანამგზავრები და ერთობ კმაყოფილებიც კი იყვნენ, მხოლოდ ერთი ყმაწვილი ერია მათში, ალვანელი თუში, რომელსაც მეტად ტკბილი ხმა ჰქონდა და მისი სიმღერის სილამაზე მკვეთრად გამოირჩეოდა ამ საერთო გნასში. მერე ამ ყმაწვილმა ძალიან ტკბილად იმღერა „ურმული“. მალე მეც ჩამაბეს საერთო „შინარულებაში“. ძალიან დაღლილი ვიყავი, მაგრამ მაინც წავიკითხე „მოყმე და ვეფხვი“, „ბაკური“, ვაჟას „სატრფიალო“ და ანა კალანდაძის ლექსები. შესანიშნავი განწყობილება დაგვეუფლა ყველას, კარგად მახსოვს მობრიალე ალით განათებული ყმაწვილების სახეები. ამ განწყობილებას საოცრად შეერწყა ვაჟას და თუშური ხალხური ლექსები.

ერთი რამ შევნიშნე ჩემში, — უცნაურად მიზიდავს მთა და თუ როგორმე მომეცა საშუალება, უსათუოდ მივიღტვი მისკენ. მთას აქვს შინაგანი უხილავი ძალა მიმზიდებლობისა, თავისებური მაგნიტიზმი. სწორედ ეს მაგნიტია საჭირო ყოველ ლექსში, ყოველ როლში. ალბათ, ამიტომ არის, რომ როცა მთაში ვარ, „ვმაგნიტდები“ და მერე ამას ატომის ნაწილაკებით ვიზოგავ ბარში. ამკარად ვგრძნობ, რომ მთაში ვიძენ რაღაც უჩინარ ძალას, რომელიც

ყოველთვის მჭირდება ბარში. ასე მგონია, როცა ეს ძალა გამოძლევა, ჩემი აქტიორული ღირსებაც დამთავრდება.

მართალია, სამიოდე დღეა, რაც თუშეთში ვარ, მაგრამ, ჩემთვის უკვე ნათელია, რა ხალხია თუშები. ეს პირდაპირი, ალალი, აგკარგიანი, პურმარილიანი, უაღრესად პატიოსანი და შრომისმოყვარე, სტუმრის პატივისმცემელი და კაცმოყვარე, გულადი და მეუპოვარი ხალხი. ამასთან, სისუფთავის დიდად მოყვარულები – რომელი თუშის ოჯახში უნდა შეხვიდეთ, რომ არ გაგაოცოთ არაჩვეულებრივმა სისუფთავემ, ყველაფერი ქათქათებს და კრიალებს.

ჩვენი მასპინძლის თხოვნის მიუხედავად, დიდხანს აღარ გაჩერებულვართ, გავვლით მინდორზე მობალახე ცხენებთან, შევსხედით და გავწიეთ.

თუშეთში ცხენი უდიდესი პატივით სარგებლობს. აქ ცხენი ყველაფერია და ამიტომ მისი მოვლა-პატრონობა წმიდათაწმიდა საქმეა. ცხენს უთუოდ საუკეთესო საძოვარზე აბალახებენ, ასმევენ მთის ანკარა წყაროს წყალს, წმენდენ, ასუფთავებენ, ერთი სიტყვით, სანიმუშოდ უვლიან.

ჩვენ კიდევ შევიძინეთ ერთი წყვილი ჩითი და ერთი წყვილი წინდა. აქაური ჩითი, გნებავთ, წინდა, ეს არის ნამდვილი მხატვრობა, ერთიც და მეორეც ნამდვილი ესთეტიკურ სიამოვნებას განიჭებთ...

გულმოდგინედ ვათვალიერებ დიკლოს ამ ვებერთელა ციხეს, რომელიც ლევან ბატონიშვილს აუშენებია. ციხე ციცაბო კლდეზეა ამართული. ერთადერთი კარი აქვს და მის ათ თუ თორმეტ სათავსში მხოლოდ ამ შესასვლელიდან თუ მოხვდები. ციხიდან ხელისგულივით ჩანს ლეკების რამდენიმე სოფელი და ეტყობა, სულ უმნიშვნელო მოძრაობა და საუბარიც კი ამ სოფლების მაცხოვრებლებისა არ გამოეპარებოდათ ციხის მცველებს.

ახალ ნაწიმარზე ჭირდა ფეხის მოკიდება, მაგრამ მე და მერაბმა მაინც შევძელით ციხის ყველა კუთხე-კუნჭულის დათვალიერება, ავედი ყველაზე მაღალ კლდეზე და იქიდან მოვავლე თვალი გარემოს. ქვევით ჩახედვისას სული შემეგუბა, ისეთი ღრმა და ციცაბო ხეგია ციხის ძირში. „ამ ხეგში, – მეუბნება მერაბი, – შურთხები ბინადრობენ. ნეტავ ახლაც გამოჩნდნენო“. დიდხანს ვუთვალთვალეთ, მაგრამ ამაოდ. ციხის გაღავნის ძირში სახატა. თუშები აქ დღესასწაულს იხდიან...

ბალახი წელამდე გვწვდება. მიწვრის ყვაილებში მიმავალი ცხენები ათასფრად აელვარებულ მდინარეში მოცურავე ხომალდებს ჰგვანან. ვერ გაძღა თვალი და გული აქაურობის ყურებით, მაგრამ უკვე ბინდდება და სხვა გზა არ არის, ვეშვებით სოფლისაკენ...

წავივანხმეთ და წავვლით მერაბის პაპის ძმის, 119 წლის ხაპრო ბეწუნაიძის სანახავად. ხაპროს ბატონყმობის გაუქმების ამბებიც კი ახსოვს. „ჩვენ, აბა,

რა ვიცოდით ბატონყმობისა, ბარიდან ამოვიდა ამბავი, ბატონყმობა გადავარდაო“, „როგორა ბრძანდებოთ-მეთქი, – ვეკითხები ხაპროს, როგორ უნდა იყოსო ჩემი ხნის კაცი, – მეუბნება ხაპრო, „ჯველობა ყოფილა ნამდვილი სიმდიდრე, სიბერე კი კაცის სიღარიბე ყოფილაო“.

დაწვრილებით გვიამბო, როგორ ჩამოვიდა თუშეთში ლევან გოთუა, მერე თვითონ როგორ ჩავიდა თბილისში თვალის სამკურნალოდ. თვენახვერის განმავლობაში როგორ შეიფარა ლევანმა თავის ოჯახში და როგორ მოუარა და უმკურნალა. „ეხლა გავიგე, მკაცრად მექცევიანო... კაცო, ლევანი რა გასაწყრომი კაცია, ვგეთებს რომ შეეგლიო, ბარში ვილა უნდა დასტოვოთო“.

ისე სამოცდაათს თუ მისცემდი ამ ასოც წელს მიღწეულ კაცს. გარეგნულად სულაც არ ეტყობოდა ღრმა სიბერე... გონება და მეხსიერება ჩინებული ჰქონდა. ყველაფერი ზუსტად, დეტალებში ახსოვდა. ისე გაბმით, შეუსვენებლივ ყვებოდა, გეგონებოდათ წიგნს კითხულობსო... მისი არსებობის სიმშვენიერე წარსულში იყო. წარსული კი მართლაც საინტერესო ჰქონდა. მისი ცხოვრების ყველაზე მკაფიო მოვლენები ლეკებთან და ქისტებთან ბრძოლის ეპიზოდებთან იყო დაკავშირებული, – „აი, დედა კი უტირე მაშინ მე იმათა“, – დააყოლებდა ხოლმე ხაპრო ომანინად და ეს ფრაზა მოქნეული ხმალივით გაიეღვებდა მის საუბარში. „ეხლა რაღა ვარ, ეხლა რაღა კაცი ვარ. მიწასაც კი დავავიწყდი“, – ამბობდა ამას და რაღაცნაირად უდიდოდა ბინდიანი თვალები. მე იმანაც გამაოცა, რომ ამ ხნის კაცს თეთრად უელავდა ლამაზად ჩამწკრივებული კბილები...

ირიყრაჟა და კიდევ წამოვდექით, ციხეა წყალმა სწრაფად გამოგვაფხიზლა, უზმოზე თითო ჟიპიტაურიც გადავხუხეთ და ხინკალიც მადინად მივირთვიეთ, შევსხედით უკვე სხვა ცხენებზე დაშველდექით ჩვენ წინ ამართულ მთის ბილიკებს. ზრქარობდით. ყველას უნდოდა, რომ დროზე მივსულიყავით „სადგომში“, სადაც დილაუთენია ცხვარი იწველებოდა...

ძნელია ადამიანმა წარმოიდგინოს იმაზე მეტი ჯაფა, რაც მწყემსებს ადგათ ცხვრის წველის დროს, ეს არის ნამდვილი ჯოჯოხეთი, – ცხვარი იწველება არაჩვეულებრივი სისწრაფით, რადგან ფარა დროზე უნდა გავიდეს საძოვარზე, ოთხი-ხუთი კაცი წველის ასობით და ათასობით ცხვარს და ეს პროცესი იმდენად დამქანცველია, იმდენად ძძიმე, რომ ყოველდღე ამის გაკეთება რკინის ჯანმრთელობას და არაჩვეულებრივ გამძლეობას მოითხოვს, ამის შემყურე იმასლა ვფიქრობდი, რატომ ათი იმდენი არ ღირს გულის ყველი, რა ფასადაც ბაზარში იყიდება-მეთქი.

როგორც იქნა, დამთავრდა წველა, მერე მე და მერაბი გრილ, სუფთა სადგომში მიგვიწვიეს სუფრასთან. სუფრას დედაკაცის მაღლიანი ხელი ეტყობოდა, იქვე

ორი კარგა მოზრდილი ჯიხვის თავი ევლო, ვეება რქებით, „ბედი ჰქონიყავ – მეუბნება ერთი მწყემსი – ახლახან ჯიხვი დავაბასტურმეთ“.

დეკაზე შემწვარი ჯიხვის მწვადი მეფეა გემოვნებისა. ახლა მივხვდი, თუ რატომ ინატრა დეკაზე შემწვარი ჯიხვის მწვადი მეფე ერეკლემ სიკვდილის წინ. რა დიდებული რამაა ეს დეკა, – ღია ქარვისფერ უნაზეს ყვავილებს საოცრად კრიალა ფოთლები შემოჰხვევია და მნახველის თვალს იტაცებს. ამასთან, დეკა ისე იკიდებს ცეცხლს, როგორც სპირტი და ალიც ისეთივე აქვს, როგორც სპირტს. აი, ასეთ ალზე იწვება ჯიხვის მწვადი ისეთნაირად, რომ მწვადის ცვარი ვერ ასწრებს ლურჯ ალზე დაღვრას, – შამფურს სწრაფად ატრიალებენ და ცვარს ისევ მწვადი ისრუტავს, ამას ჰქვია სწორედ ცვრიანი მწვადი.

მწყემსი ბოდიშს იხდის, – სასმელი გამოგველიაო და, იქნებ, ჩვენებური ლუდი მიირთვათო. მომაწოდეს მომცრო ტყვიისფერი თუნგი. თუნგსაც ცვარი აქვს გარედან მომდგარი, – ვერძნობ, რომ ყინულივით ცივი ლუდია შიგ. თაფლივით გადადის ყელში ცივი თუშური ლუდი, სქელი, მოყავისფრო, არაჩვეულებრივად გემრიელი სასმელი. ვლოცავ მასპინძელ მწყემსს და ოჯახს ვუდღევრძელებ. მეორე, მწყემსი სიტყვას გვაწევს: „გუშინ ვაჟი შეეძინა მაგასო“, „რას არქმევ-მეთქი“ – ვეკითხები. „რა ვიცი, ჯერ არ გამოგვიძინიაო სახელი“. „მოდი – ვეუბნები – გიორგი დაარქვი“. „კარქია – მიპასუხებს – მაგრამ მაგ სახელს მე ვატარებო“. „მაშინ ლაშა იყოს, – ჩემსას ვაგრძელებ, ორივენი ერთად ლაშა გიორგი იქნებით – მეთქი“. გაიღიმა და მეუბნება – „კარგი, ვერე იყოს, თანახმა ვარო“.

ასე მოინათლა ორი დღის ყმაწვილი თუში დეკაზე შემწვარ ჯიხვის მწვადებზე და ცივ თუშურ ლულზე. დავამთავრეთ პურობა და გარეთ გამოვედით. ახლალა გადავხედე არემარეს, მეტად მომეწონა. შემატყო გიორგიმ, რომ მოვიხიბლე აქაურობით და მეუბნება, – „ბა, აქეთ წამოდი, ჩვენი სანიავო ადგილიც ნახეო“. გაგვიძღვა წინ და ამიყვანა მომცრო მაღლობზე. მივიხედ-მოვიხედე და ესლა გავიფიქრე: დედამიწაზე არავინ ისე ახლოს არ ცხოვრობს ცასთან, როგორც გიორგი თავისი ლამათი და უთვალავი ცხვრით“...

სერგო ზაქარიამე, საქართველოსა და სსრ კავშირის სახალხო არტისტი, შოთა რუსთაველის პრემიის ლაურეატი

მასალა მოამზადა ლილა ქიტომვილი-სახლთხუციშვილმა

მწვერვალი ვაჟა-ფშაველა, 1943 წელი

„უცებ ცაზე ლევანის უზარმაზარი ფიგურა გამოისახა“ – სასწაული ლევან გოთუას ცხოვრებაში

თამარ შაიშმელაშვილს ესაუბრა თეონა გოგნიაშვილი

ბავშვობაში ბევრ ჩვენგანს ალბათ ლევან გოთუას „გმირთა ვარამის“ კითხვაში არაერთი ღამე დაგვთენებია.

მწერალს იმ ეპოქაში ისე ხილულად გადავყავდით, რომ ჩვენც მის გმირებთან ერთად გვიხაროდა, ვიბრძოდით და ვგებტიოდა საქართველოს ბედი. ცნობილია, რომ მწერალი ძალიან რთული, ტრაგიკული ბედის ადამიანი იყო. ვარაძით სავსე წუთისოფელმა და სიბუღვილით სავსე იდეოლოგიამ არაერთხელ სცადა მისი გატეხვა, მაგრამ ვერ მოერია, ბოლომდე სუფთა და ძლიერი დარჩა... ალბათ გასაკვირია ის ფაქტი, რომ ასეთი მწერლის ცხოვრებისა და შემოქმედების ისეთი მხარე, როგორიცაა პუბლიცისტიკა და ეპისტოლარული მემკვიდრეობა, აქამდე შეუსწავლელი იყო. ეს საქმე პოეტმა და ჟურნალისტმა თამარ შაიშმელაშვილმა აიღო თავის თავზე. ამ თემაზე იგი ორი წელი მუშაობდა და 2019 წლის 3 ივნისს, დისერტაციის დაცვის დროს, საზოგადოებას უცნობი და საინტერესო ფაქტები წარუდგინა...

– თამარ, თქვენი აზრით, რა კატეგორიის მკითხველს დააინტერესებს თქვენი ნაშრომი – „ლევან გოთუას პუბლიცისტური და ეპისტოლარული მემკვიდრეობა“?

– ლევან გოთუა ჩემი უსაყვარლესი მწერალი იყო ბავშვობიდან და როდესაც აწ განსვენებულმა ჟურნალისტმა და სპელეოლოგმა ვჟუბერ ჯიშკარიანმა მითხრა, რომ ლევან გოთუას პუბლიცისტისტიკა შეუსწავლელი იყო, გადავწყვიტე, საღისურთაო ნაშრომის თემად სწორედ ამ დიდი მწერლის პუბლიცისტური და ეპისტოლარული მემკვიდრეობა ამერჩია. ნაშრომი დააინტერესებს ყველას, როგორც ლევან გოთუას მოყვარულებს, ასევე ლიტერატურათმცოდნეებს, ლევან გოთუას შემოქმედების მკვლევარ-ანალიტიკოსებს, სტუდენტებს, მწერლის შემოქმედების დამფასებელ საზოგადოებას. ვფიქრობ, ამ ნაშრომით დაინტერესდებიან სკოლებშიც და მასში ენათმეცნიერებიც და ფოლკლორისტებიც ნახავენ მათთვის საინტერესო თემებს.

– კონკრეტულად რომელ საინტერესო ფაქტს მიაკვლიეთ მის შემოქმედებასა და ცხოვრებაში?

– სამჯერ დაბატიმრებული და გადასახლებული მწერლის პუბლიცისტისტიკაზე მუშაობა, რომელმაც ცხოვრების 22 წელი პატიმრობასა და საკონცენტრაციო ბანაკების ვოვოხეთში გაატარა, უკვე თავისთავად საინტერესო იყო. მისი პუბლიცისტური წერილები გადასახლებიდან გადასახლებაშიღაც შუალედებში იწერებოდა. პირველი პუბლიკაცია მან 1927 წელს ვლადიკავკაზიდან, თავისუფალი გადასახლებიდან გამოუგზავნა გაზეთ „კომუნისტის“ რედაქციას და „ლ. გ.“-ს ფსევდონიმით გამოაქვეყნა. ვეძებდი ამ ინფორმაციას და ბოლოს, მივაგენი ეროვნულ ბიბლიოთეკაში. ბუნებრივია, „ჩეკაში“ აღრიცხვაზე აყვანილი ადამიანი თავის სახელსა და გვარს სრულად ვერ მოაწერდა. სწორედ ამ პუბლიკაციით გაეცნო იმდროინდელი ქართული საზოგადოება ვლადიკავკაზის ქართული ახალშენის პრობლემებს, კიდევ იმას, რომ ჩრდილოეთ კავკასიაში, თურმე, ექვსი ათასი ქართველი ცხოვრობს, არის პირველი საფეხურის სკოლა, შვიდწლედის გასასწავლად კი საჭირო თანხა არ მოეპოვებოდათ. ამ პუბლიკაციაში ლევან გოთუა იმედს გამოთქვამს, რომ ვლადიკავკაზის ქართულ სათვისტომოს საქართველოს განათლების კომისარიატი დაეხმარება.

– მწერლის ვისთან მიმოწერას გამოარჩევდით განსაკუთრებულად?

– საინტერესოა მიმოწერა 22 წლის ლევან გოთუასა და 27 წლის სიმონ ჯანაშიას შორის. ლევან გოთუა სიმონ ჯანაშიასადმი მიწერილ ბარათში ვლადიკავკაზში ქართული მასწავლებლების გაგზავნას ითხოვს. თანაც იქვე დასძენს, რომ ისინი მხოლოდ პედაგოგები არ უნდა იყვნენ: „ჩვენი პირო-

ბები განსაკუთრებულია და ყველა, თუნდაც კარგი მასწავლებელი ვერ შესძლებს აქ მუშაობას. ჩვენ პირობებში პირველად უნდა იყო საზოგადო მოღვაწე, მხოლოდ შემდეგ მასწავლებელი“. ამ ერთი ნაწყვეტიდანაც საკმარისია ლევან გოთუას სულისკვეთების ამოცნობა – ვლადიკავკაზში კარგი მასწავლებლების სიმრავლე, სკოლის და, საერთოდ, კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობა მას ეროვნულ საქმედ მიაჩნია. მართლაც, 1927-29 წლებში მას ქართული ენა და ლიტერატურა და საქართველო იქაური ბავშვებისთვის ისე შეუყვარებია, რომ უკვე 1990-იან წლებში ბევრი ქართული ოჯახი გადმოსულა კიდევ თბილისში საცხოვრებლად...

– ლევან გოთუა მწერლობის გარდა მთამსვლელობითაც არის ცნობილი და გასაკვირი არ არის, რომ მისი პირველი ნარკვევიც მთამსვლელობას უკავშირდება...

– დიას, ლევან გოთუას პირველი ნარკვევი 1937 წელს დაიწერა და მთამსვლელობას უკავშირდება. მის პირველ პუბლიცისტურ ნაწარმოებში „ხდედალეულნი“ აღწერილია ალიოშა ჯაფარიძის ვგუფის მიერ მწვერვალ შავანას დაპყრობა. ამის შემდეგ ლევან გოთუამ წალკიდან გაზეთ „კომუნისტის“ რედაქტორს წერილი გაუგზავნა და „ხდედალეულნის“ დაბეჭდვა სთხოვა. წერილში რედაქტორს საქმის ვითარებას აცნობს: „ცალკე რვეულად დავაბეჭდე ყაზბეგის რაიონის უბნელეს მწვერვალზე – შავანაზე ასვლა. ვფიქრობ, ეს ასვლა არაა საზოგადოებრივ ინტერესს მოკლებული. ჩვენი პრესა გახდა მხოლოდ ამ ჟანრისა, საინფორმაციო ცნობარისა და ამ ღირსშესანიშნავ მოვლენას ვერ ეხმაურება. ვიგზავნით რვეულს 28 გვერდზე, თუ თავის თემით და მოცულობით თქვენთვის შესაფერი იქნება, გთხოვთ დაბეჭდოთ „კომუნისტის“ უახლოეს ნომრებში. ახლა მთავლის სეზონის მიწურულია და მიღწევების ერთგვარ დაჯამებას ალბად სხვა გაზეთების კვალად „კომუნისტიც“ გამოეხმაურება“.

ეს დოკუმენტი ეროვნულ არქივში მოვიძიე. იქვე ფანქრით მინაწერი გვამცნობს: „რა თქმა უნდა, არავის არ მოუცია პასუხი. ხელნაწერიც უკვალოდ გაქრა“.

– თქვენი აზრით, რატომ შეარჩია პირველი ნარკვევისთვის მთასთან დაკავშირებული თემა?

– დამონებულ ქვეყანაში მთიდან დანახული სამშობლო უფრო ლამაზი და იმედიანი ჩანდა. როცა 1936 წელს მეორე გადასახლებიდან დაბრუნდა, მან დაინახა, როგორ იწირებოდა ქართული ინტელიგენციის საუკეთესო ნაწილი, საშველი კი არ ჩანდა. დაშინებულ და სულჩამქრალ სივრცეში რაიმე პოლიტიკური ბრძოლის დაწყებას აზრი არ ჰქონდა... მწერალი ხეტიალსა და მოგზაურობაში იქარვებდა სულის ხვამიადს. პირველი სამოგზაურო ნარკვევი

„ხდელაუელნი“ ცნობილ ალბინისტს ალიომა ჯაფარიძეს მიუძღვნა. ალიომა ჯაფარიძესთან ერთად განვლილი დაუფიწყარი გზები და დღეები, როგორც თავად ამბობდა, ნარკვევებში კალმითა და წერაყინით აღბეჭდა.

– მწერალს არაერთგზის დაუპირა საბჭოთა აგენტურამ გადაბირება, ამის თაობაზე თუ არის რაიმე ამბავი მის რომელიმე წერილში?

– რა თქმა უნდა, ასეთი მაგალითიც არის ლევან გოთუას ბიოგრაფიაში. ვორკუტიდან გამოგზავნილ 1952 წლის 30 აგვისტოთი დათარიღებულ ბარათში ლევან გოთუა ერთ ამბავს გვიამბობს: როცა ის ვორკუტის საკონცენტრაციო ბანაკიდან გამოიყვანეს, მოულოდნელად და გაუფრთხილებლად მოსკოვის მატარებელში ჩასვეს. მხოლოდ მოგვიანებით გაიგებენ, რომ მოსკოვის შინსასკომმა გამოიძახა... ბუტირკის ციხეში მას ლამაზად გამოაწყობენ, ჯერ სასადილოში ქართულ ღვინოს შესთავაზებენ, შემდეგ მას შუახნის ჩასუქებული ქართველი ჩეკისტი გამოელაპარაკება. იგი ეტყვის, რომ ბევრი მსჯელობის შემდეგ მისთვის საქართველოში დაბრუნების გზა გამოუნახავთ, მხოლოდ ერთი პირობით – დახმარების სანაცვლოდ. მას უნდა შეესრულებინა დავალება – საზღვარგარეთ მყოფ ქართველ ემიგრანტებს შეხვედროდა და ისინი საბჭოთა კავშირში ჩამოეყვანა.

„მე სიბრახისა და აღელვებისგან ფეხზე წამოვხტი და ისე დავიღრიალე, რომ ჩემი ხმისაგან მე თვითონ შეგკრთი – მე ჩეკასთან საერთო არასდროს მქონია და არც ახლა მინდა მქონდეს. ჩემი ერის გამყიდველი არასდროს ვყოფილვარ, არც ვიქნები. ახლავე დამაბრუნეთ უკან, ვორკუტაში!.. როგორ გამოვედი იმ ოთახიდან, არ მახსოვს, – წერს მწერალი. – მერე სარდაფში ჩამაგდეს, გამაშიშვლეს და რამდენიმე დღე მშიერ-მწყურვალ დამტოვეს. შემდეგ ძველი ტანსაცმელი მომიგდეს და სასწრაფოდ უკან დამაბრუნეს“...

– მასალების შესწავლისას, ალბათ, რაიმე განსაკუთრებული ამბავიც შეგხვდათ?

– როგორც გაირკვა, ლევან გოთუამ პირველად და უკანასკნელად თურმე აქ იცეკვა: „მე დავლურს ვუვლი, ჩემ სიცოცხლეში ერთადერთი შემთხვევაა, როცა ვიცეკვე... თუ მალე არ გათენდა... ვიყინებით“.

სხვათა შორის, ისე მოხდა, რომ ბენინგისა და მიჟირგის კედელზე ლევან გოთუას და ალიომა ჯაფარიძეს მართლა მოეყინებათ ფეხები.

„ვიძრობ ფეხზე. თასმები ველარ გავსხენ, ავბალთე დანით. ფეხსაცმელს მოსაქნელად ჩაქუჩი დაგკარ. შემასავით ხმა გამოიღო... არც არაფერი მიგრძენია. ვფიქრობ და ვიცი, რომ არც მე მაქვს ფეხების საქმე კარგად. წრიაპები რომ შევიბით, მერმე კარგად ველარ გამოძრავებდი თითებს. ალიომა მისწია. ძლივს წამგლიჯა... ფეხსაცმელები. ორთავე ფეხის თითები ხესავითაა და მუქ-ლოურჯი გაჰკრავს“.

მოგვიანებით უშბაზე დალუპულ ალიომა ჯაფარიძეს, როდესაც 12 წლის მერე იპოვიან, სწორედ მოკვეთილი ფეხის თითებით იცნობენ... ალიომა ჯაფარიძის ნეშტის პოვნას ლევან გოთუა წერილ-ჩანახატში „მართალი ლევენდა“ სასწაულად ნათლავს.

– ცნობილია, რომ ასეთი მოგზაურობის დროს ეგზოტიკაც იტაცებდა და ადგილობრივი მოსახლეობის ყოფა-ცხოვრებასაც ეცნობოდა...

– ლევან გოთუას ხეტიალი და უბრალო აღმინებთან შეხვედრა დიდ სიამოვნებას ანიჭებდა. მწერალი ადგილობრივ მოსახლეობასაც ხვდებოდა, სახალხო მთქმელებთან ერთად საღამოებს მართავდა. პირიქითა ხევესურეთში, არხოტში, კიდევანის ქედის მწვერვალები და ერთი უსახელოც დალაშქრეს, რომელსაც ექსპედიციის წევრებმა ვაჟა-ფშაველას სახელი უწოდეს. ლევან გოთუამ ხევესურეთის ყველაზე მიუვალ ადგილებში ადგილობრივ სახალხო მთქმელებთან ერთად რამდენიმე ლიტერატურული საღამო გამართა. მათთან ერთად იყო გაბრიელ ჯაბუშანიური და კიდევ ერთი ახალგაზრდა სოფელ ამლიდან... საინტერესოა, ვინ იყო ეს ახალგაზრდა?

ლევანის ამ მოგზაურობებს სასწაულებიც ახლდა...

– საქართველოში ყოველი კეთილქართული საქმე ფარულად თუ გაკეთდება – მოვუთხროთ მკითხველს რომელიმე ასეთ სასწაულზე...

– საინტერესოა მწვერვალ ვაჟა-ფშაველას დალაშქრისას მომხდარი სასწაული, როცა ნისლის ქარგაზე ცისარტყელა დაიჩრდილა.

ექსპედიციის მონაწილე დენიზა გოხალიშვილი ამ ამბავს უჩვეულო მოვლენას უწოდებს. „ის იყო მწვერვალზე ბარათის დასატოვებლად მოვემზადეთ, რომ გარემო ნისლმა დაფარა. უცებ ჩვენს უკან, ცაზე მწვერვალი და მასზე ძღვოში ლევანის უზარმაზარი ფიგურა აისახა, ფაფანაკიანი თავით. ყოველივე ამას შარავანდელად ცისარტყელას რკალი შემოველო. ამ სურათს რამდენიმე წამი მონუსხულები მიგჩერებოდით“.

ლევანის უზარმაზარ ჩრდილს თავად ლევანიც განცვიფრებული შესცქეროდა თურმე... განძრევისა ემინოდა, ვერ ხვდებოდა, რატომ ხდებოდა ეს მოვლენა. ყველანი წამოიშალნენ, რომ საკუთარი ჩრდილები მათაც დაენახათ, ლევანიც შეირხა და ჩრდილიც გაქრა და აღარ განმეორებულაო, წერენ თვითმხილველნი. იქნებ შემთხვევითი არც იყო ეს ხილვა და ვაჟას სამყაროში მოგვცა ნიშანი მისი გამორჩეულობისა?..

– ამ თემასთან დაკავშირებით რა სახის დოკუმენტურ მასალასთან გქონდათ შეხება და ვის შეხვდით უშუალოდ?

– ჩემი დისერტაცია ძირითადად ეფუძნება საქა-

როველოს ეროვნულ არქივში დაცულ ლევან გოთუას პირადი ფონდის მასალებს. უნდა ითქვას, რომ მისი პუბლიცისტიკა, გამოვლენები, საიუბილეო თარიღები სწორედ არქივშია თავმოყრილი.

მე შევხვდი ლევან გოთუას მეუღლეს, ქალბატონ ციცო ალხაზიშვილს, რომელმაც ბევრი რამ მიაწოდა. ასევე საინტერესო იყო ემზარ კვიციანიშვილთან ინტერვიუ, ლევანის ვორკუტელი მეგობრის შოთა შავგულიძის მოგონებები და მისი შვილის, ქალბატონი თამარ შავგულიძის ნაამბობი. განსაკუთრებული იყო ლევან გოთუას და მთამსვლელ ჯაფარიძეთა ურთიერთობა, დიდი მადლობა უნდა მოვასხენო მათ შთამომავალს, ბატონ ივანე ჯაფარიძეს.

ვისარგებლებ შემთხვევით და მადლობას მოვასხენებ კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს სპეციალისტს, ქალბატონ ნორა თიგვიშვილს, რომელიც ამ თემაზე მუშაობის დროს შემთხვევით ვიპოვე. ქალბატონი ნორა იყო 1964 წელს ლევან გოთუას მიერ დაარსებული ჟურნალ „მგელის მეგობრის“ თანამშრომელი, რომელსაც ჰქონდა ბედნიერება, წლების განმავლობაში ლევან გოთუას გვერდით ემუშავა.

– ლევან გოთუას „გმირთა ვარამი“ ყველა ქართველის სამაგიდო წიგნია და ამასთან დაკავშირებით ხომ არ განსწავლბათ რომელიმე წერილი?

– საინტერესოა ივანე ჯაფარიძის პირად არქივში დაცული თელაველი პედაგოგის თამარ გოგიაშვილის წერილი ალექსანდრა ჯაფარიძისადმი, სადაც იგი წერს: „ქალბატონო ალექსანდრა! ვზივარ და ცივ ტილოებს ვიდებ, ფეხი გამისხლტა და დავეცი, რა გამაძლებინებდა, რომ გოთუას „გმირთა ვარამი“ არ „დაბადებულიყო“, გატაცებით ვკითხულობ. ვფიქრობ, სად გაიზარდა, ვინ შთააგონა ბედდავსილი კახელების უზომო სიყვარული. მეც, როგორც ერთი კახელთაგანი, დავალეული ვარ. მერე და როგორი სიყვარული!“.

მე ვფიქრობ, ლევან გოთუას პირადი წერილები სწორედ ის განძია, რაზეც ახალგაზრდები უნდა აღიზარდონ. მან მართლაც ისე იცხოვრა, რომ სიკვდილისჯილთა საკანში ყოფნამაც ვერ შეუცვალა მრწამსი და სულიერად ვერ გატეხა.

ბოლოს ჯანმრთელობაშერყეული, თავის ასაკთან შედარებით ბევრად ხანდაზმული მწერალი მაინც დაბრუნდა სამშობლოში. აუსრულდა, რაზეც ოცნებობდა, რომ აქ რეგებოდა სასუფეველი. სულ ამბობდა: „ბედნიერ მონობას უბედური თავისუფლება გერჩიოს! მაინც გერჩიოს!“

17 ივნისი, 2019 წელი.

ითიქოს დღეს დავინერს

„იუბილეი“ განშირდა

1900-იანი წლების დამდეგს საქართველოში საკმაოდ განშირებული იუბილეების გამართვას, რომლის დროსაც ბევრი უღირსიც ერეოდა ღირსეულთა მარაქში, ვაჟამ „მოუძღვნა“ ეს უსათაურო სატირული ლექსი:

„იუბილეი“ განშირდა,
როგორც მაისში რწყილები.
ბედნიერი ხარ, სამშობლოვ,
ბედნიერი გყავს, შვილები!
იუბილიარს დაგითვლი, –
რამდენიც ღლეა წელშია,
არტისტი, გინდა პოეტი
უთვალავია ჩვენშია.
რომ დავსაჩუქროთ, მივდივართ
ყველა გვირგვინით ხელშია.
არ იტყვი, არ დაიჯერებ,
სამშობლო კაი ღლეშია?!
ერთი გვაკლია მხოლოდა,
არ მოგვივიდა თავშია,
რომ ვირი გამოვარჩიოთ
ამოდენს ღუნიაშია.
რამდენი შრომა მიუძღვის
მწვანის მოტანაშია.
ყოფინში, წიხლის ქნევაში,
გვერდების მოფხანაშია!
ჩვენ კი არ ვფიქრობთ არაფერს
ამ ძვირფას მოღვაწეზედა,
რომ იმისთვისაც დაგვეღვა
დაფნის გვირგვინი თავზედა.
რად გავიწყდებათ, ქართველნო,
იფიქრეთ, მოდით ჭკვავებდა!“

.....

კრებულიდან: „ვაჟას ღიმილი“, თბილისი, 2008.

ნაპერწკალი

მას შემდეგ, რაც ზღაპრების წერა დავიწყე, წმირად ვფიქრობდი, რა იქნება, ნეტავი მეც მოვხვდებოდი ზღაპარში-მეთქი.

და მოვხვდი კიდევ, მაგრამ არა ისე, როგორც წარმომედგინა...

შუალამე იყო, აივანზე ვიჯექი და აი, რასა ვფიქრობდი.

ამხანაგმა თავის ფილმში მიმიწვია ამ ოცდაათი წლის წინათ და ერთ-ერთ მთავარ როლზე დამამტკიცა.

გამიხარდა, მიყვარდა, ფილმში რომ მიღებდნენ.

უცებ ამხანაგმა მკითხა, სიგარეტს თუ ეწვეო. გულახდილად ვუთხარი, არასოდეს მომიწევია-მეთქი.

– ცუდია! – თქვა ამხანაგმა და ჩაფიქრდა. ცოტა ხნის შემდეგ მითხრა:

– სამი თვე გვაქვს. ხვალიდან თუ დაიწყებ „ვარჯიშს“, შეძლებ, დაემგებანო მწველ კაცს. აბ, შენ იცი.

სხვა რა გზა მქონდა, მეორე დღესვე დავიწყე „ვარჯიში“. ვიყიდე სიგარეტის კოლოფი, ჩავიდე პირში სიგარეტი და შევისუნთქე ბოლი.

ამიტყლა სველა... მაგრამ ფილმში თამაში მინდოდა.

და ვისწავლე სიგარეტის მოწვევა.

ფილმში გადამიღეს.

ეტყობა, კარგად „ვივარჯიშე“.

გადაღებები რომ დამთავრდა, ამხანაგმა მითხრა, შევიძლია, აღარ მოსწიოო. მაგრამ თავი ვეღარ დავანებე ამ საზიზღარ ჩვევას. დავანებე კი არა, ისე შევეჩვიე, რომ დღეში ორი კოლოფი სიგარეტიც აღარა მყოფნიდა.

და დამემართა ინსულტი.

ექიმმა მითხრა, გადაეჩვიე სიგარეტსო.

და აი, თანდათან ვცდილობდი გადაჩვევას...

ამაზე ვფიქრობდი, ნალვლიანი, აივანზე მჯდომი და იმ დღის „ულუფას“ – მეორე სიგარეტს ვეწვოდი...

რომ მოვწვიე, ჩავაქრე ნამწვი და შევედი სახლში. მაგრამ მაშინვე გულგახეთქილი გამოვვარდი უკან.

რატომ გულგახეთქილი?

ნიავე უბერავდა, და თუ სიგარეტი ცუდად ჩავაქრე, ნიავეს შეეძლო, ნაპერწკალი წაეღო და უბელურება მომხდარიყო.

და მართლაც, საფერფლეს რომ დავხვდე, ნიავემ სწორედ მაშინ მოიტაცა ნაპერწკალი და ჩვენი კორპუსის მეზობელი კორპუსისაკენ გააქანა. იქ კი მანქანებს აჩერებდნენ ღამით.

არ მომჩვენებია, ერთ-ერთი მანქანის ბენზინის ავზის სახურავი ღია იყო და სწორედ იქით მაქანებდა ნაპერწკლის ნიავე.

საშინელება წარმოვიდგინე: ბენზინის ავზი აფეთქდა და დახოცა სწორედ ამ დროს კორპუსიდან გამოსული მოქიფენი.

თვალეები დავხუჭე, თავს ვუთხარი, დამთავრდა ჩემი ცხოვრება-მეთქი. მაგრამ არ გაისმა გამაყრუებელი აფეთქების ხმა.

თვალი გავახილე. მოქიფენი სიცილ-სიცილით მიდიოდნენ აქეთ-იქით, ხოლო მათ მაღლა დავინახე ნაპერწკალი.

იგი მიფრინავდა. გადავრჩი.

ასე მოვხვდი საშინელ ზღაპარში, რომელიც, მაღლობა ღმერთს, კარგად დამთავრდა.

მანც რა მოხდა?

ვიღრე მე ვეწვოდი და მერე საფერფლიდან მანქანებისაკენ ნაპერწკლის ფრენას ვუცქერდი...

იმ არემარეში ერთი საწყალი ციცინათელა ფრინავდა. საწყალი კი იმიტომ იყო, რომ ვეღარ ანათებდა. და მან სწორედ მაშინ გაიფრინა იმ ბენზინის ავზის ღია სახურავთან, როცა ავზში ნაპერწკალი უნდა ჩავარდნილიყო.

ნაპერწკალი ზურგზე დაეცა ციცინათელას და ციცინათელამ აუწერელი ტკივილი იგრძნო.

აღარ იცოდა, როგორ გაჰქცეოდა ტკივილს.

ფრინავდა აქეთ-იქით...

და იმ ტკივილმა მას დაუბრუნა ანთების უნარი. რას იზამ? სამყარო უცნაურადაა მოწყობილი, როცა ანათებ, ეს უდიდესი ბედნიერებაა, მაგრამ ეს ბედნიერება ხანდახან უდიდეს ტკივილს მოაქვს.

.....

ზღაპრის კეთილი დასასრული კი ისაა, რომ გვიან, როცა მე მეძინა, ჩემს სარკმელში ის ციცინათელა შემოფრინდა. ერთხანს იფრინა ჰაერში, მერე ჩემს ბალიშთან გაიფრინა და, მეონი, დაინახა, ძილში როგორ ვიდიმებოდი.

მხატვრობა

მინი-პორტრეტი მხატვრისთვის

გზავნილი

კარლო

ფაჩულიას

*ქეთევან შენგელია,
პოეტი, ფილოლოგიის დოქტორი,
ლიტერატურათმცოდნე*

2019 წლის მიწურულს თბილისის ხელოვნების კოლეჯში ცნობილი მხატვრის კარლო ფაჩულიას კიდევ ერთი გამოფენა გაიმართა; ამ შესანიშნავ ხელოვანს კარგა ხანია იცნობს ქართველი, და არა მარტო ქართველი, კულტურის მოყვარული საზოგადოება, 300-ზე მეტი წიგნი აქვს გაფორმებული და მათ შორისაა როგორც ქართული კლასიკური მწერლობა, ასევე თანამედროვე ავტორთა ქმნილებები; ამიტომ, ბატონი კარლოს სახელი გამორჩეულად საპატივცემულო და ახლობელია ქართველი მწერლებისთვის.

მისი მხატვრობა ორგანულად დაკავშირებულია ლიტერატურულ სიმაღლეებს; წლების განმავლობაში იქმნებიან ეს უზადო პერსონაჟები... ჯერ მარტო „კაცია ადამიანის?!“ ილუსტრაციების შექმნა რად ღირს?! სხვას რომ თავი დავანებოთ... კლასიკოსთაგან მხატვარმა, აგრეთვე, დაასურათა იაკობ ცურტაველის, ნიკოლოზ ბარათაშვილის, ვაჟა-ფშაველას, ალექსანდრე ყაზბეგის, ნიკო ლორთქიფანიძის... ნაწარმოებები. ეს გამოფენა კი გიგა ზაალიშვილის საინტერესო წიგნის დელ მარის წარდგენასთან ერთად გაიმართა.

ბატონი კარლო ხედავს პერსონაჟს და მის პორტრეტს გვთავაზობს. რამხელა სულიერი სიმდიდრე და ფანტაზია ამისთვის საჭირო. თუ მკითხავთ, გმირობის დონის რისკიც კი, რადგან უდიდეს მწერალთა საზოგადოებრივ სივრცეებს რომ შესწვდეთ, მარტო დიდი ოსტატი კი არა, შენი ქვეყნის კულტურის ჭირისუფალი, მცოდნე და ღირსეული კაციც უნდა იყო... სწორედ ასეთი გახლავთ კარლო ფაჩულია, ის ნამდვილი ხელოვანის ცხოვრებით ცხოვრობს მრავალი წელია და ჩუქნის სამყაროს თავის თბილ ღიმილს, ნიჭითა და შთაგონებით, მაღალი პროფესიონალიზმით შექმნილ საოცარ ნახატებს.

მხატვარი 1942 წელს დაიბადა; მისი სფეროა გრაფიკა, შექმნილი აქვს დაზგური გრაფიკის სერიები და მუშაობს აგრეთვე შრიფტის და პლაკატის

სფეროშიც. მისი ნამუშევრების ძირითადი ნაწილი ფერწერულ გრაფიკას უფრო მიეკუთვნება...

კარლო ფაჩულია მუდამ მონაწილეობდა გამოფენებში საქართველოში და საქართველოს საზღვრებს გარეთ, მათ შორის, რასაკვირველია, მისი პერსონალური გამოფენებიც იმართებოდა. მხატვრის მოღვაწეობის პერიოდიდან შეგვიძლია 40 გამოფენა დავასახელოთ...

ახლა იმ პერსონალურ გამოფენაზეც მინდოდა მესაუბრა, რომელიც 2019 წლის 26 დეკემბერს გაიმართა. აქ წარმოდგენილი იყო მხატვრის ახალგაზრდობის პერიოდის შთაბეჭდილებებით შექმნილი თბილისისა თუ ქუთაისის ყოფა, ძველი ქუჩების ხედები, „მეზობლური ურთიერთობები“, ქუთაისში კრამიტით დასურული სახლების აივნები, მოაჯირებზე გამომხეურებული ხალიჩებით, თოკებზე მოფრიალვე სარეცხით, ასევე, ხალხით გაცოცხლებული ეზოები; მომხიბვლელი ქალები, სხვადასხვა პროფესიის ადამიანები, ებრაელ მეზობელთა სახასიათო სახეები, წიგნების ილუსტრაციები და ბუნების სურათები. აქ თითოეული დეტალი საოცარი გულმოდგინებით და ესთეტიზმით იყო შესრულებული.

მხატვარი უმაღლეს დონეზე აყვანილ შტრიხის კულტურას ფლობს, ამით ადამიანთა განცდებს და გამომეტყველებას შთამბეჭდავად გადმოგვცემს. მის ნამუშევრებში გამორჩეულად არის შესრულებული ფიგურათა თვალები. მხატვარი ახერხებს, სიმკვეთრე და არტისტულობა შესძინოს მათ და ასე დაგვიხასიათოს ადამიანთა განწყობა... საინტერესო ფერთა შეხამებით ასახავს მხატვარი ამინდს და დროს. მცირე ზომის ნამუშევრებშიც ხშირად საგრძნობია სივრცე და ჰაერი; ყოველივე ეს არ არის მარტივად მისაღწევია. ნახატებში ორგანულად და მსუბუქად ერწყმის ერთმანეთს ძირითადი თემები და ფონი, სადაც ხშირად ფრინველთა შთაბეჭდავ ნაირსახეობას ვხვდებით. რიგ ნამუშევრებში სახლის სახ-

ურავებზე და მავთულებზე შემომსხდარან ჩიტები და მამლები, რაც სიცოცხლეს და ხალისს ჰმატებს ნახატებს. გამოფენაზე წარმოდგენილი ქალაქის ხედები მხატვრისთვის ნაცნობია და ორგანული გარემო, რომელშიც ჩამოყალიბდა მისი განცდები, აზროვნება, გზა მიეცა იმ ფანტაზიათა ნიაღვრებს, რომელიც შემოქმედის სულს მუდმივად აფორიაქებს და ასაზრდოებს. საოცარია, რომ ამ ასაკშიც კი მხატვრის მიერ შექმნილ ნამუშევრებს ემოციური სრულყოფილება არ დაკლებიათ.

ბატონ კარლოსთან ხშირად მისაუბრია მისი შემოქმედებითი ცხოვრების დეტალებზე, უყვარს ახალგაზრდობის იმ წლების განსვენება, როცა ცხოვრებაში მისთვის იწყებოდა საინტერესო ადამიანებთან, უფროს მეგობრებთან და კოლეგებთან ურთიერთობა... მათ მხრივაც არ აკლდა მხატვარს გულისხმიერება და პატივისცემა.

კარლო ფაჩულიას მიმართ უამრავი მეგობრული ჩანაწერი და გამოფენებზე მილოცვის საოცრად გულთბილი, სურვილებით სავსე შთაბეჭდილებათა ალბომებია შენახული. გარდა ამისა, არსებობს ვანო ჩხიკვაძის, ემზარ კვიციანიშვილის, ვახუშტი კოტეტიშვილის, გოგი ჩოკოშვილის, ოლეგ გოლიაძის, ვანო ცინცაძის, ზაურ მოლაშხიას და ვაჟა ხორნაულის ლექსები, რომელნიც კარლო ფაჩულიას პიროვნების და შემოქმედების მიმართ დიდი სიყვარულით არის მიძღვნილი. ამ ლექსებში იკვეთება ბატონი კარლო – ხან, როგორც კარგი მხატვარი, ხან, როგორც კარგი მასპინძელი და მეგობარი...

ერთი მოგონება, უფრო სწორედ შემოქმედებითი ბიოგრაფიის ისტორია, რომელიც თავის ხელით ჩაუწერია მხატვარს სერგო ქობულაძესთან ურთიერთობის ეპიზოდს მოგვითხრობს; აქ ჩანს ს. ქობულაძის ზრუნვა მომავალ თაობაზე, კოლეგიალობა და ნიჭიერების ძიების სურვილი. ეს თვისებებიც გამორჩეულთა ხვედრია...

ბატონი კარლო მაშინ ახალგაზრდა კაცი იყო, როცა თბილისში უნდა დაარსებულიყო სსრ კავშირის გრაფიკის შემოქმედებითი სახელოსნო. სერგო ქობულაძე ხელმძღვანელობდა ამ საქმეს, მან ჩაატარა კონკურსი და ხუთი მხატვარი აირჩია: ლორეცა შენგელია, ლალი ზამბახიძე, კარლო ფაჩულია, გოგი წერეთელი და გურამ ლლონტი (მოგესხნებათ, დღეისათვის თითოეული მათგანი საპატივცემულო მხატვარია).

მოთხოვნა იყო ასეთი: სხვაგან არსად მათ არ უნდა ემუშავათ, ყველა დასახელებული მხატვარი მუშაობდა იმ პერიოდისთვის. მხოლოდ ბატონმა კარლომ თქვა უარი სხვა სამსახურზე და დარჩა შემოქმედებით სახელოსნოში. ამის შემდეგ სხვა ოთხი მხატვარი კიდევ შეირჩა და ს. ქობულაძემ გრაფიკის შემოქმედებითი სახელოსნოსთვის მთავარ

მხატვრადაც დაასახელა კარლო ფაჩულია. მოაწყეს მხატვრებმა თავიანთი საშუალო გარემო ჭავჭავაძის პროსპექტზე და ერთი წლის შემდეგ, გერმანიაში, ერთი მხატვრის გაგზავნის უფლებაც მიიღეს მოსკოვიდან. ეს ერთი მხატვარი სერგო ქობულაძის მიერ დასახელდა და კვლავ ბატონი კარლო შეირჩა, რომელიც შეუერთდა საბჭოთა კავშირიდან გერმანიაში გასამგზავრებელ ოთხ მხატვარს. იქ კარგა ხანს დაჰყევს და შემდეგ, ნოიბრანდბურგში გამართულ გამოფენაში, ხუთივე მხატვარმა მიიღო მონაწილეობა; გამოფენაზე კი მხოლოდ კარლო ფაჩულიას ნახატები გაიყიდა.

აი, ასე იქცევა ყურადღებას ახალგაზრდობიდანვე თავისი პროფესიისთვის თავდადებული შემოქმედი. მოგონება ბევრია, მაგრამ ამ თემაზე სიტყვას აღარ გაუვარდებულა... მას შემდეგ დიდი დრო გავიდა, ბევრი გამოფენა და წარმატება ერგო მხატვარს, რაც მთავარია, მას ერგო ხალხის სიყვარული და პატივისცემა.

მინდა ბოლოდროინდელი რამდენიმე ჯილდო და პრემია მაინც ჩამოვთვალო, რომელიც მას მიაკუთვნეს, 1982 წლიდან დაწყებული ბოლო წლებამდე... (რალა თქმა უნდა, ეს არ იქნება სრულყოფილი სია) 1999 წელს მხატვარს მიღებული აქვს ხელოვნების საერთაშორისო ფესტივალის დიპლომი, გრან-პრი; 2002 წელს – ღირსების ორდენი; 2005 წელს – საუკეთესო ნამუშევრის მედალი; 2008 წელს – საგურამოს პრემია; 2010 წელს – დავით კაკაბაძის სახელობის პრემიის ლაურეატობისთვის დიპლომი; 2013 წელს – მიაკუთვნეს სიგელი ხელოვნებაში გაწეული განსაკუთრებული წვლილისთვის და სხვა...

მასხოვს ბატონი კარლოს მონათხრობი: ქუთაისიდან ჩამოსულს, სტუდენტობისას ჰქონია პერიოდი, როცა არც საღებავების ფული გააჩნდა და არც ბინა ღამის გასათევად. დედის ბიძაშვილის ოჯახში სტუმრობისას თავზე ჰყვებოდნენ თურმე, მისი დანახვისთანავე ბიძაშვილები სუფრას შლიდნენ, ეხვეწებოდნენ, დარჩიო, მაგრამ ახალგაზრდა თავმოძვრე ყმაწვილი არ იმჩნევდა გასაჭირს და თავი ისე ეჭირა, თითქოს ყველაფერი რიგზე ჰქონდა: საჭმელზე უარს ამბობდა, ახლა ვჭამეო და დარჩენას ხომ სასტიკად უარობდა: „არა, აუცილებლად სახლში უნდა წავიდეო“, – იტყოდა და მიდიოდა...

ამის შემდეგ ხშირად სამხატვრო აკადემიაში გაუთენებია თურმე ღამე.

„რუსი დარავჯი იყო ერთი, მიშვებდა შიგნით და ხან მაგიდაზე მეძინა და ხან სკამზეო“, – იხსენებდა ღიმილით ბატონი კარლო. არ უნდოდა, როგორც ჩანს, ახლობელთა დახმარებებით ფეხზე დადგომა. ალბათ, ბავშვობიდან გამოყოფილი ფიზიკური მომზადებაც შეელოდა. სკოლის პერიოდში ჯერ ტანვარჯიშზე მიუყვანიათ, შემდეგ – ფეხბურთზე,

სადაც ფეხბურთის სკოლის ნაკრების კაპიტანიც ყოფილა; მერე ჭადრაკის წრეზეც მისულა, მაგრამ ქუთაისის სამხატვრო სკოლამ მეშვიდე კლასიდანვე განსაზღვრა ბატონი კარლოს მომავალი და მთავარი საქმე. მისი პირველი გამოფენაც, ასე უწოდოთ ამ ფაქტს, სკოლის მოსწავლეობას დაემთხვა. მეშვიდე კლასში ყოფილა, ქართულის მასწავლებელს უთხოვია, მხატვრული ტექსტისთვის ილუსტრაციები დასაზღვეო. მოსწონებიათ მისი შექმნილი ნამუშევრები და სკოლის ბიბლიოთეკაში გამოუკრავთ. აი, რა პერიოდთან იწყება ბატონი კარლოს მეგობრობა მწერლებთან.

ჩემი „დასკვნა“, ამ ამბავთან დაკავშირებით, ბავშვობის პერიოდის მოგონების გამო, სასუმარო სიტყვებადაც რომ ჩავთვალოთ, სიმართლე მაინც არის და შემოქმედებით ემოციებთან მომავალი მხატვრის კავშირიც სწორედ აქედან იწყება. გრძელი გზა იყო გასავლელი ამ პირველი, სასკოლო გამოფენიდან დღემდე...

დავბრუნდი შინ კარლო ფაჩულიას ბოლო (ჯერჯერობით ბოლო) გამოფენიდან და რატომღაც მის მიერ გაფორმებული და მისგანვე საჩუქრად მოძღვნილი 2002 წელს „მწიგნობართა ასოციაციის“ მიერ გამოცემული ნიკო ლორთქიფანიძის „ხელოვანთა ყავახანა“ გადავძალე...

ეს განწყობა გამოფენიდან გამომყვა, იმიტომ კი არა, რომ იქ ნიკო ლორთქიფანიძის მინიატურების ილუსტრაციები ეკიდა, ალბათ იმიტომ, რომ ამ გამოფენაზე საქართველოსთვის საჭირობოროტო საკითხებზე ჩამოვარდა მსჯელობა; როცა სერიოზულ მხატვრობას ეხები, არ შეიძლება სერიოზულ საფიქრალზე არ ჩამოვარდეს საუბარი... დაუცველი და მცირერიცხოვანი ქვეყნის შვილები ვართ, ამიტომ ჩვენი მტრები მუდამ სარგებლობდნენ ამ ვითარებით; არცერთ საუკუნეში არ შეგვარგეს ჩვენივე მიწა-წყალი... რაც სადარდელი იყო წლების წინ, იგივე სევდა გვეკლავს დღესაც... ეს ყველაფერი მძაფრად და გენიალურად, თემათა გამორჩეული ტრაგიზმის წარმოჩენით აქვს დიდ მწერალს გაცოცხლებული. გავიხსენოთ თუნდაც რამდენიმე მინიატურა: „გული“, „დანგრეული ბუდეები“, „იყიდება საქართველო“, „ტრაგედია უემიროთ“, „სარეცელზე“...

უკვე მერამდენედ დავუბრუნდი ნიკო ლორთქიფანიძის საოცარ სამყაროს... ამ შედეგების კითხვისას ყოველთვის ხვდები, რომ უხერხულია წვრილმან წყენებზე, თუნდაც პირად ტკივილზე წუწუნის, ხვდები, რომ მთავარი სადარდელი მნიშვნელოვანი პრობლემებია, რომელიც, უპირველეს ყოვლისა, სამშობლოს დაუცველობას, სოციალურ კატასტროფებს, ბავშვების უმწყობას, ადამიანთა უსუსურ ყოფაში არსებობას, განწირულ და უიღბლო სიყვარულს მოაქვს. ამ მინიატურებში სუნთქავენ, ცხოვრობენ და

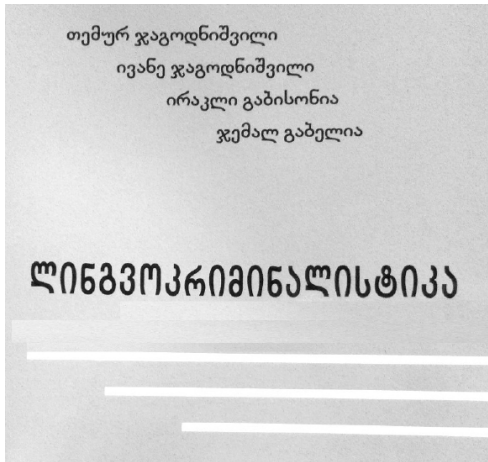
ნამდვილი ტრაგედიებით იფერფლებიან ადამიანები... როგორია, შექმნა ეს პერსონაჟები და მხატვრობაში ამბეჭყველო მათი განცდები?!

კარლო ფაჩულიამ შეძლო, მწერლის დიდი ჩანაფიქრი მხატვრობაში ისე გაეცოცხლებინა, რომ მისი ილუსტრაციებით საცნობი ხდება გმირთა განცდების „მაღალი ძაბვა“. მან მოახერხა მწერლის დიდი იდეები, რომლებიც სულ რამდენიმე წინადადებით არის გადმოცემული, ემოციური მაქსიმალის მით დატვირთა და ეს, მოგეხსენებათ, დიდი ნიჭისა და შინაგანი ძლიერი ენერჯის გარეშე ვერ მოხერხდებოდა. ორი სიტყვით თუ ვიტყვით, მხატვარმა ბრწყინვალედ დაასურათა წიგნი. ჩვენ ვიჯერებთ, რომ ზუსტად ისეთი არიან ნიკო ლორთქიფანიძის პერსონაჟები, ზუსტად ისეთია მათი ყოფა და გარემოც, როგორც ნახატებშია ნაჩვენები. ფიგურათა მოძრაობა, გამომეტყველება, პერსონაჟთა ურთიერთობის ფორმა, ფონი და სივრცე – ყველაფერი განსაკუთრებულია აქ. საგანგებო მსჯელობის ღირსია ყველა იმ წიგნის ვინიეტებიც, რომელიც კარლო ფაჩულიას მიერ არის შესრულებული, მაგრამ ამჯერად, მე ჩემს განწყობას მივყევი...

თუ გამორჩეულ მხატვარზე ვსაუბრობთ, მხოლოდ მისი შემოქმედება კი არა, მისი გამორჩეული პიროვნული თვისებებიც უნდა ვახსენოთ... ხშირი არ არის, როცა ხელოვანს პიროვნული მომხიბვლელობაც ახლავს თან.

ბატონ კარლოს ვინც იცნობს, ყველა დამეთანხმება, რომ ის ძალიან შორსაა ქედმაღლობისგან, მასთან საუბარში ვერასდროს იგრძნობთ იოტისოდენა თავის წარმოჩენის ნიუანსებს, უხალაო მეგობრობაშიც და თანადგომაშიც, ადამიანური სიკეთით სავსეა მისი გული. მხატვარს უამრავი საუკეთესო ნამუშევარი აქვს, რომელიც უკვე ძნელად ეტყვა მის სახლშიც და სახლს „გართავს“; მიუხედავად ამისა, ვერასდროს იგრძნობთ, თუ რა დიდი შრომა აწევს მხრებზე და როგორი პირადი ტკივილი აქვს გავლილი მეუღლის გარდაცვალების გამო. ის ყოველთვის პოზიტიური განცდებით ავსებს გვერდზე მყოფს, ეს უნიკალური თვისებაა, განსაკუთრებით კი, ამ რთულ საუკუნეში. არის საოცარი ბაბუაც. მისი ორივე შვილიშვილი ბატონი კარლოს დიდი ზრუნვით იზრდება, ხელოვანი არასდროს ამბობს უარს თავისი შემოქმედების გამო საოჯახო საზრუნავებზე, მით უფრო, თუ საქმე ბავშვებს ეხება.

ვეცადე, მცირე ტექსტით დაემხატა დიდი მხატვრის – კარლო ფაჩულიას მინი-პორტრეტი; რაღა თქმა უნდა, კიდევ ბევრი რამ დამრჩა სათქმელი... ჩვენ კვლავ ველოდებით მისგან ახალ გამოფენას, რომელიც ყოველთვის დღესასწაულად იქცევა ხოლმე მხატვრობის მოყვარულთათვის.

ახალი სიტყვა ლინგვოკრიმინალისტიკაში

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობათა ფაკულტეტის ნაშრომის სახით ჩვენმა საზოგადოებამ მიიღო შესანიშნავი წიგნი – „ლინგვოკრიმინალისტიკა“.

ზემოხსენებული ნაშრომი წარმოადგენს სასწავლო-საგანმანათლებლო სისტემის ახალ მოთხოვნათა ხორცშესხმის გამორჩეულ გზამკვლევს. ის გამიზნულია სასწავლო კურსის მიზნშეწონილობისა და ახალი მიმართულების დამკვიდრებისათვის.

დღევანდელი მოთხოვნა ლინგვოკრიმინალისტიკის უაღრესად დიდი მნიშვნელობის შესახებ სამართალ-წარმოების სფეროში განსაკუთრებით აქტუალურია ენობრივი ექსტრემიზმისა და ენობრივი აგრესიის ესოდენ მოძალების გამო.

ნიშანდობლივია, რომ სამართალმცოდნეობის ფუნქციური ენისა და სტილის, ტექსტის სრულფასოვანი განმარტების, ინტერპრეტირების მეთოდებისა და ხერხების სრულყოფილი გაცნობიერება წარმოდგენილი შრომაში.

ეს გზამკვლევი იურისტ-ექსპერტებს გააცნობს იმ ლინგვისტური პროცესების ანბანს, რომელიც აუცილებელია სასამართლო ექსპერტიზის დასკვნათა მომზადებისას.

განსაკუთრებული მსჯელობის საგანია პიროვნების

თავისუფლების ფილოსოფია, რომელიც ისეთ საზოგადოებრივ რეალობას ქმნის, სადაც აუცილებელი ხდება თავისუფალი ინსტიტუტების როლი და ფუნქცია, სრულიად კაცობრიობის მიერ მიღწეული ცივილიზაციის წინაშე. ნეოგზისტენციალიზმზე დამყარებული ეს უახლესი რეალობა თვალნათელს ხდის სასამართლო ლინგვისტური ექსპერტიზის, როგორც თანამედროვე მოთხოვნებზე დამყარებული ცოდნის ახალი მიმართულების სტატუსს.

თანამედროვე სასამართლოებს ხომ განაჩენი ეროვნული ენობრივი ცნობიერების დონეზე გამოაქვთ, რაც ზოგიერთ შემთხვევაში დამნაშავესა თუ დაზარალებულის საზიანოდ აღიქმება, ვინაიდან ამ დროს არაა გათვალისწინებული აგრესიული ლექსიკა-ფრაზეოლოგიის საფუძვლები, რომლის არსებობაც ყოველთვის არაა მიზანმიმართული, გააზრებული გაცნობიერებული აგრესია.

თვალშისაცემი და სამაგალითოა მსჯელობა ამონარიდთა მოხმობის საფუძველზე, მედიატექსტში „გაპარულ“ ლექსიკა-ფრაზეოლოგიის შესახებ მსჯელობისას, აგრესიული ლექსემების გამოყენებით.

დღევანდელი მოთხოვნები, რაც გვავალდებულებს, ფეხი აუწყოთ თანამედროვე სტანდარტებს, რაც პასუხია ევრო-ამერიკულ სივრცეში ჩვენი ინტეგრირებისა.

თანამედროვე ცივილიზაციის უმთავრესმა დირექტორებმა, ინფორმაციულობამ და კომუნიკაციის საზღვრების უაღრესმა გაფართოებამ მოგვიტანა ის აუცილებლობა, რომ გადაგვეხედა და ახალი კუთხით წარმოგვედგინა „ლინგვოკრიმინალისტიკის“ შესანიშნავი გამოცემა, რომლის ავტორები არიან პროფესორები: თემურ ჯაგოდნიშვილი, ივანე ჯაგოდნიშვილი, ირაკლი გაბისონია და ჯემალ გაბელია, რომლის შედგენა-დამუშავებაში მონაწილეობა მიიღო პროფესორების ჯგუფმა გურამ გვენეტაძის, მალხაზ ჩიტაიასა და ანასტაია ფუტკარაძის შემადგენლობით.

დროულიც არის და საჭიროებაც მოითხოვდა, ლინგვოკრიმინალისტიკის დისციპლინად ჩამოყალიბების გზაზე მძლავრი ნაბიჯი გადადგმულიყო და, საბედნიეროდ, გადაიღვა ეს ნაბიჯი წარმოდგენილი წიგნის გამოცემით.

ტექნიკური უნივერსიტეტის ხელმძღვანელობამ ამ ღირსეული ნაბიჯით ვიზა მისცა ამ დარგის მიმართულებად ჩამოყალიბებას, რაც დიდად წაადგება საუნივერსიტეტო დისციპლინათა სრულყოფას და გამდიდრების საქმეს.

გურამ გვენეტაძე,
სტუ პროფესორი

წმინდა ნინოს შემოსვლა

გატრუნულა ნისლი ხევში
თეთრი, როგორც თოვლის გუნდა,
მოდის ვაზის ჯვარით ხელში
ცაში მტრედი აღულუნდა.
შარავანდი ადგას თავზე
და ერს უფლის ნათლით მოსავს,
გამოშლილა ხალხი გზაზე,
ქელს უხრიან ნინოს მოსვლას.
აცმციმდა, აკამკამდა,
აელვარდა ყველაფერი
და მას შემდეგ წმინდა ნინოს
ხოტბას ასხამს მთელი ერი.
ის წმინდანთა საუფლოში
მოქცეულა თავის ნებით,
წმინდა ნინოს ნაკვალები
ერს მოურთავს ჩუქურთმებით.

უნამუსოს

უნამუსოს ნამუსი
თუ ჰქონია ოდეს?
უნამუსო იქნება,
რომ ნამუსი ჰქონდეს?!
უგზოუკვლოდ ზეიმობს,
ეძებს დაფნის ტოტებს,
ხე უფლისგან გამობილი
ვერ აიყრის ყლორტებს.
ან ლექსებად ითქმება,
ვინც კი რასა ჰკოდებს?!
ქვეყნის ბედს და ვარამზე
ერთეული ჰკოდებს.
წინ წასულნი უკანას
მიგორებენ ლოდებს,
ურწმუნო ვერ გავხდები,
ვერ ავყვები მოდებს.
მე ქართული სიტყვა
მიჯობს ოქროს ზოდებს,
იქ დავდგები, სადაც
ერი მომიწოდებს!

თემურ ჩალაბაშვილს

მე უკან დავრჩი, ძმობილო,
ზმას ველარ ვუწვდენ წინებსა,
მკერდში ვიხუტებ შენს ლექსებს
ღვთის მადლით განაბრწყინებსა.
ოცნება რჩება ოცნებად,
თან დავდევ ღრუბლის ფთილებსა,
სიდუხჭირე და ვარამი
ჩემზედ ილესავს კბილებსა.
უეცრად შევხვდით ერთმანეთს
ვაჟაობისა დღეზედა,
შუბლზე ნათელი გეფინა,
გული მომვარდა თქვენზედა.
მგონი, ერთ ცეცხლში ვიწვებით,
ფიროსმანს ვგავართ ფერზედა,
ფუნჯმა სამშობლო დანატოს,
კალამმა წეროს ერზედა.
ნეტავ თამარის მძივად მქმნა,
ჩამოგეკიდო ყელზედა,
არსაით მიჩანს პატრონი,
ვმოძრაობ შენგან გვერდზედა.
ტყუილად ველი ქომაგსა
ამ გზათა გასაჭრელზედა,
ნელლია შენი ლერწამი,
მე ვიარები ხმელზედა.
შუაზე გამჭრა საწუთრომ,
როგორც ბალახი ცელზედა,
ჭირნახულს ძლივას მოწუელს
ველარა ვლეწავ კვერზედა.
შენს ალერსს ვერვინ დამიშლის,
თუნდ მოდგეს დასთა დასია,
გული ლექსებად სანატრი
შენი ტრფიალით სავსეა.
დრო მოვა მოენატრებათ
რითმით მდიდარი კაცები,
ფარამ გზა საით გაიგნოს
თუ არ ვარგანან ვაცები.
მიგულეთ ვაჟას შევირდად,
მეც შენს აჩრდილში დავწვები,
ძმობა იჩინე, შენს ბაღში,
დამარგვევინე ნაძვები.

ვაჟას

მაინც საიდან მოვიდა
 ეს გოლიათი მთებისა?!
 სალი კლდეების მეხოტბე,
 თავკაცი რაინდობისა.
 საკუთარ თავზე არცერთი
 სიტყვა არ დასცდა ქებისა,
 მის წიგნებიდან ჯახანი
 მოისმა ჯიხვთა რქებისა.
 სახლ-კარი ჰქონდა უბრალო,
 ნაშენი რიყის ქვებისა,
 სურნელით სავსე აღაზას
 ჩამოწეწილი თმებისა.
 უფლისგან იყო ნაკურთხი,
 დამყოლი უფლის ნებისა,
 ცამდე აზიდა ვაჟამა
 გვირგვინი ხელოვნებისა.

ნიკო ფიროსმანს

იღბალით ვგავართ ერთმანეთს
 მე და შენ, ძმაო, ნიკალა,
 რაც მქონდა, წუთისოფელმა
 სულ წყალში გადამიყარა.
 თალხით შემმოსა, მაგლოვა,
 გულში ლახვარი მიყარა,
 ვარდისა საპკურებელი
 წყალიც კი გადამიღვარა.
 თავზედ დამემხო ყოველი,
 ჩემთვის არც გვარმა იგვარა,
 ხუნდი დამადგა ხელ-ფეხზე,
 საკლავად ჯალათს მიმგვარა.
 არ იქნა, შავი ღრუბელი
 ჩემთვის არ გადაიყარა,
 იმედად, მანუგეშებლად
 შენ ერთი მყავხარ, ნიკალა.

ბიოჩხი უჩითაშვილი

შენ ხარ...

შენ ხარ ზაფხულის მზე და
 მე შემოდგომის წვიმა.
 როცა სიცივე მწერდა,
 მათობდა შენი სხივი.

ზოგჯერ ვარ ზამთრის ქარი,
 შენა ხარ ცისარტყელა.
 როცა ვარ შენით ძივრალი,
 მიყვარს, ძვირფასო, ყველა.

ღვას

მე შენ მიყვარხარ ისე ძალიან, როგორც
 არასდროს არსად არავინ,
 დახურულია სივრცე უშენოდ, ცარიელია
 ჩემი კარავი,
 მე შენ მიყვარხარ ისე ძალიან, რომ
 უშენობას ვერვინ შემიცვლის,
 მიყვარს სამყარო, სადაც შენა ხარ,
 გამონათება ციდან შენი მზის.

მე შენ მიყვარხარ, მხოლოდ შენ გიძღვნი ჩემი
 ლექსების ურიცხვ სტრიქონებს,
 მე შენს ძებნაში ყველა ქარი და ღრუბელი
 უკან ჩამოვიტოვე,
 მე შენ მიყვარხარ, ჩუმად ვინახავ შენგან
 გაჩენილ გულის იარებს,
 ჩემთვის შენა ხარ დედამიწაზე ზღვაც,
 ოკეანეც, მთაც და მდინარეც.

დრო ყველაფრის მკურნალია

დრო ყველაფრის მკურნალია,
 ჩემი გულის – არა,
 ზოგს ცხოვრება უხარია,
 არა – ჯვარზე გაკვრა.

დრო ყველაფრის მკურნალია,
 ტკივილების გარდა,
 გული ჩემი არ დაღლილა,
 მხოლოდ ქარებს გაჰყვა.

დრო ყველაფრის მკურნალია,
 დრო, რომელიც მკლავდა,
 მაგრამ მე ვერ მოძერია,
 ჯერ ვერ გამიმკლავდა.

ჭაშნიკი

ღაჩი ჩაჩაბაშვილი

* * *

განზე დადექით,
სიყვარული უნდა ვისროლო,
შარას გაუყვებოთ,
თუ არ, ისევ მოვა დღის ბოლო...

შარას მივადექ,
მოახლოვდა უკვე დღის ბოლოც,
გზაზე ყაჩაღი
ამაყად რომ იკრავს ხმლის ბოლოს...

განზე, ყაჩაღო!
არ გაბედო, მანდილოს გაჭხედო,
სახლს მიეშურე,,
არ იბილწო, არ ითავხედო!

ყაჩაღმა უმაღ
იმიშვლა და იქნია ხმალი,
ჩვენს შერკინებას
თვალს აპარებს შორიდან ქალი.

კაცთ ბრძოლაშივე
შემოგვება სამკლაურები,
ქალს კი აღარ აქვს
თავისივე სამკაულები...

მანდილი დარჩა
მამაკაცთა შორის ეული,
გაჩუბდა ყველა,
ღმერთი დარჩა ცრემლმორეული...

* * *

მინდა დაგიწეროთ ლექსი ბედნიერი,
მინდა იმედების გრძნობა გავაღვივო,
მაგრამ არის განა სადმე ერთი ერი,
ვისაც ქართველური ომი არ ეხილოს?

ქვაც კი აგვიტირეს ომში ველურებმა,
ციხე ტაძრებისგან აღარც ნანგრევია,
ახლა შეგვეყარა ისევ სნეულება,
საზღვრებს იქით კიდევ ძმები დაგვრჩენია.

ისევ ოკუპანტი, ისევ ომის კარებს
ალბათ შემოგვიღებს სევდის აგონია,
ჩვენ კი კვლავ ავისხამთ ხმაღს და ნატყდ ფარებს,
ჭაბუკნი მოვკვდებით, აბა, რა გვონიათ?

ისევ კბილებამდე ალბათ იარაღით
ისევ სამალავში ტყვიის წივილია,
ჩემი სიყვარული უკვე განზე გავდე,
ახლა ამ ჩემს გულში მხოლოდ ტკივილია.

ისევ მტრის შიში და სისხლი გვაქვს სახეზე,
ყველა, ვინც ცას მიღის, ჩვენვე კისერზეა,
ისევ სისხლისმსმელნი, ისევ ოკუპანტნი,
ისევ რუსეთია, ისევ რუსეთია!

რამდენჯერ რამდენი კაცი დავიტიროთ,
სისხლი მიყვიის და ნება ცბიერია,
მინდა იარაღით ხმამაღლა ვიყვირო –
ჩემი საქართველო ჩემი იერია!

ჩემი იბერია, ჩემი ქართლ-კახეთი,
ჩემი სამეგრელო ისევ ძლიერია,
ჩემი სვანეთი და იქით აფხაზეთი,
ჩემი სამაჩაბლოს მიწაც ფხვიერია...

ჩემი მესხეთი და თუშ-ფშავ-ხევსურეთი,
ჩემი ცხინვალი და ამერ-იმერია,
ისევ ხმაღს ვეცემით, ვიქნევთ გამალებით,
ციდან დაგვილოცე, ღმერთო, ივერია!

ჩემი გურია და ჩემი იმერეთი,
ჩემი ყაზბეგი და ჩემი სისხლი წმინდა,
ღმერთო, დაიფარე, ყველა დაიფარე,
ვინც შენს გულშია და ვინც შენ გულით გინდა...

* * *

ჩემი სოფელი, წნორის ყორღანი,
ოქროს ლომივით ბორჯღალოსანი
ჩემი მთოსანი და დაბოსანი
ალაზნიანი, ყვარლის ტბიანი...

ჩემი კუთხე და ჩემი კუნჭული,
ჩემი კახეთი, ჩემი სულდგმული,
ჩემი ქიზიყი, შარაფიანი,
თანაც ფრთიანი, არც დარდიანი.

ჩემი ბებონი, ჩემი პაპანი,
თან ნაოჭები, თეთრი საფარით,
ჩემი საძვალე, ნეტავ სად არის,
პაპა მეძახის, შვილო, აქ არი...

ჩემი დების და ჩემი ძმებისთვის
მუდამ ერთგული თავმესაფარი,
ჩემი ქიზიყი, არს შესადარი,
თვით ჯიუტობით განუძრახალი...

ჩემი ბავშვობა, ნეტავ სად არის?
ბებოც ჩურჩულებს, შვილო, აქ არი,
ჩემი ბაღლობის ძმები სადარი,
გული მკარნახობს ეზოს დასაღვინს...

ეს ჩვენი ეზო — ისიც აქ არის
ისევ ისეთი, ისევ გაკაფილს
ბალახს შეეყურებ და თან ანავის
ველებს გავხედავ, ველებს ალაზნის...

ძველი ანავის ღვინოს დავნატრი,
ვენახსა მწვანეს, ყურძნის მაჭარი
შემოგვსვევია ბევრი ვაჭარი,
ქვეყანა უნდათ, მაგრამ სად არის

ან როდის იყო ვინმე ამ ადგილს
ყოფდა გარეშე ქართველთ გაკაფით,
ჯერ მე მომკალით, მერე დახამდით,
ისე ვერ გაყოფთ სხვაზე ამ ადგილს!

ვიპოვე, ძმებიც დაუკარგავი,
ცეკვა, სიმღერა, პაპას არაყი,
ისევ ქიზიყი, მუდამ ამაყი
და უბატონო კახთა შარაფი...

ერთი ლექსი

ლევან საღულაშვილი

* * *

„გალმა სოფელში ასკილი ჰყვავის“...
(მინაწერი ანატორის აკლდამაზე)

ბზობა თენდება,
ფანჯრის მინაზე მთვარე ხატავს
აბსტრაქტულ გულებს...
დავირუსებულ დედამიწას
მოურიდებლად,
ცხელ შუბლზე ჰკოცნის.
და ეს ამბორი იუდასას
არაფრით არ ჰგავს.
ექიმს და ექთანს,
დაქანცულთ და რულმორეულთ,
ბზობის მთვარე ჩანაცვლებია.
და ვიდრე ბნელი ნათელს სნეულ
ფილტვებს უკორტნის,
ვიდრე ამ ღამის ნალვერდალი
ჩანავლებულა,
მუხლმოდრეკილი და მლოცველი
თეთრი მნათობი
გეთსამანიას მყოფ მაცხოვარს
დამსგავსებია.
ბზობა თენდება.
უპირბადეო მთვარე ხატავს
აბსტრაქტულ გულებს,
სიყვარულის და იმედის ნიშნად...
დასნეულებულ დედამიწას,
მოურიდებლად,
ცხელ შუბლზე ჰკოცნის.

12 აპრილი, 2020 წელი.

„სნეელოს“ პატრონ სცემიძლი

11 წლის მხატვარი, რომელიც რეკაზ ინანიშვილის შემოქმედებას ხატავს

ხატავს 3 წლის ასაკიდან. 6 წლის ასაკში ნახატების კონკურსში გაიმარჯვა და პირველი პრიზი მოიპოვა. ხატვას დიდ დროს უთმობს. 142-ე საჯარო სკოლის მე-6 კლასის მოსწავლეა და უკვე 700-ზე მეტი ნახატის ავტორია. ყველა ნახატს თავისი ისტორია აქვს.

ამბობს, რომ მასწავლებელთან არასოდეს უვლია, თვითნასწავლი მხატვარია და ყველაფერს თვითონ სწავლობს. ხატვის გარდა უყვარს ცეკვა, სიმღერა, სპორტი, ბუნებაში სეირნობა...

5 პერსონალური გამოფენა უკვე ჰქონდა. მე-5 პერსონალური გამოფენა იანვრის ბოლოს გაიმართა. – 11 წლის ელენე ელყანიშვილის პერსონა.

– გავიზარდე თბილისში, მოსიყვარულე ოჯახში... დედა – მაიკო ბელუკაძე პროფესიით სკოლამდელი აღზრდის პედაგოგი და ფსიქოლოგია... მამა – კონსტანტინე ელყანიშვილი, ეკონომისტი...

ხატვა დავიწყე 3 წლიდან ფანქრით. ძირითადად, ვხატავდი ილუსტრაციებს. ცხოველებს გამოვსახავდი მოძრაობაში. 6 წლიდან კი სურვილი გამიჩნდა, ნამდვილი საღებავებით მესატა და პირველი ნახატი ზეთით შევასრულე. ეს იყო ნატურმორტი, რომელიც ძალიან მოეწონათ და მას შემდეგ ხატვა ჩემი ყოველდღიური მოთხოვნა გახდა.

– რომელი ფერი გიყვარს?

– თბილი ფერები მიყვარს, თუმცა ჩემი ნახატები ძალიან ფერადია.

– 6 წლის ასაკში მიიღეთ პირველი პრიზი...

– 6 წლის ასაკში პირველად მივიღე მონაწილეობა

„ნიკორას“ ნახატების კონკურსში, სადაც გამარჯვებულია შორის აღმოჩნდა. ეს ჩემთვის პირველი წარმატება იყო. გადმომცეს საჩუქრები და ჩვენთვის გამართულ ღონისძიებაზეც მიმიწვიეს.

– 700-ზე მეტი ნახატი გაქვს. და მაინც, ყველაზე მეტად რისი ნახატა გიყვარს?

– ხატვის მასწავლებელთან არასდროს მივლია. თვითნასწავლი ვარ. ჯერ ძიების პროცესში ვარ და ამიტომ ჩემი ნახატები მრავალფეროვანია. ყველაფერს ხატვა მიყვარს – პეიზაჟების, ნატურმორტების, პორტრეტების. მომწონს მარინისტული, მოდერნისტული და აბსტრაქტული მხატვრობა. ვიყენებ შერეულ ტექნიკას, უფრო ხშირად კი ვხატავ ზეთით... ამ დროისთვის მაქვს 700-ზე მეტი ნახატი.

– როგორ უთავსებ ხატვას და სწავლას ერთმანეთს?

– მიუხედავად იმისა, რომ სასწავლო წლის პროცესში ძალიან დატვირთული რეჟიმი მაქვს, მაინც ვცდილობ, სულ ვხატო. მაქვს შეკვეთებიც და ვცდილობ, სწრაფად ვისწავლო, რომ ხატვისთვის დამრჩეს დროც... საგნებიდან მიყვარს ხელოვნება, ისტორია, ქართული, ბუნება...

– გამოფენები...

– სულ მქონდა 5 პერსონალური გამოფენა. პირველი გამოფენა გაიმართა გასულ წელს გალერეა „ვაჟიმი“, სადაც გადმომცეს სერტიფიკატი – „წლის აღმოჩენა“. ეს იყო ჩემთვის უდიდესი სტიმული და სიხარული. მეორე გამოფენა გაიმართა საქართველოს პარლამენტში ქალთა დღისადმი მიძღვნილ ღონისძიებასთან დაკავშირებით. მესამე პერსონალური გამოფენა მქონდა ჩემს 142-ე სკოლაში, ხოლო მეოთხე პერსონალური გამოფენა გაიმართა საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტის სახელოვნებო ფესტივალზე – „100 გონება“, სადაც 100 უნიჭიერეს ხელოვანთა შორის აღმოჩნდი მეც, ყველაზე პატარა მონაწილე... მეხუთე პერსონალური გამოფენა გაიმართა იანვრის ბოლოს აფხაზეთის განათლების და კულტურის სამინისტროს გალერეაში...

– რას განიცდი გამოფენიდან გამოფენამდე?

– გამოფენიდან გამოფენამდე ჩემი ნახატების რაოდენობაც საგრძნობლად იზრდება. პასუხისმგებლობასაც ვგრძნობ დამთავალიერებლის წინაშე. გულთ მიხარია, როდესაც მოსწონთ ჩემი შემოქმედება.

– საინტერესოა პორტრეტების სერია...

– მიყვარს სილამაზე, ყველა და ყველაფერი, რაც სილამაზესთან და მშვენიერებასთან ასოცირდება. ხშირად ვხატავ ცნობილი და ნაკლებად ცნობილი ადამიანების პორტრეტებს...

– ჰობი...

– ხატვის გარდა ჩემი ჰობია – ცეკვა, სიმღერა, სპორტი. მიყვარს ბუნებაში სეირნობა. მშობლებთან ერთად მოვიარე ჩვენი ქვეყნის თითქმის ყველა კუთხე. ბუნებით ძალიან აქტიური ვარ და არ მიყვარს ერთ ადგილზე დიდხანს ყოფნა.

– მომავალში ალბათ აკადემიაში ჩააბარებ?
– დიდი სურვილი მაქვს, შევისწავლო ინტერიერის დიზაინი, ამისთვის ბევრი შრომა და სწავლაა საჭირო. ვიცი, რომ ამ მიზნის განხორციელებას აკადემიური განათლების გარეშე ვერ შევძლებ.

– როგორ დასაბუთებ რეგაზ ინანიშვილი?
– ძალიან მიყვარს რეგაზ ინანიშვილის შემოქმედება. მისი სიკეთით, სითბოთი და სიყვარულით სავსე მოთხრობები. შეუძლებელია, არ მოგიხდეს დასაბუთვა.

– შთაგონება...
– შთაგონების წყარო ნებისმიერი რამ შეიძლება გახდეს. ხშირად გავდივარ მშობლებთან ერთად ბუნებაში და ვცდილობ, ბუნების ეს სილამაზე ტილოზე გადმოვიტანო.

ბევრჯერ, რომელიმე ნაწარმოების წაკითხვის შემდეგაც, გამჩენია შთაბეჭდილების ტილოზე გადმოტანის სურვილი. ხშირად ვათვალიერებ ცნობილი მხატვრების ნამუშევრებს და არაერთხელ გამხდარა მათი ნახატებიც ჩემთვის შთაგონების წყარო... ზოგჯერ მიგზავნიან ინტერიერის სურათებს და მთხოვენ, დაუხატო ამ ინტერიერის შესაფერისი ნახატი. ამ დროს ვცდილობ, კარგი ნამუშევარი გამომივიღოს. მიხარია, როდესაც ჩემი ნახატები სხვისი ოთახის კედლებს ამშვენებს.

– საინტერესო ამბავი, რომელიც რომელიმე ნახატის შექმნას უკავშირდება?

– ჩემთვის ყველა ნახატი მნიშვნელოვანია. ყველას თავისი ისტორია აქვს. ძალიან მიყვარს აფხაზეთის თემზე შექმნილი ნახატი – „სახლში დამაბრუნე“... შევეცადე, გადმომეცა ის ტკივილი, რომელსაც საკუთარ სამშობლოში იძულებით დევნილები განიცდიან.. იმედი მაქვს, ერთ დღესაც ყველა დევნილი შეძლებს, შეაღოს თავის სანატრელი სახლის კარი.

– სამომავლო გეგმები...

– სამომავლოდ დიდი სურვილი მაქვს, გავხდე ცნობილი მხატვარი. ვიცი, რომ ამისთვის პროფესიული განვითარება და სწავლაა საჭირო. მინდა, ჩემი ნახატები გასცდეს საზღვრებს და მათი გამოფენის საშუალება მსოფლიოს რომელიმე ცნობილ გალერეაში მომეცეს...

– ულამაზესია შენ მიერ დასაბუთებული შობის ყვავილი...

– შობის ვარსკვლავი ძალიან მიყვარს. ლეგენდაც არსებობს. თურმე მექსიკაში ობოლ და-ძმას ტადრისთვის შესაწირი არ ჰქონია და პუანსეტია მიუტანიათ. უფალსაც შეუწირია ბავშვების გულით მირთმეული შესაწირი და ყვავილი სასწაულად გაწითლებულა. მას შემდეგ პუანსეტია შობის მცენარედ ითვლება და საშობაოდ აუცილებლად წითლდება. ხატვის დროს სულ ამ ლეგენდაზე ვფიქრობდი. შობის დღესასწაული ჩემთვის უმთავრესია. ამ დღეს ქრისტე იშვა, ჩვენი მაცხოვარი... შობის ღამეს ხომ სასწაულები ხდება...

პილოზა

ბიბა გომბრიჭიანი

ფერისცვალება

სულთან ჭიდილი, უფალთან (ისევ საკუთარ თავთან) დაბრუნების მონოლოგია ვივა გომბრიჭიანის ეს მოთხრობა-აღსარება...

„არაა კაცი, რომელიც სცხონდეს და არა სცილოს“
– ამბობს უფალი... მთავარია, ადამიანი კი არ გაექცეს საკუთარ ცოდვებს, არამედ გაიაზროს და უფალთან-მისასვლელი გზების საძებლელ მინიშნებად ჩათვალოს. ავტორი, ერთი შეხედვით, თითქოს უბრალო თხრობით ძალიან სიღრმისეულად წარმოაჩენს დანაშაულისა და სასჯელის ურთიერთკავშირს, ცოდვისა და სინანულის უფლისგან დაშვებულ იმ პარადიგმას, რომლის გარეშეც არ ხდება ბაღანის შენარჩუნება, ცხოვრების დინამიკური განვითარება...

ამ მოთხრობა-აღსარებით ვივა გომბრიჭიანი თითქოს შორიდან, გვერდის ავლით, მგვრამ ოსტატურად გვიხატავს უახლოეს წარსულში დატრიალებულ მოვლენებს, ადამიანთა და განსაკუთრებით პატიმართა ღირსების შემლახველ ქმედებებს...

„კაცი ისეთი უნდა იყო, ადვილად არ მოტყდებოდა, თუ საჭიროა, პატიმრად გამოდგე“ – ბრძანებს მურმან ლებანიძე და სწორედაც ადამიანის სიმტკიცეს ჭირსა შიგან ყოფნა გამოაჩენს... აქვე იგი არავის არ ადანაშაულებს ამ ყველაფერში, არამედ ამას უფლისგან მიღებულ სასჯელად და მადლად თვლის...

ავტორი ოპტიმისტური განწყობით ამთავრებს თხრობას და მკითხველისთვისაც იგი საკუთარ ცოდვებზე გამარჯვებული კაცია!

ჯუბა ლებელი

– თქვენი აზრები ფრიად საშიშ ფორმას იძენს, მისტერ! ის არა მარტო თქვენ, მთელი ჩვენი ორგანიზაციის მომავალს უქმნის საფრთხეს. საჭიროა გავანეიტრალოთ პირამიდა, რომელიც თქვენს თავში ააგეთ. ამისთვის, აი, ეს აბები მიიღეთ. ლუი გაგაცვილებთ თქვენს ოთახში, რომელიც მომზადდა სპეციალურად თქვენთვის...

– არავითარი აბების მიღებას არ ვაპირებ, დოქტორ, თქვენ კარგად იცით, რომ ჩემი პირამიდა სავსებით რეალური ფაქტების მასალისგანაა ნაშენები. მის შექმნაში თქვენ მიგიძღვით მთავარი წვლილი და განეიტრალებას როგორ მთხოვთ? თქვენი სადოქტორო ხარისხის პატენტია ის აპარატი, ჟენევაში რომ შეიქმნა. გენერალური მდივნის კაბინეტშიც თქვენი უშუალო მითითებებით დამონტაჟდა და დღემდე მიმდინარეობს მისი ტვინის კონტროლი. ამით აიღეთ ფაქტობრივი ძალაუფლება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ყველა სფეროზე, მიითვისეთ ყველა პოლიტიკური თუ სამხედრო კონტროლის მექანიზმი. თქვენი აპარატის ზემოქმედებით მოაწერა ხელი გენერალურმა მდივანმა უამრავ სატანურ კანონპროექტს, მათ შორის 80 ტონა სამედიცინო მეტადონის სხვადასხვა ქვეყანაში ჰუმანიტარული სახით განაწილების საკითხს. მათ სიაში ჩემი ქვეყანაც მოხვდა. ამან აღმაშფოთა და პირველივე ტვირთი ჩავძირე, რომელიც კავკასიის რეგიონს თქვენზე დამოკიდებულს გახდიდა. ამ ტვირთთან ერთად იყო პროვინცი, რომლითაც სურსათი მუშავდება. მე მაქვს მთავრობების იმ პირთა გვარები, რომლებიც უშუალოდ ახორციელებდნენ ხალხის მასების თქვენს დაქვემდებარებულ ორგანიზაციულ სტრუქტურაში თავმოყრის პროცესს.

აწყოთ რევოლუციებს, ვითომ ხალხის საკეთილდღეოდ და სინამდვილეში მათ თქვენს ლაქიებად და მონებად აქცევთ, წარმატებით უძღვებით დაღესის პროგრამას და ამას ყველაფერს უმაღლესი ცინიზმით ჰუმანიტარული ეგიდით ახორციელებთ. თქვენ მთელი პლანეტის კონტროლს ესწრაფვით, ესეც არ გაკმაყოფილებთ და უცხო ცივილიზაციებთან კონტაქტს ცდილობთ. თქვენ დედამიწის კეთილდღეობისთვის განკუთვნილ ბუნებრივ რესურსებს ხარჯავთ თქვენი დამპყრობლური ინსტიტუტების რეალიზებისთვის, ფიტავთ და აშრობთ ჩვენს პლანეტას. არ გადარდებთ მისი ბედი, მისი მომავალი, რომელიც მალე თავად თქვენ დაგნთქავთ კოსმიურ უფსკრულში. გინდათ მთელი პლანეტა თან წაიფოლოთ?..

– არ გამოვივით! თავს უსაფრთხოდ გრძნობთ?..

– მე თქვენ უამრავ “WIKILIKS”-ს გამოვიგზავნი.

– ჰა, ჰა, ჰა... — 6 ჯერ ჰალდოლი, 2-ჯერ როპინოლი, 1-იც სერენაზე... აი, მე ამ კოქტეილს გამოვიგზავნი დილა-სადამოს კუნთებში შესარჭობად!..

რამხელა ცა ჩანდა სულ რაღაც ერთი საათის წინ, რამდენი მნათობი. ახლა კი სად ვარ, რა ბნელი ჯურღბულია, მზის სხივიც არსად ჩანს, სინათლე არსაიდან შემოდის, მხოლოდ ელექტრონათურა

ბუუტავს და მასაც იმდენი ბინძური მწერი დასტრიალებს, შეუძლებელია რამის გარჩევა, თუმცა თვალი ყველაფერს ეჩვევა, ცხვირიც...

ერთი საათის წინ ცაცხვის აყვავებული კვირტების სურნელი არაფრად მიგანდა, ახლა კი ყნოსე ამჟავებული ოფლის და ჭაობის ნაზავი.

– შენ რომელი ხარ? — თუმცა კი ვხვდები, რადგან ნიშნის მოგებით მესაუბრები.

შენ ის არა ხარ, სამი დღის წინ ლამაზ ყვავილზე მოსკუპებული, მაცდური ქალის ღიმილით სიამოვნების ზღვას რომ მპირდებოდი?..

მოდ, დამწოსე, მომეფერე, დამაგემოვნე!..

შენ ამისთანა თეთრ ფაშატზე ჯერ არ მჯდარხარ, შენ გელოდი, შენთვის მოვირთე, უკვე დაემწიფი, გამსინჯე ოღონდ!..

მერე?.. — შენ გადაწყვიტე...

– ამის გულისთვის დამსაჯე?..

– ოჰ, არა! — ეს როგორ იფიქრე, მე არ დამისჯინარ, აქ უბრალოდ შენს გასამხნეველად მოვედი, არ მიგატოვე, ხომ ხედავ, თამბაქოც გიმოვე. მართალია მზის სინათლეს ვერ მოგიტან, მაგრამ თეთრ ზმანებებს მაინც მოგივლენ. ახლა კი მიდი, გააბოლე, თვალი და ცხვირი შეაჩვიე აქაობას, ავერ, ახალი ახლობლები გიცნობან, შენს გასაცნობად ემზადებიან, მიდი, დაისვენე, აქ დრო ბევრი გაქვს...

– ოჰ, ეს რამხელა ორმოა, რა მღვრიე ჭაა, რა საზიზღარი მატლები დაფუსფუსებენ, ფეხებზე მეკრობიან, სისხლს მწოვენ... მიშველე რამე, მიშველე, რამე, მიშველეთ!..

– ეგ მატლები წურბელებია, მხოლოდ ბინძურ სისხლს წოვენ. რომ გაძლებიან და გაიბერებიან, მარილი დაიყარე. ჭკუა რომ გქონდეს მაგ წურბელებს იმ თეთრ ფაშატზე მეტად დააფასებდი, რომელზე ჯირითმაც აქ ჩამოგაგლო!..

– რატომ?..

– გაჩემდი და დაფიქრდი, მაგალი შესწირე შენს გამჩენს, რომ სამკურნალოდ ეს წურბელები მოგივლინა და პირდაპირ გველემპაპის ხასში არ ამოყავი თავი, საიდანაც ხსნასაც ვერ ეღირსებოდი. მიიღე, როგორც აუცილებელი სამკურნალო წამალი, რათა ამღვრეული სისხლი გაგეწმინდოს. იქ, მიწაზე, მხოლოდ ყვავილები რომ არ გეძებნა, ზემოთაც აგენდა ხანდახან მაინც, ასეთი მწარე წამლებით მკურნალობა არ დაგჭირდებოდა. ახლა კი მოიკრიბე მთელი ძალისხმევა მათ წინააღმდეგ, ვინც მაცდური წინადადებებით შენს მოხიბვლას ცდილობს. მოგცემ ორ ტალანტს, დანარჩენი შენ მოიხვეჭე...

– რკინის რაკარუკი აფხიზლებს ყველას. ეს რა სიზმარი იყო, თუ ახლაც სიზმარში ვარ?! არა, ეს უკვე ცხადში ხდება. ეს „სპეცნაზია“ პლასტმასის ეკიპირებით, თავზე ნიღბებით და რეზინის ჯოხებით. სადამსჯელო ოპერაციას ატარებენ. ჩვენ ათი წუთით ადრე ვიცოდით, „კედლებში გამოტარდა“.

ზედმეტი ნივთები თავიანთ ადგილს პოულობენ. ჩვენც ფსიქოლოგიურად ვემზადებით, ერთმანეთს ვამხნევებთ, გვესმის ყვირილის, გინების, მტვრევის,

ნგრევის და კენისის ხმები. არა, შეუძლებელია ამ ყველაფრის სიტყვებით გადმოცემა.

ჩვენი დროც მოდის...

– გამოვიდაა!.. ხელები თავზე!.. კედელთან სასი-
ით!..

ოთახში აპოკალიფსია. რამდენიმე წუთში ტანსაც-
მლის, ლოგინების, წიგნების, ბოთლების, თევზების,
ყოველგვარი ჰიგიენური ნივთების გროვის გარშემო
ვდგავართ შიშვლები, დაჩქვჩილები და ერთმანეთს
თვალებით ვეკითხებით – ნუთუ, დამთავრდა?!

წუთი სიჩუმე და ისტერიული სიმწრის სიცილი...
კონსული დაშავდა ყველაზე მეტად, მგონი, მხარი
აქვს მოტეხილი! ცუდად არის!

– ექიმი! – ყვერით ყველა ერთად.

– ვის უნდა ექიმი?.. – ისმის ცოტა ხანში.

– ხმა არ ამოიღოთ! – გვაფრთხილებს ვიღაც...

იწყება მეორე რაუნდი... კინო ჯერ წინაა – წაშება
აბანოს სახელით, სადაც მოურეცხავი სისხლის სუნი
დგას... გასაანულ ტანზე სრიალებს რეზინის ჯოხი.

მესამე რაუნდი – გასეირნებაა, დღელამეში სულ
10 წუთი. გზადაგზა ხაფანგებია, თუ წაბორძიკე,
ზებრას დაემსგავსები.

პაემანზე წასვლას დაფიქრება უნდა, რისკის
ტოლფასია. გზად უკან კედელზე აგაყუდებენ,
ზურგში ხელჯოხებს გირტყამენ, სადაც წერია –
წურბელები. 12 კვ.მ. ოთახში 18 კაცი ვართ.

უნდა ვაღიარო, არის ამ ყველაფერში რაღაც
რომანტიკული. იქ სანთელსაც სხვა გულით ან-
თებ, ლოცვად დადგები, მთელს გულისნაღებს ხატს
მოუყვები და ყოველ შენს კითხვას: „რატომ“? –
მარჯვენა ყურთან ხატი გასასუხობს. პასუხგაუცე-
მელი კითხვა არ არსებობს. ასე ნელ-ნელა სწავლობ
ლაპარაკს საკუთარ სინდისთან, გრძნობით საუბარს
გულს ათბობინებ.

აგერ სინათლის სხივიც გამოჩნდა, იმედის სხივი,
რომ დაკარგული ჯერ კიდევ არაფერი არ არის.
სხივი, რომელიც წვავს ყოველგვარ ვნებას, ხოლო
სიკეთის მარცვალს აღმოაცენებს, ანათებს, ათბობს.
სანამ ნორჩია, შენ უნდა მორწყო სინანულის ცრემ-
ლებით, შემოუთოხნო ლოცვის სიტყვებით, შემორ-
აგვო აღსარების და ზიარების ზღუდით და ყოველ
დილა-საღამოს გარს შემოუარო, დააკვირდე ყოველი
მხრიდან, დაგმანო ყოველი ხვრელი და დარღვეული
აღადგინო. ერთი სიტყვით, თოთო ბავშვივით უნდა
მოუარო სიკეთის ახლად აღმოცენებულ მარცვალს,
სანამ გაიზრდება, გაძლიერდება და ფესვებს გაიდ-
გამს მყარად შენს გულში. მანამ მორწყე და თონხე,
დაიცავი, რომ ბოროტმა არ გაანადგუროს ნაყოფის
გამოღებადღე.

მაგრამ შეხედე, ხანდახან როგორია ადამიანი,
მოუთმენელი, თავისუფლების მეტრეფე, თავისივე სიკ-
ეთის მტერი. მარტორქა იბრძვის ცალი რქით და
ისე ხვდება განთიადს.

– ხარო, ორი რქა რად გინდა, მაინც უღელი
გადგია?!

– ზემოთ აიხედე, ხედავ შენს ვარსკვლავს?

– კი ვხედავ, მაგრამ როდის მიაღწევს ამ ნერვის
წვერი იმ სიმაღლეს?

– მიაღწევს. ოღონდ სწორად იშრომე. ადამიანი
როცა მზადაა, თვალები აახილოს, ჭაში ჩაგარდნილმა
ზემთ აიხედოს და იმ მცირე არეალში მოკაშკაშე
ვარსკვლავები შენიშნოს, უთუოდ მიაგნებს გზამარ-
თალს, მოუვლის თავის ნერვს, რომ მის ზრდას
ამოჰყვეს. შესცქერის თავის მნათობს და ეუბნება
– გხედავ, განგიცდი, ვგრძნობ შენგან მომდინარე
სითბოს, ოღონდ ამ ორმოს ამოვმორდე და აღარ
დაგკარგავ, ვიცი შენკენ მოსასვლელი გზა, ამომი-
ყვანე ოღონდ აქედან!..

– ჯერ უნდა იშრომო, ზარდე შენი ნერვი და
მას ამოჰყვე...

ის უკვე ამოხტომას ლამობს, მიფოფხავს ხის
ტოტებზე და ჰოი, საოცრებავ, მისწვდა ჭის კიდეს,
აიზიდა და ამოძვრა...

– როგორც იქნა... უჰ, სად ვიყავი, ჩახვდევაც მძაგს.

იქ კი ფეხებით გათელილი, ტოტებდამტვრეული
ნორჩი ხის ნერვი სულს ლაფავს. ვინ მორწყავს, ვინ
მოუთოხნის, ვინ შემორაგავს, ვიღაც ეცლება მისთ-
ვის. მისი დანიშნულება ხომ არა მხოლოდ ორმოდან
თავის ამოყოფა, მიზანი სანატრელ ვარსკვლავამდე
მიღწევა იყო, ის ხომ მასთან მისასვლელად იყო
დათესილი, მას ხომ სანუგეშო ერთი ნაყოფიც კი არ
ესხა, რომ მისი თესლი ზემოთ კვლავ დარგულიყო
ბოლოსდაბოლოს.

– აიხედე ზემოთ ჭიდან ამოსულმა, ხედავ შენს
ვარსკვლავს?!

– ეს რა ცა ყოფილა, რა ნათელი, რამდენი მნა-
თობი. ჩემი რომელია? – აი, ეს არის! არაა, ის! არა,
აი, იის!.. ის მოჩანდა დაბლიდან ყველაზე კაშკაშა.
თვალები ამიჭრელდა... ამხელა ცის კაბადონზე
შენი ვარსკვლავი კვლავ იკარგება, ველარ ამჩნევ
ამდენ მბრწყინავ მნათობს შორის. თავიდან განიცდი,
ციდილობ მოძებნო, მაგრამ ყოფითი პრობლემები
გაითულებს, ძირს დაიხედო. მალე ისე ერთობი ძირს
ყურებით, რომ ზემოთ იშვიათად იხედები, ცივლები,
რადგან ველარ იღებ იმ სითბოს და ენერგიას, რასაც
შენი მნათობისგან იღებდი, ნელ-ნელა კარგავ იმ
მარადიულობის შეგრძნებას, რასაც ელტვოდი.

– რას ნაღვლობ? შეხედე, რამდენი საინტერესოა
დედამიწაზე, რამდენი რამ არ გაგისინჯავს ჯერ. აი
ორი, სამი, ოთხი ერთად – ეს აღმოსავლური ნირ-
ვანაა, ის დასავლური, ეს ქერა, ის წითური, აი, ეს კი
სრულყოფილი კერძია, თითქმის ვერაფერს დაამატებ,
ისეთი გემრიელია, მას მხოლოდ მეფეები მიირთ-
მევენ... აბა, გააღე პირი და თქვი: „ააა...“

– ვაიბე, ვაიბე, ეს რა ჯურღმულია, რამდენი
ვირთხაა, რამხელა მატლები, რამდენი მკებნარია.
რა სიმყარაა. მჭამენ, ტანზე მეკრობიან, სისხლს
მწოვენ. ეს წურბელებია, მხოლოდ ბინძურ სისხლს
წოვენ!

– მაქვს გადარჩენის შანსი, დრო?!

– ჯერ კიდევ გაქვს. მშობლისთვის ძნელია
ურჩი შვილის საბოლოოდ მოწყვეტა. ამიტომ სჯის,

მკურნალობს! ამჯერად წამლები უფრო მწარეა, რადგან დაავადების ხარისხი მეტად მძიმეა. დააფასე დრო – ეს მარადიულობისკენ გადასასვლელი გზა, ხიდი, რომელსაც თუ სწორად გამოიყენებ, გაცხოვრებს მარადისობაში. თუ არადა, დაგთქავს ასევე მარადიულ უფსკრულში.

დრო მიეცა ადამიანს მისი ადგილის განსასაზღვრავად + ან – უსასრულობაში. არჩევანი თვით ადამიანს დაუტოვა. შემოქმედს რომ შეეზღუდა ადამიანი თავისუფალ ნებაში, მაშინ სამყარო არაბუნებრივი, ხელოვნური შეიქნებოდა, რაც თავად შემოქმედის ბუნებას ეწინააღმდეგება. ადამიანში ხომ მისი სულია და შექმნილია ხატად და ტაძრად ღმრთისა. რამხელა მადლი და რამხელა ცოდვაა მისი შერყვნა, ღამხინჯება!

აქედან გამომდინარე, ადამიანი თვით სამყაროს მამოძრავებელი ძალაა.

– წარღვნა, მეორედ მოსვლა?!

– სხვა საკითხია მეორედ მოსვლა.

სამყაროს ჰარმონიული მოძრაობისთვის საჭიროა ბალანსის დაცვა. ადამიანის არჩევანშიც საჭიროა ბალანსი. ეშმას გამოისობით ეს ბალანსი ირღვევა, მას ადამიანის უგუნურობა, უნებისყოფობა ეხმარება. ეშმა გაუძაძარია, მეტს და მეტს იტაცებს, რაც იწვევს სამყაროს ქაოსს, არღვევს რიტმს და მიაქანებს კატასტროფისკენ. იგი გაბოროტებულია განცდების გამო. ამიტომ საჭიროა ახალი განრჩევა ბალანსის აღსადგენად – ერთნი მარჯვნივ, მეორენი მარცხნივ. ამისთვის ყველას ისევ დროში, უფლის დროში დაბრუნებაა საჭირო.

დროს სხეულის გარეშე ვერ აღიქვამ სრულყოფილად, ამიტომ ყველა გარდაცვლილი შეიმოსება თავისი სხეულით, თუძცა იგი ამჯერად ეთერული იქნება.

– შემინდე, შემოქმედო, თუ დაუკრეფავში ვიჭრები. ყველაფერი მაინტერესებს, რაც ალბათ ჩემივე პირველსაწყისის დაცემულობის ბრალია. წარმომიდგენია ადამ და ვეა შეცოდებადღე როგორ ნეტარებდნენ, მათ ხომ ამდენი ფიქრი და ანალიზი არ სჭირდებოდათ. კმაყოფილნი უნდა ყოფილიყვნენ ადამიანური წესით, მაგრამ...

– ვხვდები შეძვევი შეკითხვის არსს. გიპასუხებ, რამდენსაც დაიტევ!

მათში ჩაბერილი შემოქმედის სულის ნაწილი საჭირო იყო სამყაროს მოძრაობის მუდმივობისთვის, ადამიანის ხატად ღვთისა შექმნის გააზრებისთვის და თანაშემოქმედებისთვის. ამიტომ დაიშვა გველის მიერ ევას შეცდენა, ის ტანჯვა-ტკივილიც, რასაც ადამიანი შეძღვომ დაექვემდებარა. სჭირო იყო იმ უარყოფითი მუხტის წარმოსაქმნელად, ურომლისოდაც სამყარო მოძრაობაში ვერ მოვიდოდა.

ეს მიზეზიც საკმარისია ამჯერად შენთვის. აი, რატომ არ გზღუდავ ადამიანს თავისუფალ ნებაში, რათა განისაზღვროს შენივე ნებით შენი ადგილი მოცემულ დროში მუდმივი სამყოფელისთვის. აჰა, შენ სახარება, თუ გინდა ცხონდე, თუ არადა, ნება შენია!

– არის ადგილი, სადაც მტრელები და ყვავები ერთად ტრაპეზობენ, ერთმანეთში ირვეიან მთელი დღის განმავლობაში, საღამოჟამს კი, მტრელები ზემოთ, ყვავები კი ქვემოთ იკრიბებიან.

რატომ ხდება ასე? ვფიქრობ, გაეცა პასუხი იმ კითხვებს, რომლებიც ასე გვაშფოთებენ – რატომ ერევა ღვარძლი ხორბალში, რატომ გაჩნდა ბოროტება, რატომ დაუშვა შემოქმედმა, რომ მისი ყველაზე ლამაზი ქმნილება ამპარტავნებამ შეიპყრო და ზეციდან უფსკრულში ჩააგდო.

ზუსტად იმიტომ, რომ სამყარო სხვაგვარად მოძრაობაში ვერ მოვიდოდა, როგორც ღენის წყარო – პლუსი მინუსის გარეშე მუხტს ვერ გამოსცემს... როგორც სიყვარულს არ ექნებოდა ფასი ბოროტების შეუცნობლად, როგორც სილამაზე ვერ შეფასდებოდა, სიმანხინჯე რომ არ არსებობდეს, როგორც მონატრებას ვერ შევიგრძნობდით სიშორის გარეშე, თავისუფლება არ დაფასდებოდა, მისი აღკვეთის გარეშე...

– ისწავლე სინდისთან საუბარი, ნუ წაუყრუებ მას და შენ ირგვლივ სამყარო შეიცვლება. სულ სხვანაირს დაინახავ მას და მიხვდები შენი ამქვეყნად მოვლინების არსს, ნელ-ნელა შენც შეიცვლები და საბოლოოდ ძირს დასცემ შენში ძველ „მე“-ს და შენ გ ა ი მ ა რ ჯ ვ ე ბს...

ამაღლება – 2013.

P. S. ამას წინათ, ჟურნალ „კარიბჭის“ ამა წლის ივლისის ბოლო ნომერი ჩამივარდა ხელში. გარეკანზე ნამდვილი, სულიერი მამის, მოძღვრის ფოტოა გამოსახული. გამახსენდა ის დრო, როდესაც მორიგი რემისიის მიღწევის შემდეგ მას ვემშვიდობებოდი. დამლოცა და გულისტკივილით მითხრა: იმ პრობლემებისგან, რომლებსაც შენ ებრძვი, საბოლოოდ თავის დაღწევა ძალიან ძნელია, ათასიდან შეიძლება ერთმა გაიმარჯვოს და ის ერთი თუ შენ იქნები, მაშინ ვიქნები მე ბედნიერი. წადი მამა ანტონის საფლავთან და მას სთხოვე შემწეობა, უთუოდ მოგიხმენს და შეგეწვევაო.

4 წლის შემდეგ გეუბნები მამა ბენიამინ – მე მოვალ მალე და შენ ბედნიერი იქნები იმით, რომ მე გავიმარჯვე!

ფერისცვალება, 2013წ.

საგულისხმო ჩანაწერები...

* * *

დღევანდელი ლაკუსის ქალაქია, რომელიც ამკარად ავლენს ადამიანის სულში არსებულ ღირებულებებსა და სისუსტეს, მოჩვენებითობა გაქრა – წინ დაუნდობელი სიმართლეა. როგორც არ უნდა გვიჭირდეს, უსათუოდ უნდა შევძლოთ და შევამჩნიოთ, რომ ჩვენ უაღრესად მნიშვნელოვანი ისტორიული ძვრების ეპოქაში მოგვიწია ცხოვრებამ. ჩვენ საპატიო, გამორჩეული, ფსიქოლოგიურად დატვირთულ პერიოდში არსებობისა და მოღვაწეობის ღირსი გავხდით. დიან, დიან, ღირსი! ჩვენ, და არა სხვამ, საკუთარი თვალით, ყურით, ზურგითა და გულით შევიწოვეთ ეს მკაცრი, მაგრამ გარდაუვალი ცვლილებები! შევიწოვეთ, შევისუნთქეთ და გამოვისუნთქეთ, რაც დედის მუცლიდან დაგვყვა. ჩვენ, და მხოლოდ ჩვენ, გვერგო პატივი ამ, უსაშველოებაში ვუშველოთ და „წარუძღვეთ ერს“, მივცეთ „მომავალი ხალხს!“ წინამძღოლობა კი კვლავ ჩვენს ღირსებაში მდგომარეობს; უღირსი მდგომარეობის ღირსეულად გაძლებაში, ღირსეულად ამბობებაში და ღირსეული სიტყვის თქმაში. მე ვლაპარაკობ მწერლებზე და არა გრაფომანებზე.

* * *

...ვიმეორებ: მომავალი რამდენიმე თაობა განწირულია. მოიშთება ის მუხსიერება, ის ფსიქოლოგია, ის აღტკინება, რაც ფასეული და ავტორიტეტული იყო საბჭოურამდე და პოსტსაბჭოურ პერიოდში. ამიტომ მწერლური ღირსებით, სიბრძნითა და სულგრძელობით შევხედოთ გარდაუვალობის სიმკაცრეს ანუ „მოვიღათ წარსულ დროებზე დარდი...“ შევისუნთქოთ ყველა შხამი, სიბინძურე, სიცრუე, წყენა, ტკივილი, სიხარბე, სისუსტე, ძალადობა, უვიცობა, სიძულვილი, სიყვარულის ნაკლებობა... მაგრამ გამოვისუნთქოთ მხოლოდ სულიერი ჟანგბადი – ლიტერატურა!

* * *

...არსებობს ასეთი ისტორიული ცნობა: როდესაც ინგლისში ხალხი შიმშილობდა და სიცივით იხოცებოდა, ელისაბედ დედოფალმა თავისი ბუნარიც არ დაანთებინა – მეც ისევე უნდა მციოდეს, როგორც ჩემს ხალხსო. მე ნაკლებად მჯერა, რომ ეს მთლად ასე იყო, მაგრამ მე მჯერა ელისაბედის დიპლომატიური სიბრძნისა, რომელმაც იცოდა ხალხის ფსიქოლოგია. იცოდა, რომ თუ ხალხი დედოფლის თანადგომას ირწმუნებდა, ყველაფერს გაუძლებდა. მაგრამ ეს მაშინ, ისტორიულ წარსულში...

ხოლო არც ისე დიდი ხნის წინ ადამიანებს უზარმაზარი ენერჯისა და ძალისხმევის გამოვლინებაში სტალინისადმი, ის რწმენა ეხმარებოდა, რომ სტალინს ერთი და იგივე „მინელი“ ეცვა და მისი ოჯახის წევრები სსრკ-ს სხვა მოქალაქეებზე უკეთ არ ცხოვრობდნენ.

დიან, სრულიად შეიცვალა დამოკიდებულება ხალხის წინამძღოლისადმი, შეიცვალა მენტალიტეტი...

აქვე გამანსენდა ერთი ამბავი: დედაჩემი საკმაოდ გამოცდილი პედაგოგი იყო, რომელიც ავადმყოფისაგან ფულს არ იღებდა. როდესაც ერთი ბავშვის მიყვანა ურჩიეს მშობლებს – მხოლოდ ის დაუსვამს სწორ დიაგნოზსო, მშობლებმა ფასი იკითხეს – რამდენს იღებსო. რას ამბობ, არასოდეს ფული არ აუღიაო! მაშინ ეგ რა ექიძია, არ ივარგებაო, – დასკვნეს ავადმყოფი ბავშვის მშობლებმა.

იმ პასუხმა თითქოს დროს გაუსწრო, რადგან თუ გუშინ თავგანწირულობა, ფანატიზმი, საკუთარი კეთილდღეობის სრული უარყოფა ხალხის სასურებლოდ ღირსებებს ანიჭებდა პიროვნებას, დღეს სხვა რამ განიჭებს „ღირსებას“, და პოპულარობაც არ აყოვნებს... ყველაფერი, თავად მეფის მენტალიტეტიც კი, შეიძლება შეიცვალოს, არ იცვლება და არც შეიძლება შეიცვალოს მხოლოდ ჭეშმარიტი მწერლის სახე და მნიშვნელობა, რადგან „Царей много, а Бетховен один“...

* * *

... აბა, ის რა ქალია, თუ ერთმა კაცმა მინც, მისთვის თავი არ გასწირა!

– აბა, ის რა კაცია, თუ ერთმა ქალმა მინც მასთან არ შესცოდა!

* * *

ვისაც სხვისი სამშობლო სძულს, მას არც თავისი სამშობლო უყვარს, რადგან სამშობლოზე ძვირფასი თავად სამშობლოა – მნიშვნელობა არა აქვს, ეს სამშობლო შენია თუ სხვისია!

წიგნიდან: „საკალფეხო ხელი“, თბილისი, 2019

„ქართლის ჭირის“ ახალი მქმცისი

„მწერლისთვის
კალმის დიდება
სიკვდილია“...

„არაფრად არ ვარვა ის კაცი, ვინც ისე იქცევა, როგორც მოღაშა და არა ისე, როგორც თვითონ სურს. ყველაზე უარესია მოღა აზროვნებაში. ზოგიერთები მოღის მიხედვით აზროვნებენ და არა საკუთარი შეხედულებების მიხედვით“.

გურამ გეგეშიძე

გურამ გეგეშიძე დაიბადა 1934 წლის 21 ივლისს. იბეჭდებოდა 1957 წლიდან. პირველმა რომანებმა – „კოდეილი“ და „სტუმარმა“ – იმთავითვე აღიარება მოუტანა მწერალს. განსაკუთრებით ყურადსაღებია რომანების ციკლი საერთო სათაურით: „ქართლის ჭირი“, რომელიც წარმოადგენს XX საუკუნის საქართველოს მხატვრულ-ისტორიულ მატანეს.

სამწუხაროდ, სულ ჩრდილში იდგა და ისე გარდაიცვალა, სასაფლაოდღეც მცირე რაოდენობის ხალხმა მიაცილა. სიცოცხლეში არცერთი პრემია არ მოუღია.

გთავაზობთ გურამ გეგეშიძესთან თამარ შაიშველაშვილის ინტერვიუს ამონარიდებს:

– ბატონო გურამ, ვფიქრობ, მწერლობას აქტიურად ძალუძს ჩვენი საზოგადოების შემობრუნება, დარაზმვა, შეკავშირება, მისი გემოვნების ჩამოყალიბება...

– მთელი უბედურებაც ეგაა, საზოგადოება წიგნით აღარ ცხოვრობს. იგი პრიმიტიულმა ფილმებმა და ვულგარულმა ლიტერატურამ წაღეკა, თუმცა, კარგი ნაწარმოებები იწერება, მაგრამ მათ მკითხველი თითქმის არ ჰყავს... დღეს ყოველისმომცველი სულიერი კრიზისი გამეფებულა. ეტყობა, უმძიმეს მდგომარეობაში ჩავარდნილ ხალხს სულიერ მოთხოვნილებათა საჭიროება გაუქრა.

ილიას და აკაკის დროს მწერლობას დიდი რეზონანსი ჰქონდა, და არა მარტო მწერლობას. თეატრი ზეიმი იყო. თუმცა, მაშინდელი საზოგადოება მკვეთრად განსხვავდებოდა დღევანდელისგან. მას ნანახი არ ჰქონდა არც პირველი და არც მეორე მსოფლიო ომები. ეს, სულიერად მშვიდი პერიოდი, თითქმის იდე-

ალური იყო მთელი მსოფლიოსათვის ეკონომიკური თვალსაზრისით (მაშინდელი კრიზისები ჩვენს კრიზისებთან შედარებით სასაცილოდ გამოიყურება).

რაც შეეხება მწერალთა კავშირს, ის არასდროს ყოფილა ჩემთვის შემოქმედებითი ორგანიზაცია და არც დღესაა ჩემი შემოქმედებისთვის. ეს პატარა მაგიდაც მყოფნის და მისთვის მწერალთა კავშირი არ მჭირდება... მწერალთა კავშირს, თუ ის ამ ფორმით იარსებებს, მხოლოდ კულტურული და სოციალური ფუნქცია უნდა ჰქონდეს და მატერიალურად გაჭირვებულ მწერლებს დაეხმაროს. აგრეთვე, კარგია, ჰქონდეს ბიბლიოთეკაც, რომ მწერალმა, საჭიროებისამებრ, ისარგებლოს. ჩემი აზრით, უნდა შემცირდეს მდივნების რიცხვი. თავმჯდომარე და ერთი-ორი მოადგილეც მშვენივრად გაუძღვება საქმეს.

– გარემოება და პირობები ჭეშმარიტ მწერალზე არ უნდა მოქმედებდეს, პირიქით, იქნებ ვითარების გაუარესება სიმძაფრეს ჰმატებს გრძნობებს, ფერებს და მწერალს, საერთოდ, ხელოვანს ახალი ნაწარმოების შექმნისკენ უბიძგებს. კონკრეტულად რა გავლენა მოახდინა მწერალ გურამ გეგეშიძეზე ჩვენმა ამჟამინდელმა ყოფამ, სოციალურმა კრიზისმა?

– მწერალს მუშაობაში ხელს ვერაფერი შეუშლის. ხვალ თუ სადღაც რაღაცას ააფეთქებენ, ამაზე მე მოთხრობას არ დავწერ. რადგან მე, კონკრეტულად, ჩემი გეგმა, სისტემა მაქვს და ირგვლივ რაც არ უნდა მოხდეს, ამ გეგმას ვახორციელებ.

მაგალითად, ამ საუკუნის აღწერას ორი წიგნი მივუძღვენი – „ხმა მღალაღებლისა“ და „სისხლის წვიმები“... ეს უკანასკნელი ჩვენი უახლესი ისტორიის ერთ ავბელით პერიოდს მოიცავს – 1921 წლის თებერვლიდან მეორე მსოფლიო ომის დაწყებამდე. დავიწყე მუშაობა, ახალ რომანზე. მინდა, ამ საუკუნის ბოლომდე მივიდე (რალა თქმა უნდა, თუ ღმერთმა ინება), მუშაობას ვაგრძელებ, იმის მიუხედავად, რა ხდება ქვეყანაზე, მწერლისთვის კალმის დიდება სიკვდილია.

სიცოცხლე, შიმშილი, გარკვეულწილად, ხელის შემშლელი პირობებია, მაგრამ ნამდვილ მწერალს ეს ვერ აშინებს. ხოლო ვაიმწერალს ყველაფერი დააბრკოლებს, მას ხომ მარტო სახელი, დიდება და სახრავი სჭირდება. დ

დღეს ხელის შემშლელი ფაქტორი მილიონზე მეტია, მაგრამ აქედან ყველაზე მეტად გულდასაწყვეტია მკითხველის არარსებობა, თუმცა, წიგნს, მკითხველიც რომ ჰყავდეს, ბევრი ვერ იყიდის სიძვირის გამო...

ია არსენიშვილის ნამუშევრები

ჟურნალ „ანეულის“ შემომწირველები არიან:
ვალიდა ღრუბელაშვილი, მზია ხეთაგური, დავით შემოქმედელი,
ნინო არხენაშვილი, თბილისის 142-ე საჯარო სკოლის VI (1) კლასი.

კულტურულ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანეულის“
რეკვიზიტები:

ს/ს „საქართველოს ბანკი“, ბანკის კოდი: BAGAGE 22
ანგარიშის ნომერი: GE81BG 0000000 306158900

ԻՆՅՆՅ ՈՏԱՏՈՅՅՈՒՈՆ ՆԱՆՁՐՈՒՈՆ ԸՈՒՅԻՆՅՅԻՅԻ ԵՄՆՅԻՏԻՈՒ —
ՅՅՅՅՅ, ՆՈՒՅՅՈՒՅՅՅ ԸՅՅՅՅՅՅՅՅ

անգյուլ — ցածրեջիւլիս ենյուլ